

Gardeners' World

Geef je tuin
kleur!

Aan de slag

**Tuindieren
hebben ons nodig**

Op en top romantiek

Welke roos kies jij?

De groentetuin

**Bereid je voor op
een nieuw seizoen**

F&L

€ 7,99

BP8

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

Krijg 5%
korting met de
code NL02GW25

NEEM ZELF EEN KIJKJE!

Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Eeuwig brandende liefde

Duurzaam leven is soms een draak van een exercitie. Hoe meer je weet, hoe minder je van dingen kan genieten. Zo kan ik nu zelfs van een romantisch gebaar een beetje balen. Een bos rozen in februari, bijvoorbeeld. Zag ik vroeger een geheime aanbieder en een groot compliment in zo'n bosje rode rozen, nu zie ik een bosje treurigheid. Het is helemaal niet leuk om te weten dat deze onder nare arbeidsomstandigheden gekweekt worden in Afrika, waar iedere druppel water uit de wijde omtrek een kas vol pesticiden in wordt gepompt, om ze snel op te kweken voor onze Valentijnsdag. Soms zou ik willen dat ik volkomen onwetend een bosje bloemen kon ontvangen en mijn neus er genietend in kon steken, net als in de film. Maar ja, wat je weet, kan je niet meer 'onwetend'.

Toch is de roos oprecht een heel romantische bloem. Het is niet voor niets dat Napoleon ze – al oorlog voerend – heel de wereld over sjouwde voor zijn toenmalige minnares, en latere keizerin Joséphine. Daarnaast verschijnt geen andere plant zo vaak ten tonele in gedichten en songteksten als de roos. Zelf ben ik ook gek op rozen. Sterker nog, mijn man vroeg mij in Rome ten huwelijk onder een prachtige pergola met rozen en mijn ring heeft de vorm van een ... jawel, roos.

Als tuinier heb je dan ook alle reden om gek op ze te zijn. Het zijn ware juwelen in je tuin, met een heerlijke geur, lange bloei, en die romantische geschiedenis voel je gewoon wanneer je ze ziet bloeien. Vandaar dat wij in deze uitgave ruim baan maken voor de roos. En volgende maand hebben we voor onze gewaardeerde abonnees een speciale verrassing: een mooie Valentijnskaart met kortingscode voor een roos. Het is namelijk geen tijd voor bloeiende rozen, maar wél tijd om ze in de grond te zetten. We gaan dit jaar zelfs een stapje verder, want je krijgt twee kaarten. Een voor jou, en een voor, tsja, dat mag je zelf weten! Zo planten we een roos die niet een paar dagen mooi staat op de vaas, maar ieder jaar glorieus terugkomt. Dat is pas liefde. Eeuwig brandende liefde.

Liefs,

Anne

Anne is ook op Instagram te vinden:
@anne_wiegers

Welkom

februari 2025

Seizoen

- 10 Wij houden van februari**
In deze 'sombere' maand zijn altijd kleine sprankeltjes hoop te ontdekken.
- 15 The Full Monty**
Spaanse tuinen zijn onweerstaanbaar fascinerend, vindt Monty.
- 16 Topkeuze**
Recente hybride helleborussen.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
Bruine kikker (*Rana temporaria*).
- 22 Seizoensbak**
Jouw maandelijkse inspiratie voor plantcombinaties in potten en bakken.
- 24 Natuurlijk pluktuinieren**
In deze nieuwe serie deelt Brenda Gruppen tips en inspiratie.
- 28 Tuindieren hebben ons nodig**
Als het goed gaat met de vogels, vlinders en bijen, gaat het ook goed met ons.

Groene school

- 36 Help de bestuivers een handje**
Iedereen kan van de tuin een oase voor tuindieren maken.
- 42 Plant, maar dan anders**
Kweek uien op uit zaad.
- 44 Jouw snoeimaand**
Frances Tophill laat zien hoe je leirozen op de goede manier snoeit.
- 47 Tot op de bodem**
Zo werken planten en bodem samen.
- 51 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

Inspiratie

- 60 Boeketten aan boord**
Snijbloemen kweken in een kleine ruimte: een drijvende bloemisterij.
- 68 Rozengeur en maneschijn**
Wij onderzoeken wat rozen zo speciaal maakt.
- 72 Rozen met kale wortels planten**
Je kunt nog steeds wortelgoed zoals rozen planten.
- 77 Inheemse held**
Blaassilene (*Silene vulgaris*).
- 78 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Zelfs kleuren die gewoonlijk vloeken, kunnen harmonieus en rustgevend zijn.
- 82 Exoot of inheems?**
Govert gidst je door de levendige discussie.

- 86 Gids voor blijde kamerplanten**
Je kamerplanten voeding geven is makkelijker dan je denkt.
- 91 Moeiteloos oogsten**
Met de lente voor de deur is het tijd om alles in gereedheid te brengen.

Aan de slag

- 100 Algemene tuintaken**
- 103 Bloemen**
- 105 Adams tuintaak van de maand**
- 106 Winterakoniëten delen**
- 107 In de kas**
- 110 Groente & fruit**

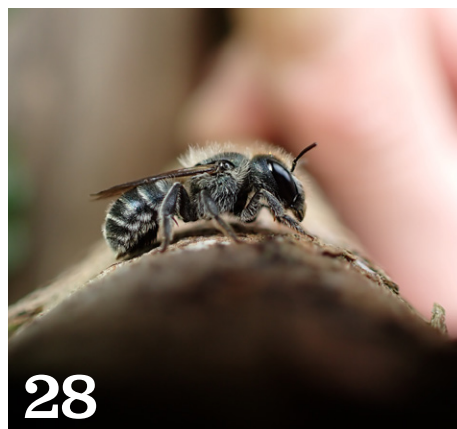
En verder

- 6 Prikbord**
- 8 In de tuin van**
- 109 Puzzel en win**
- 112 Colofon**
- 113 Kweekgids**

Nieuwe
rubriek!

24

28

60

36

68

OP DE COVER

FOTO: SARAH CUTTLE

- 24 **Nieuwe rubriek!** Stap voor stap natuurlijk pluktuinieren
- 28 Tuindieren hebben ons nodig
- 36 Tuinieren voor bestuivers
- 42 Kweek uien op uit zaad
- 47 Gezonde bodem, gezonde planten
- 68 Welke roos kies jij?
- 78 Ontdek de geheimen van een kleurrijke tuin
- 82 Discussie: is inheems altijd beter?
- 86 Tips voor tevreden kamerplanten
- 91 Bereid je voor op een nieuw seizoen

72

78

Anne Wieggers hoofdredacteur

Anne is het liefst van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in de tuin. Komt geregeld aan op de redactie met snoeischaar in de tas en modderige voeten, terwijl ze haar pen en agenda vergeten is. Kweekt zich suf waardoor zij en haar gezin jaarrond uit de tuin eten, en doet niets liever dan anderen net zo enthousiast maken over duurzaam tuinieren als zij. Gardeners' World is de plek waar ze dit allemaal bij elkaar brengt.

Lizanne Croonen redacteur

Lizanne kreeg tuinieren met de paplepel ingegoten. Die lepels maakt ze inmiddels zelf, want houtbewerken als hobby is echt haar ding. In haar weelderige stadstuinje kan ze naar hartenlust experimenteren: van planten vermeerderen tot een insectenhotel of bladkorf maken. Komen de schuttingen op haar af, dan gaat ze wandelen, haar andere grote passie.

Jos Heijmans redacteur

Jos is gek op tuinieren, met een speciale voorliefde voor vurig gekleurde esdoorns, spetterende kniphofia's en schoenen met bloemenpatronen erop. Lees je een leuke woordgrap in ons magazine, dan komt die waarschijnlijk van hem. In zijn schilderachtige tuin (werk-in-uitvoering) aan de IJssel kweekt hij tomaten in zijn kas, zoekt hij de beste plek voor jasmijn en Hibiscus (XL) en denkt hij na over het leven (en een mini-boomgaard).

Iona van den Dries redacteur

Ondanks dat ze in het hart van een drukke stad woont, tuiniert Iona erop los. Op haar dakterrastuin experimenteert ze met allerlei planten, van eetbare soorten tot plukbloemen. Ook haar appartement staat vol, aangezien ze met haar groene vingers menig kamerplant stekt en ze altijd wel plek weet te maken voor nog één plant. Haar liefde voor taal en tuinieren komt goed van pas bij Gardeners' World.

Govert de Jong redacteur

De natuurgids van onze redactie. Doen we een wandeling tijdens de lunch, dan duikt hij geregeld de bosjes in om een bijzonder beestje te onderzoeken. Maakte thuis een prachtige natuurtuin met (inheemse) planten waar het ene na het andere zeldzame diertje zich laat zien. In zijn vrije tijd leidt hij mensen rond in de natuur.

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

Prikbord

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

Boekentip

Mijn voorjaars tuin – Marieke Nolsen

In haar nieuwste boek nodigt pluktuinexpert Marieke Nolsen je uit in haar voorjaars tuin. Met een enorme bloemenzee verlengt ze het plukseizoen en laat ze zien hoe ze in haar borders bloembollen combineert met vaste planten en heesters. Van maart tot en met mei is er veel kleur, van de eerste

sneeuwkllokjes tot narcissen, blauwe druifjes, tulpen en sieruilen. Maar ook viooltjes, judaspenningen en muurbloemen dragen bij aan het kleurenfestijn. Op de terrassen zorgen rijk beplante terracottapotten en zinken bakken vol voorjaarsbloemen voor nog meer kleur. Daarbij laat Marieke ook zien hoe ze schikt met al deze voorjaarspracht. Haar uitleg, in combinatie met de foto's, zorgen ervoor dat je zelf meteen aan de slag wilt gaan om ook zo'n fraaie voorjaars tuin te creëren.

Mijn voorjaars tuin – Marieke Nolsen

Hardcover, 144 pagina's

Prijs: € 23,99

ISBN: 9789000395194

“Je wil meteen aan de slag gaan om ook zo'n fraaie voorjaars tuin te creëren.”

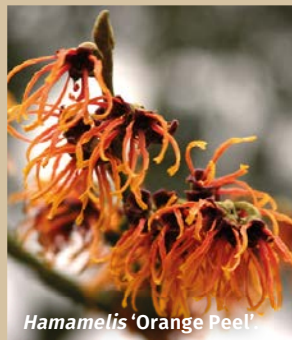

X Foutje

In het artikel 'Tot op de bodem' in de december-uitgave is een foutje geslopen. Daarin staat dat duizendpoten organisch materiaal eten. Duizendpoten zijn echter predatoren en eten andere kleine organismen. Hier had moeten staan: miljoenpoten, want deze eten wel organisch materiaal.

agenda

De leukste tuin- en natuurevenementen voor deze maand.

Wintertuindag kwekerij Arborealis

Wanneer: 16 februari
van 10:00-16:00

Waar: kwekerij Arborealis,
Dirk de Ruiterpad 2, 8384 DD
Wilhelminaoord

Info: www.arborealis.nl

Bij kwekerij Arborealis kweken ze allerlei planten die juist in de winter interessant zijn door hun geur, blad, kleurrijke takken, bijzondere bast of prachtige bloemen. Denk aan onder andere *Hamamelis*, *Sarcococca*, *Edgeworthia*, *Viburnum* en *Lonicera*. Zoek je planten om je bloeihoog mee te verlengen of om je wintertuin meer kleur en geur te geven? Kom dan naar de Wintertuindag. Je kunt dan van alle winterbloeiers en wintergroene planten genieten en passende planten kiezen voor jouw wintertuin. Voor iedere tuin hebben ze een passende plant! De toegang is gratis. Enige voorbehoud is wel dat het die dag vorstvrij weer is.

Sneeuwkllokjesfeest op de Boschhoeve

Wanneer: 7 en 8 februari
van 10:00-16:00

Waar: kwekerij/tuin De
Boschhoeve, Boschhoeve 3, 6874
NB Wolfheze

Info: www.boschhoeve.nl

Tijdens het jaarlijkse Sneeuwkllokjesfeest is de grote schuur van De Boschhoeve gevuld met heel veel sneeuwkllokjes en andere vroege voorjaarsbloeiers zoals krokussen, kleine tulpjes, narcissen én een fraaie selectie pioenrozen. Ook het vertrouwde assortiment dahlia knollen in zak wacht op gretige klanten. Collega-kwekers bieden kerstrozen, alpine-planten, cyclamen en vroegbloeierende heesters. Het sneeuwkllokje is een dankbaar onderwerp voor wenskaarten, kalenders, serviesgoed, sieraden, glaswerk en linnengoed. Voor de brocante-liefhebbers heeft De Boschhoeve een speciale hoek ingericht met vazen, potten en kannen voor bloemen. Er zijn bovendien volop kleine vaasjes, speciaal voor sneeuwkllokjes. In de theeschenkerij is koffie of thee met taart en cake te koop. Voor de lunch zijn er broodjes en soep. De entree bedraagt € 4,- p.p.

Hoofdredacteur Anne: Planten foppen

Als winterdipper en tuinier heb ik er een ware sport van gemaakt om zoveel mogelijk bloeiende planten om mij heen te verzamelen tijdens de donkere maanden, want niets vrolijkt mij zo op als bloemen. Zo ook mijn kamerjasmijn. Die staat het hele jaar buiten, behalve tijdens de koudste maanden. Het eerste beginnetje van de herfst laat ik de planten buiten meemaken, zodat ze de dalende temperaturen ervaren.

Ondertussen geef ik ze een kaliumrijke voeding die bloei bevordert. Komen de eerste koude nachten eraan, dan is het tijd voor de verhuizing naar binnen.

Eenmaal binnen fop ik ze door ze lekker warm neer te zetten. 'Het is lente!', is de boodschap die ik ze geef, waarna de bloei begint, hartje winter, binnen!

Redacteur Jos: De roos bij de doorns vatten

Zo vaak als dat we in Gardeners' World magazine schrijven over het planten van rozen met kale wortel, zo weinig had ik het echt zelf gedaan. Tot deze winter: ik kreeg van een hovenierende buurman een dertigtal rozen met kale wortel, die in zijn tuin bij nader inzien toch niet zo pasten. Ik maakte een stukje border vrij van de ongeplande planten die er intussen groeiden, en toog

aan het werk. Aan het eind van het klusje, wat nog best zwaar was kan ik je vertellen, stond er een rijtje struiken te, ja, te wat? *Shinen* kan ik het nog niet noemen, want aan de kale stengels zit nog niets. Maar het vooruitzicht dat er straks tegen die hele muur orangerode rozen 'Midsummer' staan te gloeien, maakt me zo blij, dat de winter mij niets meer kan maken.

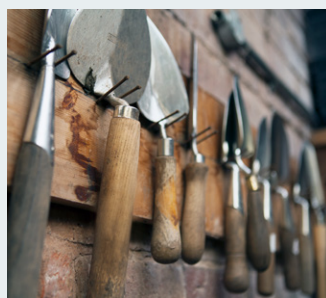
De winter door

De redactie van Gardeners' World magazine vertelt je met welke klusjes ze de winter doorkomen.

Redacteur Iona: Kamerplantenliefde

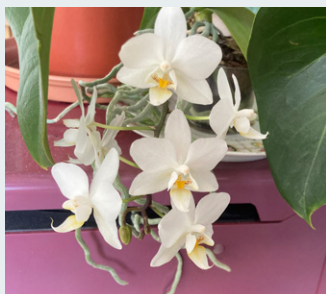
Met kamerplanten hoeft de winter geen stil seizoen te zijn. In tegendeel! Zo bloeit deze winter mijn vlinderorchidee weer – een moment waar ik altijd erg naar uitkijk. Daarbij kunnen kamerplanten het zwaar krijgen met droge verwarmingslucht, weinig licht en koude tocht, dus wat extra aandacht kan geen kwaad. Daarnaast ga ik bij kringloopwinkels op zoek naar plantenspotten voor de planten die komend voorjaar toch écht verpot moeten worden (kuch kuch, mijn *Anthurium*).

Redacteur Lizanne: Opruimwoede

Een tuinvinterslaap staat zeker niet in mijn vocabulaire. Ik werk al de hele winter door aan het veranderen van mijn terrassen. Wat ik een heerlijk winterklusje vind, is het uitzoeken van mijn tuingereedschap.

Snoeigereedschap breng ik naar de messenslijper, samen met een bulk keukenmessen. En ik ga een ophangstelsel maken voor alles dat een lange steel heeft. Gelukkig bestaat er zoiets als Pinterest, waar ik vernuftige oplossingen vind!

Redacteur Govert: Onderwaterjungle

In de winter ben ik wel in de tuin te vinden voor enig onderhoud, maar je zult mij niet elke dag in de weer zien buiten. Groene vingers blijven echter wel kriebelen, dus als de dagen donkerder worden, duik ik in mijn tropische onderwerelds landschap en bijt me daarin vast, een *guilty pleasure*, om het zo maar te noemen. Het is fantastisch om kleine mini-biotopen te creëren, het liefst

afgestemd op zijn bewoners. In de keuken/eetkamer heb ik een klein aquarium in Zuid-Amerika-thema, met onder andere exotische plantenna-men als amazonezwaard en *Alternanthera reineckii*. Heb je ook een aquarium en een (onvermijdelijk) plantenoverschot? Gooi ze dan bij het GFT en niet in vijver of sloot, zo voorkomen we ongewenste planten in onze natuur.

In jouw tuin

Wil jij iets vertellen over
jouw tuin? Ga naar
[gardenersworldmagazine.nl/
jouw-tuin](http://gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin) en stuur ons
jouw verhaal.

In de tuin van ...

Annemieke Brinkman

uit Oss

Toen ik in 2016 dit huis kocht, was de tuin een fijne ruime plek, omlijst door een mooie variatie aan flinke bomen en struiken. Ik heb er een o.a. een vijver, terras en groentetuintje aan toegevoegd. Mijn tuin is mijn passie en ik heb werkelijk contact met wat er groeit en bloeit.

Oorspronkelijk was de tuin strak vormgegeven met rechte paden en vooral veel gras en begonia's. En met de oude kas die er nog stond, was ik erg blij.

Ik wilde heel graag een vijver, ronde doorlopende vormen, een grote variatie aan bloemen, een leuk terras en een groentetuintje. Een ontwerper heeft mij geholpen met de basisstructuur, en mensen van een groene dagbesteding hebben vol enthousiasme de vijver gegraven en enkele struiken, heesters en kleine (fruit)bomen geplant. Inmiddels is mijn tuin een groene en kleurrijke oase.

De vijverplanten heb ik zorgvuldig uitgekozen voor een natuurlijk evenwicht van zuurstofplanten. Een klein pompje zorgt voor enige stroming, zodat het fonteinkruid aan zijn trekken komt. De vijver is een fijne plek voor kikkers (helaas soms brulkikkers),

er zwemmen volop goudvissen in, die een lekker hapje hebben aan het kikkerdril, en soms neemt een reiger een paar vissen te grazen. Er zijn veel insecten en libelles en soms zelf een kolibrievlinder. Het is een levendige plek.

Een deel van de oude volière is een alternatief zitje geworden in Oosterse sfeer. Daarvoor is een gedeelte met veel kleurige wilde planten (salvia's, ridderspoor, klaprozen), waar wespen, bijen en hommels zich tegoed doen.

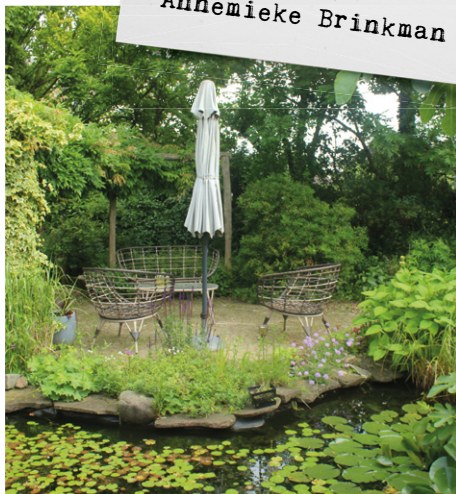
Ik was ook enthousiast aan een groentetuin begonnen, maar ik blijk hiervoor niet in de wieg gelegd. Tomaten, boontjes en aardappelen doen het goed, maar de rest schiet vaak door of komt niet op. Ik maak hier een kleine pluktuin van. De appelboom, de aardbeien en de rode bes doen het goed. Veel ochtenden eet ik yoghurt met fruit uit eigen tuin.

Oude situatie ...

Annemieke Brinkman

“Mijn tuin is mijn
passie en ik heb
werkelijk contact met
wat er groeit en bloeit.”

“Er is altijd wel een dag
in februari waarop je de
nog verre, maar zeker
komende zomer ruikt.”

GERTRUDE JEKYLL

Wij houden van februari

'In elk leven moet wat regen vallen' is een citaat van de Amerikaanse dichter Henry Wadsworth Longfellow. En vooral voor tuiniers is dit een waarheid als een koe. Het kan nu eenmaal niet altijd rozengeur en zwoele dagen zijn. De vreugde van de lente is kort en het vuurwerk van de herfst vluchtig. Er moeten uitdagingen zijn en er moeten teleurstellingen zijn, zodat we de hoogtepunten naar waarde kunnen schatten. Om eerlijk te zijn is februari voor het grootste deel een beetje een rotmaand. Het is koud, bedompt, somber en ontmoedigend, maar er zijn altijd kleine sprankeltjes hoop te ontdekken. Hier zijn er een paar ...

Ster van de maand

Salix gracilistyla 'Mount Aso'

Deze plant begint met grijze katjes. Niets noemenswaardigs, zou je denken, want dat doen ze zo'n beetje allemaal. Maar de pluizige, roze katjes van deze wilg die al vroeg in het jaar verschijnen, zijn pas echt een lust voor het oog. Door regelmatig te snoeien, blijven de katjes maar komen.

Is een zonanabidder. Je kunt hem de hele zomer gemakkelijk stekken. Voorzichtig met snoeien, anders verlies je de katjes.

Hoogte x Breedte 3 m x 2,5 m

Er is hoop

Wat een goede naam: 'fuscotinctus'. Niet voor je kind of kitten, maar wel voor een vrolijke, kleine bol. Het betekent namelijk 'geelbruin gekleurd' en daarmee zijn de strepen aan de buitenkant van elk bloemblaadje prima omschreven. De krokus is slechts kort in ons midden, maar dan tovert hij wel de grijze winterdagen om in iets hoopvol.

Crocus chrysanthus 'Fuscotinctus'

Je kunt de bollen in de herfst vrijwel overal planten: in bakken, borders of verwilderd in gazons. Maar pas op voor muizen!

H x B 10 cm x 5 cm

▲ In het volle licht

Niet te verwarren met de kleine perkheide die je in de winter in tuincentra kunt vinden: dit is geen plant voor in een bloembak of kleine pot. In plaats daarvan is het een echte heideplant die hoog wordt en beschutting biedt aan veel kleine vogels en insecten. Hij is een beetje kieskeurig wat de grond betreft en heeft wat zuur nodig. Opvallend zijn de kleine roze bloemknoppen die uitgroeien tot een volle klokkentoren van bungelende bloemen.

Erica lusitanica

Heeft zowel beschutting als veel zon nodig. Vermeerderen door zomerstekken of uit zaad.
H x B 2,5 m x 1 m

► Zoals het purperklokje thuis tikt

Er zijn mensen die helemaal weg zijn van purperklokjes en ze in alle kleurschakeringen verzamelen. Maar ook als jij niet hiertoe behoort, kun je deze vast waarderen. Op zijn best in de zomer, maar ziet er vrijwel jaarrond goed uit.

Heuchera villosa 'Palace Purple'

Om hem gezond te houden moet de grond niet te droog worden. Zet hem niet in de volle zon.
H x B 60 cm x 60 cm

▲ Gloedvol

Wij zijn dol op de toverhazelaar. In een groot deel van de zomer doet hij niet veel meer dan gewoon groen rondhangen en met een vaderlijke blik kijken naar de uitspattingen van de flitsendere zomerbloeiers. Maar in de herfst zijn de bladeren echt spectaculair en diep in de winter krijg je dan die prachtig gekleurde bloemen met bloemblaadjes als versnipperd crêpepapier. Zorg ervoor dat je hem dicht bij huis plant, zodat je de geur kunt waarderen.

Hamamelis x intermedia 'Diane'

Bescherm hem tegen de ergste winterwinden. Vermeerdering kan lastig zijn, maar het proberen waard door afleggen of enten.

H x B 3 m x 3 m

◀ Dynamisch duo

Een klassieke en gemakkelijk te maken wintercombinatie, perfect voor een ondiepe schaal. Hij doet het goed midden op een tuintafel. In deze tijd van het jaar gebruik je hem toch niet om te eten, dus in plaats daarvan kun je er een plantenstandaard van maken!

Iris 'Clairette'

Perfect in borders en potten. Zet hem in de zon en de bol herstelt zich om in volgende jaren weer op te komen.

H x B 15 cm x 10 cm

Cyclamen coum

Nadat hij zijn ding in een pot heeft gedaan, kun je hem overzetten naar een struikgewas of onder een volwassen boom waar hij kan verwilderen. **H x B** 15 cm x 15 cm

The Full Monty

Ons gematigde klimaat betekent dat hier bijna alles groeit, maar misschien moeten we meer een voorbeeld nemen aan de moeilijke keuzes die men in Spanje moet maken, zegt **Monty**.

Vorig jaar maakte ik, tussen het filmen voor *Gardeners' World* door, vier reizen naar Spanje om een nieuwe tv-serie op te nemen en in de zeven weken dat ik daar was, bezocht ik 44 tuinen. Niet bepaald de gemiddelde Spaanse vakantiereis, maar het gaf mij meer voldoening dan welke vakantie dan ook die ik heb gehad. (Ter nuancering: mijn idee van een perfecte vakantie is een onderbrekingsvrije week in de tuin.)

Eén van de leukste dingen van zo'n reeks is het opnemen van de voice-overs, omdat ze een belangrijk deel vormen van mijn bijdrage aan de complexe puzzel van het maken van een programma. Dat is vaak ook het moment dat ik de programma's voor het eerst in hun afgewerkte staat zie. Alle weken van filmen en reizen, vaak achter elkaar en in minder dan perfecte omstandigheden, wordt op briljante wijze gemonteerd en samengevoegd tot iets dat groter is dan de som der delen en geeft me de kans om deze tuinen in een iets objectievere context te plaatsen.

Dus, nu ik de kans heb gehad om achterover te leunen en na te denken, wat blijft er het sterkst over van mijn jaar Spaanse tuinen? Ondanks het feit dat miljoenen van ons er elk jaar op vakantie gaan, weten maar weinig Britten de omvang en de dramatische extremen van Spanje volledig te waarderen. Ik heb meer dan 2500 kilometer gereisd tijdens het filmen en hoewel de wegen goed zijn en de hogesnelheidstreinen uitstekend, zijn de afstanden enorm en de landschappen, in Britse ogen althans, verbazingwekkend en vaak prachtig leeg. Ik ging naar Mallorca, dwars door het zuiden en naar Sevilla. Ik reisde door het midden van het land van Extremadura in het westen naar Valencia aan de oostkust. Van Santiago de Compostela in het noorden, ging het oostwaarts langs de Atlantische kust via Santander en Bilbao en toen over de Pyreneeën naar Barcelona.

Het was veel reizen, maar het gaf me een zeldzame kans om veel van het land te zien. Ondanks alle charme en gastvrijheid van de Spanjaarden is het een hard, woest en gecompliceerd land. Zie daarin maar eens een tuin aan te leggen.

Omdat de meesten van ons alleen naar het zonnige zuiden gaan, hebben we de neiging om het te zien als een land dat 's zomers extreem heet is en 's winters zacht. Maar het is veel gevarieerder dan dat – en meestal extremer. De zomerhitte is er zeker, maar niet alleen in hoogzomer. Toen we in april in Sevilla filmden, gaf de thermometer maar liefst 42°C aan.

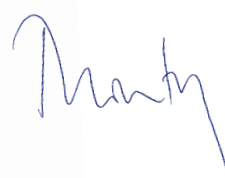
Er zijn uitzonderingen. Het noordwesten van Spanje – Galicië, Asturië en Basken-

land – heeft een klimaat dat lijkt op Cornwall of Pembrokeshire. Het is er weelderig en groen met zelden meer dan af en toe een beetje vorst in de winter en zomertemperaturen die vaak koeler zijn dan die in Londen. Er valt ook ongeveer 50 centimeter regen per jaar – twee keer zoveel als in Londen. Dit betekent dat de tuinen die we daar bezochten een plantenaanbod hebben waar ik hier in Longmeadow alleen maar van kan dromen.

Maar een groot deel van Spanje heeft veel koudere winters dan wij en in veel regio's in het binnenland kan het wekenlang dubbele cijfers vriezen. Voeg daar droogteperiodes aan toe die de onze doen lijken op een pauze tussen de buien door, en tuinieren wordt een compleet andere aangelegenheid dan bij ons.

Dit beperkt het plantenassortiment dramatisch. Noodzaak heeft ervoor gezorgd dat moderne Spaanse tuinontwerpers echt hebben leren werken met de omstandigheden. De essentie van een goed ontwerp is weten wat je niet moet gebruiken en voor de Spanjaarden wordt die keuze groten-deels voor hen gemaakt, omdat veel planten die wij zonder nadenken kweken gewoon niet overleven, laat staan gedijen. Een van de meest erkende tuinontwerpers van Spanje, Miguel Urquijo, die samen met zijn vrouw Renate een prachtige tuin net buiten Avila in Midden-Spanje heeft aangelegd, zei dat het grootste probleem met Britse tuinen de planten waren. De Britten, zei hij, waren tuinmiljardairs. Ons klimaat en onze bodem zijn zo goed dat we zonder veel problemen alles kunnen laten groeien. We zijn dus als de ultrarijken die gaan winkelen: we kunnen alles krijgen wat we maar willen. En dit kan leiden tot te veel van het goede.

Ik moet bekennen dat ik het idee dat planten het grootste nadeel van Britse tuinen zijn een moeilijke vond. Maar het stemde wel tot nadenken. Want dat typeert Spanje en zijn tuinen: moeilijk, openhartig en ingewikkeld, maar trots, mooi en onweerstaanbaar fascinerend.

“De essentie van een goed ontwerp, is weten wat je niet moet gebruiken.”

Topkeuze

Recente helleborussen

Dankzij slim kweken zijn er een heleboel opvallende hybriden gekomen om saaie winters op te fleuren.

Toen helleborussen vijftig jaar geleden voor het eerst in de mode kwamen, was de algemene regel dat hybriden tussen de meeste van de vijftien soorten die toen bekend waren bijna onmogelijk waren. Slechts enkele avontuurlijke tuiniers en kwekers probeerden de ene soort met de andere te kruisen en werden terecht geprezen voor de zeldzame keren dat ze daarin slaagden.

Het zijn nu andere tijden. Na vele jaren van verfijning van technieken worden in sommige tuincentra en kwekerijen voornamelijk hybriden aangeboden.

De meest verwachte kruising is die tussen *Helleborus x hybridus* en *H. niger*. De variëteit die voor het eerst werd gezien in 1990 is 'Walberton's Rosemary' ('Walhero') – misschien wel de mooiste tuinhelleborus die ooit is gekweekt.

'Winterbells', de hybride tussen stinkend nieskruid (*H. foetidus*) en de kerstroos (*H. niger*), is bijzonder onverwacht en zorgt af en toe voor de verrassing dat hij ook midden in de zomer bloeit!

Nu is het zover gekomen dat er zoveel hybriden bestaan, sommige uit drie of vier verschillende soorten, dat het bijna onmogelijk is om hun oorsprong bij te houden. Ons advies? Kweek de soorten die je het mooist vindt en vergeet hun achtergrond.

■ **Standplaats** Liefst in rijke, goed doorlatende grond in halfschaduw. Kan in de volle zon, maar alleen als het vocht goed wordt vastgehouden. Over het algemeen winterhard, maar sommige variëteiten met geaderd blad kunnen een koude winter niet overleven.

■ **Planten** Tussen voorjaarsbollen en in de herfst mulchen voordat ze opkomen.

■ **Verzorging** Wacht met knippen tot de bloemen helemaal uitgebloeid zijn. Verwijder ziek gebladerte zodra je het ziet en knip de bladeren in november flink terug. Graaf de kluit in september op, deel de gezonde delen en plant opnieuw.

❶ 'Ice N' Roses Red'

Grote, fijn geaderde, naar buiten gerichte bloemen, ondersteund door glanzend diepgroen blad.

H x B 40 cm x 40 cm

❷ 'Ashwood Garden' hybriden

Met een brede waaier aan kleuren. Enkel- en dubbelbloemig, en met een kroontje in het centrum.

H x B 30 cm x 30 cm

❸ 'Walberton's Rosemary'

Uitzonderlijk productieve, naar buiten gerichte, roze bloemen, die naar wit verkleuren in het centrum.

H x B 35 cm x 40 cm

❹ 'Dana's Dulcet'

Rijk, groen blad, mooi limoengroen geaderd, met paars-groene bloemen.

H x B 55 cm x 50 cm

❺ 'Winterbells'

Rode stengels dragen perzikgroene bloemknoppen gedurende vele maanden en krijgen een paarse blos tijdens de bloei.

H x B 50 cm x 35 cm

Helleborussen

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoei												

Bijenportret

De weidehommel

De weidehommel is goed herkenbaar en één van de 29 hommelse soorten die op Nederlands grondgebied te vinden zijn. Vooral in tuinen, stedelijke gebieden, bloemrijke graslanden en in een bosachtige omgeving.

De koninginhehommel heeft een lengte van 15 tot 17 millimeter. Ze heeft een gele band op het achterlijf, een oranje (roodbruine) achterlijfs-

punt en een gele kraag vlak achter de kop.

De mannetjes hebben een geel behaarde kop en zijn zeer variabel in de gele beharing op borststuk en achterlijf.

De weidehommel nestelt zowel boven- als ondergronds. Dat kan in boomholten, oude vogelnesten, verlaten muizenholletjes of oude nesten van andere kleine zoogdieren.

De weidehommel sticht een kleine tot middelgrote kolonie van zo'n 50 tot 120 individuen. Ze heeft een korte tong waarmee zij uit diepe bloemen alleen nectar kan halen door van buitenaf in te breken. Zij bijt dan gaten in de basis van de bloembuis. De koningin is al vroeg in het jaar te zien. Eind februari en begin maart bezoekt zij vroege voorjaarsbloeiërs als krokus en wilg.

Red de bij

Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

Scan de QR-code voor
meer informatie over de
Hommel Buzz Club.

Word lid van de Hommel Buzz Club

Hommels hebben het moeilijk. Het natte voorjaar in 2024 heeft hommels geen goed gedaan. Vele jonge hommelingen zijn gesneuveld en konden geen kolonie stichten. Van de steenhommel bijvoorbeeld,

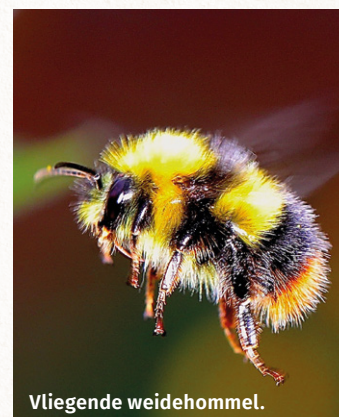
zijn beduidend minder waarnemingen gedaan ten opzichte van de jaren ervoor. De Bijenstichting wil de hommels extra onder de aandacht brengen en lanceert hiervoor de Hommel Buzz Club.

Ben jij een hommelliefhebber of wil je er graag meer over leren? Dan is de Hommel Buzz Club dé plek voor jou! Voor een kleine bijdrage kun je lid worden van onze groeiende community en samen met

ons werken aan een toekomst waarin hommels floreren. Sluit je aan en ontdek hoe jij kunt bijdragen aan het beschermen van deze bijzondere insecten. Daarbij ontvang je allerlei kortingen en leuke nieuwtjes!

Boommommel op bezemkruid.

Vliegende weidehommel.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders.

www.bijenstichting.nl

Tuingast

van de maand

Voor tuiniers is februari een maand van ongeduld, van sneeuwkllokjes, van bijna ontluikende boswilg en het eerste gezoem van de dapperste hommelmkoningin. We weten zeker dat onze tuindieren net zo graag willen dat de lente begint, maar we moeten nog even wachten, want kou kan nog toeslaan. De lente is zo dichtbij. Zoals de vogels ons elke ochtend vertellen, zijn we er bijna!

De eerste bloemen in de tuin zijn een teken dat de temperaturen zacht genoeg zijn om te beginnen met het opruimen van de borders. Laat zoveel mogelijk intact tijdens de winter zodat insecten kunnen overwinteren, en ruim dan voorzichtig de oude begroeiing op wanneer de bloembollen verschijnen. Verplaats de tuin in etappes, verspreid over meerdere dagen, en laat materiaal achter op een open composthoop voor het geval er nog insecten op leven. Dit betekent dat er geen diertjes worden geschaad terwijl je de tuin klaarmaakt voor het komende seizoen.

Dit kun je tegenkomen

Bruine kikker, *Rana temporaria*

De bruine kikker is een bekend gezicht in tuinen, vooral die met of bij een vijver. Hij heeft gestreepte poten, grote ogen en een natte, gladde huid.

Het broedseizoen begint vroeg in het jaar, waarbij het broedsel eind februari en in maart wordt gelegd.

De vrouwtjes hebben de eitjes gedurende de zomer ontwikkeld, wanneer er voedsel in overvloed is, en ermee overwinterd. Zodra de winter voorbij is, gaan ze direct naar hun broedvijvers. De eitjes worden in klompjes gelegd in het

Roodborstjes eten graag insecten, zoals meelwormen, bessen en zaden.

warme ondiepe water van de vijver, vaak in de zon. Kikkervisjes komen binnen een paar dagen uit en doen er ongeveer 14 weken over om kleine kikkertjes te worden.

Kijk ook uit naar

■ De eerste egel (op je wildcamera).

Zet water en kattenbrokjes neer, zodat ze aan kunnen sterken na de winterslaap. Als je overdag een egel ziet, neem dan contact op met de Egelbescherming voor advies.

■ Roodborstjes, die wellicht een nest bouwen. Leg meelwormen neer zodat ze zich kunnen voeden.

■ Atalanta's, vaak op zonnige, zachte dagen. Als je een brandnetelveld hebt, let dan op of ze eitjes leggen.

Vrouwtjes leggen tot wel 2500 eitjes in één klomp, in ondiep vijverwater.

Govert: Zorg voor wat ruigere, beschutte plekken in de tuin waar ze eten kunnen vinden en beschut zijn tegen roofdieren. In tegenstelling tot wat men meestal denkt, leven bruine kikkers buiten het broedseizoen uitsluitend op het land.

“Het broedseizoen begint vroeg in het jaar, waarbij het meeste broedsel eind februari en in maart wordt gelegd.”

Anne: De toverhazelaar ruikt heerlijk! Lekker in de buurt zetten van plekken waar je langsloopt dus, of direct bij je voordeur. Zo stap je vrolijk de buitenlucht in.

Seizoensbak

Kleurrijke toverhazelaar, primula's en kardinaalsmuts zorgen voor vrolijkheid in deze kille tijd van het jaar

Een voorbode van de lente

Nu we een nieuw seizoen naderen en de eerste stukjes lentekleur in de tuin verschijnen, geeft deze pot perfect dat hoopvolle beeld weer. De toverhazelaar (*Hamamelis*) staat centraal en barst van de geurige bloemen, terwijl de bonte klimop over de rand tuimelt. Beide zijn nuttig voor tuindieren en bieden beschutting.

De groenblijvende Japanse kardinaalsmuts (*Euonymus*) met zijn witgetipte bladeren fleurt zelfs het donkerste

hoekje op. Deze plant zorgt tevens voor bladgroen wanneer je seizoensbloemen vervangt.

Er is een enorme keuze aan primula's. Plant nu bloeiende exemplaren om er tot de lente van te genieten en verhuis ze dan naar een plek onder een boom. Voeg ook een paar geliefde sneeuwkllokjes (*Galanthus*) toe en plant ze na de bloei uit, terwijl ze nog in blad staan. Laat ze verwilderen in de schaduw en nectar leveren voor bestuivers die nu beginnen te vliegen.

Tips

Sneeuwkllokjes zijn erg kwetsbaar, dus haal de kluit voorzichtig los en plant ze afzonderlijk uit.

Voorkom dat klimop zich in kieren van bestrating vestigt door nieuwe groei op langere stengels terug te snoeien.

Wij gebruikten

- 1 *Hamamelis mollis* x 1
- 2 *Euonymus japonicus* 'Kathy' x 2
- 3 *Galanthus nivalis* x 3
- 4 *Primula veris* 'Little Queen Red' x 2

- 5 *Polyanthus* 'White' x 3
- 6 *Hedera helix* 'Glacier' x 2
- 7 Pot met een diameter van ca. 40cm

Afhankelijk van het weer, plant Brenda eind maart de eerste voorgezaaide planten uit in de volle grond, zoals *Lathyrus* en ridderspoor.

Natuurlijk pluktuinieren met Brenda

Aan de slag met je bloemendroom

Sinds 2016 woon ik met mijn gezin in het landelijke Zalk. Wat begon als een kale vlakte bij ons huis, is nu een weelderige tuin vol leven en kleur. Stap voor stap legden we eigenhandig een tuin aan met vaste plantenborders, fruitbomen, struiken, een gemengde haag en moestuin, met als kers op de taart een pluktuin van ongeveer 60 m².

In mijn pluktuin creëer ik elk jaar opnieuw een weelderige bloemenzee vanuit kale grond. Met overwegend eenjarige bloemen maak ik nieuwe combinaties met kleuren en vormen. Soorten die ik toepas trekken verschillende tuinbewoners aan en zorgen zo voor een pluktuin vol leven.

Het komende jaar deel ik mijn tips en inspiratie zodat ook jij aan de slag kunt met een natuurvriendelijke pluktuin.

Na een winter lang dromen en plannen maken voor het nieuwe bloemenseizoen kunnen we eindelijk van start. Vanaf half februari wordt het langzaamaan steeds iets langer licht en nemen de zaakriebels toe. Ik hou hierbij Valentijnsdag aan als ezelsbruggetje, dat is het moment waarop ik weer aan de slag ga met zaaien. Maar wel met beleid, want het is nog steeds erg vroeg in het jaar. In dit artikel deel ik mijn ervaring, tips en richtlijnen om jouw zaaiprojecten tot een succes te maken.

Zaaien met een plan

Sinds het afgelopen jaar heb ik een (kleine) muurkas, maar in de jaren ervoor heb ik me gered zonder kas. Dat ging prima; je hebt namelijk niet per se een kas nodig om bloemen op te kweken. Maar natuurlijk startte ook ik met de nodige beginnersonhandigheden. In mijn enthousiasme zaaide ik allerlei soorten tegelijkertijd voor op de vensterbank. Het gevolg was bakken vol zaailingen waarvan ik niet zeker wist of ze al naar buiten mochten of niet. Toen er vervolgens een langdurige vorstperiode aankwam, inclusief dik pak sneeuw, was de chaos compleet. Overal stonden zaailingen

lichte, koele plek voorkomt lange, slappe zaailingen. Heb je geen geschikte plek? Wacht dan nog even met zaaien.

In de vollegrond

Voorzaaien is zeker niet noodzakelijk. Vanaf maart kun je bij gunstige weersomstandigheden de winterharde soorten rechtstreeks in de vollegrond zaaien. Rond half mei, wanneer er geen kans meer is op vorst, kun je ook de bloemen zaaien die niet winterhard zijn. Zaaien in de vollegrond vraagt minder middelen en tijd en kan een uitkomst zijn. Vooral inheemse en winterharde soorten laten zich makkelijk in de vollegrond zaaien.

Zaailingen die goed zijn afgehard en groot worden uitgeplant, zijn iets minder kwetsbaar voor slakken. Ze kunnen een hapje missen zonder meteen het loodje te leggen.

Soorten om rechtstreeks in de vollegrond te zaaien

Vlas	Bolpapaver
Ridderspoor	Oost Indische kers
Moederkruid	Korenbloem
Margriet	Dagkoekoeksbloem
Juffertje-in-het-groen	Oosterse duizendknoop
Bolderik	Wilde peen

“Ik had te veel en te vroeg gezaaid. Dat was meteen een goede leer.”

Zaaien kan rechtstreeks in de vollegrond, in zaaitray's of andere bakjes waar potgrond in kan.

op plekken met te weinig licht en te veel warmte. Ik had te veel en te vroeg gezaaid. Dat was meteen een goede leer om het slimmer aan te pakken.

Basisregels die ik voor mezelf aanhou:

- Vanaf half februari: elke week een aantal winterharde eenjarigen voorzaaien.
- Vanaf half maart: starten met voorzaaien van de niet-winterharde eenjarigen.

Deze richtlijnen gelden wanneer je een kas hebt, of een andere geschikte plek waar zaailingen gestaag kunnen groeien. Een

Praktische uitvoering

Halverwege februari begin ik met het voorzaaien van de winterharde eenjarigen. Daarbij start ik met planten die goed tegen kou kunnen, zoals ridderspoor en korenbloem, en langzaam groeiende soorten, zoals leeuwenbek en rudbeckia. De meeste soorten start ik op de vensterbak. Dan zaai ik wekelijks nieuwe soorten, zoals bronzen venkel, duizendblad, *Phlox* en sierpeen. Op die manier blijft het behapbaar en kunnen planten steeds doorschuiven van de vensterbank naar de kas of een andere koele, lichte plaats. In maart is er dan weer plek op de vensterbank voor vorstgevoelige soorten, zoals strobloemen, cosmea, papierknopje, zonnestrobloem en siertabak.

Tip: check het zadenzakje of de betreffende website om te zien of een plant winterhard is en welke omstandigheden hij nodig heeft om te ontkiemen, zoals licht of donker, een koude periode of wisselende temperaturen. Met deze informatie verhoog je de slagingskansen van hetgeen je zaait.

Hoe te zaaien

In principe kun je overal in zaaien waar grond in kan. Benut vooral wat je hebt. Een lege saladebak met deksel is bijvoorbeeld een perfecte kraamkamer voor je zaailingen. Ik zaai in biologische potgrond, maar je kunt ook zaai- en stekgrond gebruiken. Als eerste zie je de kiembladjes verschijnen. Een tijdje later ontwikkelt het plantje een paar echte blaadjes, die per plant karakteristiek zijn voor de soort. Vanaf dat moment kun je ze verplanten naar een groter potje. Met verse potgrond en zonder concurrentie van andere zaailingen kunnen ze daar verder groeien.

Je kunt ook zaaien in een zaaitray. Een zaaitray bestaat uit verschillende compartimentjes, cellen, die je vult met potgrond. In elke cel zaai je één zaadje – de zaailing vormt dan in die cel een wortelkluitje. De zaailingen kunnen langer in een zaaitray staan omdat ze hun eigen potgrond hebben. De plantjes kun je rechtstreeks vanuit de zaaitray uitplanten in de vollegrond. Maar wanneer dat nog te vroeg is, kun je ze in plaats daarvan verplanten naar een groter potje.

Natuurvriendelijk pluktuinieren

Het is natuurlijk geweldig wanneer jouw bloementuin niet alleen leuk is voor jezelf, maar ook volop leven aantrekt. Op die manier draag je bij aan de leefomgeving van bestuivers en andere tuinbewoners.

Denk bij de keuze voor zaden en planten

Voordelen van voorzaaien

- Zaai op een moment dat het in de vollegrond nog niet kan.
- Zaailingen krijgen een voorsprong en bloeien meestal eerder.
- Grotere zaailingen zijn iets minder kwetsbaar voor slakken.
- Planten ontwikkelen zich beter door uitplanten met voldoende tussenruimte.
- Planten hebben een voorsprong op onkruid en je ziet ook als beginner duidelijk het onderscheid.

Eind maart kan Brenda de eerste boeketten plukken: in de borders staan bollen, struiken en vroegbloeiende vaste planten in bloei.

FOTO: JANNEKE BOERS

aan waard- en drachtplanten en maak gebruik van bloemen met een open hart, zodat bestuivers goed bij de voeding kunnen. Combineer inheemse en niet inheemse soorten. Hoe groter de diversiteit, des te meer verschillende dieren naar je tuin zullen trekken. Dat zorgt ervoor dat de soorten elkaar in toom houden en er een natuurlijke balans ontstaat.

Een hommelploeg op beemdtkroon.

Dit zijn soorten met extra meerwaarde:

Korenbloem	Wilde peen
Bolpapaver	Sierpeen
Bronzen venkel	Cosmea
Dagkoekoeksbloem	Margriet
Judaspenning	Beemdkroon
Strobloem	Duizendblad
Wilde marjolein	Mottenkruid

Wat kun je verder doen in februari en maart?

- Dahlia's voortrekken om te stekken.
- Halverwege maart de bloembedden planten zaaiklaar maken, door ongewenste kruiden weg te halen en de bedden te bedekken met een laagje compost.
- Maak van de ongewenste kruiden meteen je eerste lichting plantengier.
- Geniet van bloembollen in potten, bakken of in de vollegrond. Hiermee kun je de eerste lenteboeketten maken of kleine vaasjes vullen. Combineer ze met takjes van bloesem of vroegbloeiende struiken, voor variatie en een feestelijke uitstraling.

Kleine vaasjes van de kringloop leveren een feestelijk tafereeltje op met de eerste bloemen van het seizoen.

Over Brenda

Brenda Gruppen is het gezicht achter Zaden uit Zalk. Je kunt bij haar terecht voor schone, duurzame bloemenzaden van eigen oogst, een workshop pluktuinieren en online cursussen om jouw eigen levendige bloemenoase te creëren. Voor meer informatie, kijk op www.zadenuitzalk.nl of Instagram @brendagruppen.

Wil je nog meer tips van Brenda en andere kwekers lezen? Bestel onze speciale uitgave *Het geheim van de kweker* op www.gardenersworldmagazine.nl/kweker

1

2

3

4

Zo maak je plantengier

- 1 Plantengier maak je door verschillende 'on'-kruiden uit de omgeving te plukken, zoals brandnetel, smeewortel, paardenbloem, zevenblad, duizendblad, zuring, heermoes en jonge wilgentakken. Elke plant bevat weer andere stoffen die de gier tot een voedzame substantie maken.
- 2 Doe de planten in een emmer en zet het geheel onder water (het liefst regenwater, maar kraanwater kan ook). Druk de planten eventueel onder water met een steen. Dek de emmer af om te voorkomen dat er dieren in vallen.
- 3 Het geheel gaat gisten en schuimen. Zodra de 'schuimfase' voorbij is, is het klaar om af te gieten. Je hebt nu (stinkende) krachtige plantengier.
- 4 Pas het mengsel alleen sterk verdund toe in de verhouding 1 deel gier op 10 tot 20 delen water. Ik ben terughoudend met het gebruik van gier. In de praktijk gebruik ik het enkel om dahlia's en planten in pot een paar keer per jaar extra te voeden. En voor zaailingen die al lang in dezelfde potgrond staan, maar de tuin nog niet in kunnen. Wanneer het blad gelig kleurt, krijgen ze een scheutje gier. Binnen een week kleurt het blad dan weer groen.

Tuindieren hebben ons nodig

In onze jaarlijkse terugblik over tuindieren, vroegen we de Bijenstichting, Vogelbescherming en Vlinderstichting naar de actuele stand van zaken en naar tips hoe we onze tuinen nóg diervriendelijker kunnen maken.

FOTO'S: BIJENSTICHTING; ALBERT VLEEGENTHART; RUUD VAN BEUSEKOM

Alle bijtjes helpen

Het is verontrustend om te zien dat vele soorten bijen niet meer worden waargenomen. Dit merkte de Bijenstichting ook bij de steenhommel op, die voorheen regelmatig werd gezien. Afgelopen jaar waren er flink minder waarnemingen. Vanuit het buitenland ontvangen we dezelfde verontrustende berichten. Er valt dus nog veel te doen om bijen te beschermen!

Geef waarnemingen door

In samenwerking met www.waarneming.nl heeft de Bijenstichting een *challenge* georganiseerd om mensen te stimuleren waarnemingen door te geven. Hoe meer we weten over bijen, des te beter kunnen we bijensoorten helpen. Denk hierbij aan het planten van de juiste bollen en zaden.

Kattenkruidbij (*Anthophora quadrimaculata*).

Ontdek de Bijenstichting Challenge!

Via de app ObsIdentify of op waarneming.nl kun je je foto's van wilde dieren & planten delen

Zo weet je wat je ziet en kan je bijdragen aan de online databank

Doe mee met onze challenge en help ons meer te weten te komen over deze 3 kwetsbare bijen:

Grashommel
Kattenkruidbij
Blauwe metselbij

Kun jij ze vinden?

Maak je tuin bijvriendelijk

Om mensen nog meer te stimuleren om hun tuin bijvriendelijk te maken, organiseerde de Bijenstichting afgelopen jaar de 'Bed&Breakfast voor Bijen-challenge'. Met allerlei handige tips was het mogelijk je eigen tuin om te toveren tot een paradijs voor de bijen. En maakte je ook een bijvriendelijke plek? Dan kon je meedingen naar de titel 'Beste Bed & Breakfast voor Bijen' in je eigen provincie. Vele mensen deden mee, ontvingen mails met tips, volgden webinars en online cursussen. Kijk ook op bijenstichting.nl/challenge.

Alle bijtjes helpen, in actie voor de blauwe metselbij

De blauwe metselbij komt nog veel voor op verschillende plekken in Nederland, ook in stedelijk gebied. Maar als je het vergelijkt met de jaren vanaf 1950, dan zie je een sterke afname in de verspreiding van deze bij. De oorzaak hiervan is onduidelijk. Deze bij is niet kieskeurig in voedselkeuze en kan ook in bijenhôtels nestelen. Het is dus des te belangrijker om meer kennis te vergaren over deze bijensoort en welke voedselplanten de voorkeur hebben. Daarmee kun je deze bijen goed helpen. En jij kunt deze actie ook in 2025 steunen, zie daarvoor de actiepagina bijenstichting.nl/blauwe-metselbij.

Webinars en online cursussen

Ook in 2025 is het mogelijk om via de Bijenstichting webinars en online cursussen te volgen over hommels en solitaire bijen. Ook zijn er regelmatig speciale acties om zaden en bollen te kopen. Houd daarvoor de agenda van de Bijenstichting in de gaten of abonneer je op hun nieuwsbrief.

Vlinders hebben de tuin hard nodig

Het jaar 2024 gaat de boeken in als het slechtste vlinderjaar tot nu toe. In het voorjaar en in de zomer vlogen er bijzonder weinig vlinders, en opvallend genoeg merkten veel mensen dat ook op. In het najaar was er een lichtpuntje en troffen we vooral veel koolwitjes, dagpauwogen, atalanta's en landkaartjes.

Van de 71 soorten die we officieel in Nederland hebben, gaat het met de meeste soorten slecht. Dat wordt niet veroorzaakt in één jaar, maar is een proces van jaren. Echter, De Vlinderstichting ziet de daling wel snel inzetten de laatste jaren en voor sommige soorten wordt het zelfs kritiek. Er zijn ook altijd wel soorten die het juist beter doen omdat zij zich aanpassen of nog weten te overleven. Zo wordt het scheefbloemwitje in een paar jaar tijd in heel Nederland gezien.

Klimaatextremen

De klappen vielen vooral in de droge jaren 2021 en 2023. Veel soorten waarvan de rupsen in het seizoen voedsel moeten vinden, troffen een droge, dode vegetatie en daarmee onvoldoende voedsel. Een soort als het oranjetipje had daar geen last van, want die zit voor de droge zomer al in de pop. De lange natte winter van 2023 ging ver door tot mei 2024. Dit had ook weer consequenties voor de populaties in het voorjaar.

Zo blijkt dat de klimaatextremen, samen met de andere drukfactoren zoals stikstof, versnippering van natuurgebieden, gifstoffen, verdroging etc., een versnellend effect hebben op de vlinderstanden. De klappen in de tuin worden vaak onbewust veroorzaakt door te veel maaien of wieden. Dan worden de rupsen of eitjes afgevoerd. Maar ook door het aanplanten van bespoten planten, waar-

Het icarusblauwtje bezoekt graag de wilde marjolein.

door vlinders vaak wel uitkomen, maar zich niet meer kunnen voortplanten.

Sommige vlindersoorten hebben een back-up ingebouwd voor jaren dat de situatie ongunstig is. Ze gaan in een zogenaamde diapauze. Met andere woorden: ze slaan een jaartje over tijdens hun ontwikkeling en blijven als rups bijvoorbeeld langer in de grond. Een klein percentage van de populatie doet dit om in ieder geval de soort te kunnen laten overleven, als er extreme situaties in het landschap ontstaan. Maar de rek is er na een paar opeenvolgende droge en warme jaren uit en het noodlot slaat toch toe.

Zo kun jij helpen

Hoe kan jij vlinders ondersteunen? Naast haar beschermingswerk en alle projecten, heeft De Vlinderstichting alle hulp nodig. Dat kan al in de eigen tuin met jaarrond bloeiende planten, bijvoorbeeld. Zo kunnen vlinders nectar vinden. Je kunt ze nog beter helpen door de levenscyclus te ondersteunen met inheemse planten. Deze staan er vaak al. Met goed tuinbeheer kun je ze adopteren en ziet het er ook nog leuk uit. Enkele fraaie inheemse tuinplanten waar vlinders zich op kunnen voortplanten zijn bijvoorbeeld kattenstaart voor het boomblauwtje, vuilboom voor de citroenvlinder of gewoon wat gras voor bont

zandoogje. Look-zonder-look of judaspenning is zeer waardevol voor witjes, klaver in het grasveld wordt benut door het icarusblauwtje en ooievaarsbek is juist voor het bruin blauwtje belangrijk. Zo heeft iedere soort zijn eigen specifieke waardplant en kun je zelf ook veel voor nachtvlinders doen.

Met voldoende structuur en variatie (in plantensoorten en hoogtes, maar ook gras, struiken, open grond etc.) bied je voldoende plek voor de voortplanting en beschutting. Zo helpt een haag van liguster niet alleen de ligusterpijlstaart, maar is hij ook goed voor mussen. Benut wat inheemse planten, maai in delen, en als de tuin het hele jaar door bloeiende planten heeft, dan zijn de vlinders hier mee geholpen!

De dagpauwoog maakt graag gebruik van de struikklimop die in het najaar bloeit.

De rups van de agaatvlinder leeft van veel inheemse planten.

Opveren van meer vogels

In de stad is steeds minder groen te zien. Wanneer je goed om je heen kijkt, merk je dat het aantal groene plekken in de stad steeds verder afneemt. Het is een trend die al langere tijd gaande is: tuinen worden vaker strak aangelegd, met houten schuttingen, veel verharding en weinig tot geen begroeiing. Dat is makkelijk te onderhouden, maar het heeft een prijs. Het natuurlijke groen verdwijnt, en daarmee ook het leefgebied voor vogels. Het resultaat is dat de stad steeds minder gevarieerde plekken biedt voor onze vogels.

Elke tuin een vogeltuin

Niet voor niets is de spreekwoordelijke 'stadsvogel', de huismus, op de Rode Lijst beland. Sinds 1975 is het aantal huismussen in Nederland met ruim 50 procent afgenomen. Ook andere vogelsoorten verdwijnen uit de stad, omdat er steeds minder plekken zijn waar ze kunnen nestelen, voeden en beschutting vinden. Het is een zorgwekkende trend die vraagt om actie.

Daarom heeft Vogelbescherming Nederland de campagne 'Elke tuin een vogeltuin' in het leven geroepen. Het doel is om mensen te helpen hun tuin of balkon om te toveren tot een vogelparadijs. Het mooie van deze campagne is dat het niet alleen de vogels ten goede komt, maar ook de mensen die van een groenere, levendigere omgeving genieten. Want vogels kijken is niet alleen leuk, het heeft ook positieve effecten op ons welzijn. Onderzoek toont aan dat mensen gelukkiger zijn als er vogels in hun omgeving zijn.

Huismussen nemen een waterbad.

In een grijze omgeving zonder natuur en vogels, ervaren mensen meer stress. In een groenere leefomgeving bewegen mensen juist meer en hebben ze meer sociale contacten. Ook economisch gezien is het bouwen van groene, natuurlijke wijken voordelig. Het is nauwelijks duurder, zorgt ervoor dat huizen meer waard worden en voorkomt een hoop toekomstige kosten, bijvoorbeeld in de zorg. Zo rekende Ingenieursbureau

SWECO twee jaar geleden uit dat vergroening van de leefomgeving van eenderde van de Nederlandse bevolking het aantal patiënten met ruim 62.000 vermindert. Goed voor een besparing van 125 miljoen euro.

Vogels kijken: leuk en leerzaam

Het mooie van vogels kijken is dat iedereen het kan. Het is gemakkelijk te leren en kan overal, zelfs vanuit je luie stoel, met uitzicht op je tuin of balkon. Vogels zijn vaak makkelijker te herkennen dan je denkt, en het herkennen van verschillende soorten kan een spannende en leerzame ervaring zijn. Begin bijvoorbeeld met de Nationale Tuinvogeltelling. Dit is een geweldige manier om meer te leren over de vogels die je tuin of balkon bezoeken. Let op hun kleur, grootte, gedrag en geluid – al deze eigenschappen kunnen helpen bij de herkenning. En met handige hulpmiddelen, zoals de website van Vogelbescherming Nederland, wordt het herkennen van tuinvogels een stuk eenvoudiger. Je zult al snel merken dat je het verschil kunt zien tussen een koolmees en een pimpelmees, of een spreeuw en een merel.

Een waterschaal lokt dorstige huismussen en andere tuinvogels.

Maak van je tuin een vogeldomein

Wil je meer vogels naar je tuin trekken? Het begint met het aanbieden van variatie in je tuin. Vogels houden van een gevarieerde omgeving, waarin ze zowel voedsel als beschutting kunnen vinden. Begin met het planten van een mix van inheemse bomen, struiken en planten van verschillende hoogtes. Zorg voor een afwisselende tuinopbouw door bijvoorbeeld een vijver, een stapelmuurtje, een pergola of een takkenril toe te voegen. Zelfs de kleinste tuin of een balkon kan verrassende mogelijkheden bieden. Een kale tuin zonder begroeiing biedt vogels weinig meer dan ruimte, terwijl een tuin vol planten en natuurlijke elementen de ideale plek is voor vogels om te nestelen, zich te voeden en te schuilen.

Ook water is essentieel voor vogels. Een simpele drinkschaal of een natuurlijke vijver kan wonderen doen. Waterplanten trekken insecten aan, wat weer vogels aantrekt. In de herfst bieden afgevallen bladeren en plantenresten extra schuilplaatsen en voedsel. Wist je dat mussen het heerlijk vinden om een stofbad te nemen in droog zand, het liefst onder een struik? Doornige struiken zijn ook een must – ze bieden niet alleen een veilige vluchtplaats voor vogels, maar ook mogelijkheden voor nestbouw.

Hoe groter de variatie in je tuin, hoe meer vogels je zult aantrekken. Een vogeltuin is dus niet alleen een verfraaiing van je eigen omgeving, maar draagt ook bij aan het behoud van (stedelijke) vogelsoorten.

Hulp van een tuinvogelconsulent

Heb je hulp nodig bij het opzetten van je vogeltuin? Vogelbescherming biedt de mogelijkheid om een Tuinvogelconsulent in te schakelen. Deze deskundige vrijwilligers helpen je om je tuin vogelvriendelijker te maken, met praktische tips over de inrichting, soorten inheemse planten en onderhoud. Ze stellen een plan op maat voor je op, rekening houdend met de grondsoort, de vogelsoorten in de omgeving en jouw persoonlijke wensen. Daarbij krijg je ook een schets van je tuin en een lijst van mogelijke planten die je kunt gebruiken.

Doe mee aan de Tuinvogeltelling

Van vrijdag 24 tot en met zondag 26 januari kun je weer meedoen aan de jaarlijkse Nationale Tuinvogeltelling. Dankzij deze telling weten we hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Tel één keer een half uur de vogels in je tuin of op het balkon. Noteer de waarnemingen van een soort,

Dit artikel kwam mede tot stand dankzij de medewerking van:

Vogelbescherming Nederland
Boulevard 12, 3707 BM Zeist
030-6937799
www.vogelbescherming.nl

Bijenstichting / Bijen Educatie Stichting Nederland
Lindeseweg 2, 7251 NK Vorden
085-0603667
www.bijenstichting.nl

De Vlinderstichting
Mennonietenweg 10, 6702 AD Wageningen
0317-467346
www.vlinderstichting.nl

maar tel ze niet bij elkaar op. Geef alleen het hoogste aantal door van een soort die je tegelijk hebt gezien. Bijvoorbeeld: zie je drie koolmezen tegelijk en even later vijf koolmezen? Dan geef je vijf koolmezen door. Geef jouw telling uiterlijk maandagochtend 27 januari vóór 12 uur door via de web-app mijntuinvogeltelling.nl.

De Nationale Tuinvogeltelling is dé manier om te ontdekken welke vogels nog in onze tuinen en buurten leven en hoe ze die gebruiken. Elke vogel telt!

Bij warm weer is het heerlijk voor huismussen om te drinken en te badderen.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien, tot het vergroten van je moestuinoogst. In deze rubriek komt het allemaal aan bod.

42

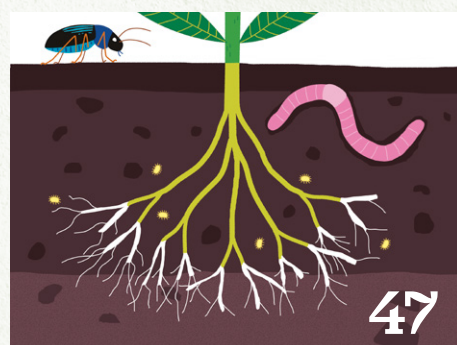
51

Deze maand

- 36 Help bestuivers een handje**
Iedereen kan van de tuin een oase voor tuindieren maken.
- 42 Plant, maar dan anders**
Kweek uien op uit zaad.
- 44 Jouw snoeimaand**
Frances Tophill laat zien hoe je leirozen op de juiste manier snoeit.
- 47 Tot op de bodem**
Zo werken planten en bodem samen voor de beste resultaten.
- 51 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

44

47

Help de bestuivers een handje

De achteruitgang van insectenpopulaties is zorgwekkend, maar toch kunnen we heel veel doen – te beginnen in onze eigen tuin, aldus **Monty**.

Geef nieskruid rijke, vochtige, maar goed drainerende grond in de halfschaduw, dan zal het de komende jaren bestuivers in het vroege voorjaar ondersteunen.

“Het is nog niet te laat. Allemaal kunnen we van onze tuin, hoe klein ook, een oase voor allerlei soorten tuindieren maken.”

Anne: Wanneer je tuiniert in een kleinere tuin dan Monty, is een bijenvolk niet altijd handig. Honingbijen kunnen namelijk best veel concurrentie vormen voor wilde bijen. In een kleine tuin is een bloeihoog en een bijenhotel voor solitaire bijen het beste voor de biodiversiteit.

BOVEN Vergeet-me-nietjes en indianenbloemen blijven bestuivers trekken wanneer de appelbloesem is uitgebloeid.

LINKS Met een vlinderstruik lok je moeiteloos vlinders de tuin in.

UITERST LINKS De bijen uit Monty's eigen kasten profiteren van de planten en produceren als tegenprestatie een heerlijke honing.

Als hongerig insect op zoek naar voedsel ben je op Longmeadow aan het juiste adres. En dat is een even belangrijke maatstaf voor onze tuin als de complimenten van kijkers, bezoekers en experts.

Ik vind het heerlijk om te luisteren naar de bijen die gulzig stuifmeel en nectar verzamelen. De bijenkasten staan in de fruitgaard, dus de honingbijen hoeven niet ver te reizen voor hun voedsel, maar in de tuin zijn honderden – nee, duizenden – andere insectensoorten ook ijverig bezig met eten en het bestuiven van mijn planten.

Hoewel ik en mijn gezin daar intens van genieten, is het meer dan alleen een mooi gezicht. Ze redden daar al onze levens mee, al ben ik ervan overtuigd dat ze zich alleen met hun eigen bestaan bezighouden. Helaas blijkt uit onderzoeken dat onze insectenpopulaties drastisch zijn afgenomen.

Nieuw leven

De landbouw heeft zich de afgelopen 75 jaar gericht op maximale productie en winst, ten koste van het milieu. Voor té veel beestjes zijn onze achtertuinen een laatste toevluchtsoord geworden. Ze spreken niet allemaal tot de verbeelding, maar elk dier is belangrijk. Het probleem heeft een kritiek punt bereikt en wij (jij, ik, wij allemaal) moeten onze verantwoordelijkheid nemen en een deel van de oplossing worden. Want het gaat niet alleen om een zo groot mogelijke biodiversiteit op de planeet. Het gaat erom dat we zonder deze bestuivende insecten niet het voedsel kunnen kweken dat we als mensen nodig hebben om te overleven. Zo simpel en zo ernstig is het.

Dit zal niet van de ene op de andere dag gebeuren. De schappen in de supermarkt zullen volgende week niet ineens leeg zijn omdat de bijenpopulatie in Californië tot een gevaarlijk dieptepunt is gedaald (ook al is dat zo). Dit soort zaken bouwen zich sluipend op totdat iedereen zegt dat 'er iets moet gebeuren'. En tegen die tijd is het te laat.

Maar nu is het nog niet te laat. Allemaal kunnen we van onze tuin, hoe klein ook, een oase voor allerlei soorten tuindieren maken. Het is gemakkelijk en je tuin wordt er mooier én gezonder op.

Volgens mij is het een vergissing om je te richten op een bepaalde groep dieren, ongeacht of dat hommels, egels, salamanders of vogels zijn. De natuur functioneert niet zo en je tuin doet dat ook niet. Alles is met elkaar

De Japanse sierkers *Prunus 'Tai-haku'* is midden-voorjaar een magneet voor bestuivers.

verbonden en met voldoende aandacht voor het evenwicht in de natuur kun je alles tegelijk ondersteunen.

Ik heb de afgelopen dertig jaar geprobeerd om op Longmeadow de voorwaarden voor dat evenwicht te creëren, zodat de tuin in alle seizoenen en weersomstandigheden kan floreren. Sommige voorwaarden waren heel specifiek en andere veeleer een kwestie van mentaliteit en een bepaalde manier van tui-nieren. De specifieke maatregelen betreffen bijvoorbeeld de Wildlife Garden (de naam spreekt voor zich), die ik bewust zo wild mogelijk laat worden, zonder dat hij zijn charme als tuin verliest. Dit soort zaken is persoonlijk, maar ik heb dit deel aangelegd als een oase in het hart van wat al een zeer diervriendelijke tuin is.

Ik heb de Wildlife Garden ook aangelegd als nectarbron voor de twee bijenvolken die ik heb gekocht, ieder met tienduizend honingbijen, en die nu in twee bijenkasten in de fruitgaard wonen. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat is er een voortdurende stroom van bijen die uitvliegen om in de tuin te foerageren en andere die beladen met nectar terugvliegen. Mijn mentor was een wijze en charmante plaatselijke imker die me begeleidde, totdat ik de fijne kneepjes van het imkervak onder de knie had.

Een beplanting voor bijen is gebaseerd op de wetenschap dat honingbijen altijd eerst afkomen op hun favoriete nectarbron voordat ze elders gaan zoeken. Honingbijen zijn gulzig en fanatiek. Ze schransen bijna uitsluitend van een bepaalde bloem – appelbloesem bijvoorbeeld – totdat die is uitgebloeid en ze overstappen op iets anders. Planten met een

“Ik vind het heerlijk om te luisteren naar de bijen die stuifmeel en nectar verzamelen.”

Monty's keuze voor bestuivers De juiste combinatie voorziet bestuivers maandenlang van voedsel.

COSMEA Verwijder regelmatig verwelkte bloemen.
Bloei Jun-okt. **Hoogte x Breedte** 120 x 60 cm

KROKUS Plant verschillende soorten voor een langere bloeiperiode. **B** Feb-mrt. **H x B** 10 x 5 cm.

GEWONE MARGRIET Inheemse plant die graag grote gebieden beslaat. **B** Mei-jul. **H x B** 90 x 60 cm.

NIESKRUID Knikkende bloemen beschutten bijen tegen de regen. **B** Dec-apr. **H x B** 45 x 45 cm.

APPEL Ook kersen en pruimen. **B** Apr-jun. **H x B** 5 x 5 m (afhankelijk van de onderstam).

lange of doorlopende bloei zijn dus beter dan soorten die spectaculair maar kortdurend zijn. Dat soort planten hebben meestal enkelvoudige bloemen en zijn heel algemeen: gewone margrietten, korenbloemen en allerlei soorten scabiosa behoren tot de vaste bijenfavorieten. Bijen houden ook van de bloesem van bloeiende bomen en peulvruchten (doperwten, bonen, klaver en lathyrus) en verder van paardenbloemen, bramen, klimop en wilgen.

Hommels snacken meer dan ze schransen. Ze dolen van bloem naar bloem, alsof ze verschillende buffethapjes willen proeven, en hebben daarom geen grote hoeveelheden

Op de juiste plek zal nieskruid zich enthousiast over een groter gebied verspreiden.

van een bepaalde bloem nodig. Voor hen is het echter wel belangrijk dat er zo vroeg mogelijk in het jaar bloemen bloeien. Tuinen vormen inmiddels een van de belangrijkste habitats voor bijen, en ook voor talloze, tot dusver veelvoorkomende andere diersoorten.

Als het gaat om de beste bloemen voor insecten, zijn er veel specifieke lijsten op internet te vinden, maar er zijn een paar algemene, eenvoudige vuistregels om je op weg te helpen.

Open, enkelvoudige bloemen zijn beter bereikbaar voor tongtjes dan de complexere, ontoegankelijke bloemhoofden van sommige hybride variëteiten. Houd er rekening mee dat bijen de kleur rood niet waarnemen. Een rode bloem lijkt zwart en wordt waarschijnlijk genegeerd, tenzij hij vlekken of strepen heeft die naar het stuifmeel en de nectar leiden. Planten met blauwe, roze, groene en gele bloemen zijn het aantrekkelijkst voor bijen.

Te hooi en te gras

Laat in een deel van de tuin het gras groeien, want hoog gras trekt allerlei verschillende insecten aan. Vele zijn weinig spectaculair en blijven onopgemerkt, maar vormen wel een belangrijke schakel in de voedsel- en bestuivingsketen. De truc is natuurlijk om van de nood een deugd te maken. Plant er bollen (bijvoorbeeld krokus, narcis, indianenbloem

en kievitsbloem) voor een schitterend voorjaarspektakel dat vroege insecten van stuifmeel voorziet. Laat het gras groeien en bloeien en zie hoe er spontaan wilde bloemen opkomen. Maai en hark het gras ergens in juli of augustus, waarna je het desgewenst de rest van de zomer kort kunt houden. Je zult merken dat ook boeren- en huiszwaluwen er blij mee zijn en naar de insecten in het gras duiken.

Nectarrijke schermbloemigen, zoals venkel, engelwortel en dille, zijn bijzonder aantrekkelijk voor zweefvliegen en gaasvliegen, waarvan de larven weer bladluizen eten. Vlinders hebben nectarrijke en geurige planten nodig, zoals vlinderstruik, kamperfoelie, vetkruid, lavendel, bergaster en valeriaan. Geen enkele tuinier zal deze planten als louter verplichting zien. De bloemen waarvan insecten houden, vinden wij ook mooi. En daar gaat het om. Voor een diervriendelijke tuin hoeven we geen concessies te doen.

Zo'n tuin levert bovendien een fascinerend extraatje op: we kunnen onze medeschepsels van dichtbij bekijken. Met een paar simpele stappen kun je je tuin gezonder en mooier maken – voor jezelf én voor de schepsels waarmee we deze planeet delen. Dit vergt geen grote, ingrijpende wijzigingen, maar door allemaal een beetje te doen, kunnen we heel veel veranderen.

VOLGENDE MAAND Heerlijke tuinaroma's met Monty's tips voor een geurige beplanting.

Het wordt kouder, vergeet de dieren niet!

De Zaden heeft alles
om je tuinbezoekers de
winter door te helpen.

*Eekhoorn-, egel- en
vogelvoer, nestkastjes
en nog véél meer.*

DEZADEN

www.dezaden.nl

Dé oer Hollandse schutting

Een sierraad voor uw tuin

- ✓ Ervaar het aambacht
- ✓ Particulier en zakelijk
- ✓ Natuurlijk en duurzaam
- ✓ Nederlandse kwaliteitswilgen
- ✓ Zelf plaatsen of door Van Aalsburg

VAN AALSBURG > WILGENTENENSCHUTTINGEN.NL

Scan de QR-code en ontdek meer!

Deze maand stellen we aan je voor:

Uien uit zaad

Uien hebben misschien niet de uitstraling van sommige andere groenten in de tuin, maar het is een van de weinige groenten waarvan je een hele jaarvoorraad kunt kweken tegen de prijs van een zakje zaad.

Uien hebben een vrij alledaags imago en vergeleken met spannendere groenten, zoals tomaten en paprika's, wordt er weinig over opgeschept. Toch schept het kweken ervan veel genoeg.

Ze zijn vrij gemakkelijk te kweken en te verzorgen, en het is een van de weinige groenten waarvan je met gemak een hele jaarvoorraad kunt kweken, omdat je ze goed kunt bewaren.

Veel mensen kweken ze op uit 'plantuitjes': jonge uien die in maart de vollegrond in moeten. Maar je kunt ook goedkoop heel veel uien opkweken uit zaad dat je in februari binnen zaait. De resulterende plantjes worden in maart of april uitgeplant.

Kweek uien bij voorkeur in pollen. Zaai hiervoor in elke module (van 3 cm) ongeveer zes zaden, en ze zullen tevreden samen opgroeien. Plant de pollen uit met 25

cm tussenruimte. Op deze manier kun je van hetzelfde oppervlak meer oogsten dan wanneer je de uien individueel opkweekt. De bollen zullen iets kleiner zijn, maar wel ideaal voor een enkele maaltijd. Bereid ze ongepeld in de oven en smul van hun zoete sappigheid. Heb je nog nooit groenten in pollen gezaaid? Probeer het dan gewoon eens. Het zal je verbazen. Je kunt dit ook doen met rode biet, prei en lente-uitjes.

Gedurende het groeiseizoen kun je de grootste exemplaren in de pollen oogsten en jong gebruiken, terwijl je de rest in de grond verder laat rijpen. Rijpe uien kun je beter bewaren. Gewoonlijk zijn ze oogstrijp wanneer de stengels gaan hangen.

Ontdek oudere variëteiten, zoals 'Sturion', 'Stuttgarter' en 'Red Baron'. 'Rijnsburger', die kun je namelijk goed bewaren, en 'Karmen' is een rode ui met een zoete smaak.

Waarom zou je uien uit zaad opkweken?

- Opkweken uit zaad is goedkoper dan plantuitjes kopen.
- Uien laten zich goed bewaren, dus je kunt een hele jaarvoorraad kweken.
- Uien zijn een belangrijk en smakelijk ingrediënt in zeer veel gerechten.

Uien uit zaad opkweken

Verdeel de zaadjes zorgvuldig over de potgrond, elk apart of in groepjes om ze op te kweken in pollen, die je later in hun geheel uitplant.

Bedek het zaad met een dunne laag potgrond of vermiculiet (zie foto), zodat de potgrond tijdens de ontkieming vochtig blijft. Uienzaad heeft een lange kiemduur, dus wees geduldig.

Plaats de zaai bak in water totdat de potgrond zich heeft volgezogen. Haal de bak uit het water en zet hem op een warme plek. Controleer regelmatig en geef water wanneer de potgrond uitdroogt.

O.a. te koop bij:

- De Bolster
www.bolster.nl
- Van der Wal
zaadhandelvanderwal.nl
- 123 Zaden
123zaden.nl/biologische-zaden
- Les Semailles
www.semaille.com

Wat plant jij anders?

Stuur ons foto's van welke 'andere' plant jij kweekt. Het kan een zeldzame parel zijn, of gewoon eentje die nieuw en anders is voor jou. Deel die op socials met de hashtag #plantanders of in de opmerkingen bij onze berichten over bijzondere planten. Je kunt ze ook sturen naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Plant anders'.

**Doe
mee met
plant
anders!**

VOLGENDE MAAND Een gemakkelijke, snelle en mooie bloem.

Benut snoei-afval van rozen

Ruim afval rond de planten altijd op, vooral de bladeren, want die kunnen ziekten herbergen. Gooi het snoeiafval echter niet meteen weg. Laat takken met rozenbottels liggen voor vogels en gebruik korte takken met doorns als steunen in potten met hoge voorjaarsbollen, zoals narcissen.

Jouw snoeimaand

Snoei leirozen op de goede manier met behulp van de eenvoudige instructies van **Frances Tophill**.

In deze tijd van het jaar begint de tuin uit zijn winterrust te ontwaken – de eerste narcissen en krokussen staan in bloei. Het is een heerlijke tijd om rustig aan allerlei tuinklussen te doen.

Wat snoeien betreft zijn de meeste planten nog steeds in rust, wat betekent dat dit voor veel bladverliezende bomen en struiken de goede snoeitijd is. Na een paar lastige jaren voor bomen – eerst nauwelijks regen en daarna een overvloed aan regenwater – zullen vele wel een paar dode takken hebben. Het is nog steeds een beetje vroeg voor de snoei van vorstgevoelige en groenblijvende planten. Die kun je het beste in maart of april doen.

Je mag nu beginnen met de grote schoonmaak in borders, en ook met onkruid wieden en mulchen om het vocht in de grond vast te houden, want we hebben een paar droge lenteschouwen achter de rug. Veel knoppen beginnen al te zwellen, waardoor je gemakkelijk ziet welke plantendelen de winter hebben overleefd. Verwijder de afgestorven takken, zodat de plant weer in vorm is voor de nieuwe aanwas die over een maand of twee verschijnt. Rozen zijn uitstekende kandidaten voor deze behandeling.

Snoei zwakke, dunne takken weg, vooral als ze op de verkeerde plek groeien.

FOTO'S: MARSHA ARNOLD; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; LOCATIE: WEST DEAN GARDENS, WEST SUSSEX

Snoei deze planten nu ook

Als je de tuin opruimt, kun je zien welke struiken en bomen een snoeibeurt nodig hebben. Daarmee geef je de aanwezige planten extra ruimte en maak je plaats voor nieuwe.

SIERBRAAM. Deze moet je nu terugsnijden, zodat hij van de zomer weer volop mooie, nieuwe, lichte takken kan produceren.

WINTERBLOEIENDE STRUIKEN. Sneeuwbal, vleesbes en meloenboomje mogen na de bloei worden gesnoeid.

KLIMOP. Eind winter is je laatste kans om deze groeiachtige en nuttige klimmer te beteugelen, voordat de vogels gaan nestelen.

ZOMERBLOEIENDE CLEMATIS. Bloeit de clematis begin zomer? Snoei hem dan terug tot een gestel. Bloeit hij later, snoei hem dan terug tot de grond.

Nu niet snoeien

Berken hebben doorgaans geen snoei nodig. Wil je toch snoeien, doe dat dan vóór januari.

✗ **BERK.** Het extreme weer van de afgelopen jaren is stressvol geweest voor bomen, dus snoei sowieso met beleid. De sapstroom van berken start al zodra ze weer beginnen met groeien. Als je een berk nu snoeit, dan zal hij extreem veel sap verliezen, waardoor hij verzwakt en kwetsbaar wordt voor andere problemen.

✗ **KERS.** Hoewel de meeste fruitbomen nu prima kunnen worden gesnoeid, moet je met kersen en andere steenvruchten tot de zomer wachten, anders worden ze vatbaarder voor loodglans.

✗ **DRUIVENSTOKKEN.** Deze kun je het beste in het najaar of de winter snoeien, omdat hun sap heel vroeg in het jaar weer gaat stromen.

Leirozen snoeien

Rozen moeten regelmatig worden gesnoeid om ze in toom te houden en rijk te laten bloeien. Eind winter en begin voorjaar zijn de beste perioden, voordat ze weer volop gaan groeien. Als je wacht tot nu – rond februari – hebben de vogels alle tijd om 's winters eventuele rozenbottels op te eten.

Heeft de plant nog bladeren, dan kun je die verwijderen om beter te zien wat je doet: wrijf met een gehandschoende hand met de richting van de doorns mee langs de takken. De snoei bestaat uit uitdunnen, verjongen en fatsoeneren met als doel om voor dit jaar een mooi en rijk bloeiend gestel te creëren.

Stimuleer de groei van nieuwe, sterke takken die dit jaar bloemen zullen dragen.

STAP VOOR STAP

Bekijk de te snoeien roos om een strategie te bepalen. Waarschijnlijk merk je dat het meer tijd kost om vast te stellen welke takken je moet weghalen dan om ze te snoeien.

Behoud lange, gezonde takken waarmee je een mooi gestel kunt vormen. Snoei de dunnere zijscheuten terug tot op twee of drie ogen, wat de bloei en vruchtzetting bevordert.

Bind de takken die je wilt houden aan de steunstructuur. Buig ze voorzichtig in een informele waaivorm. Dit stimuleert bloemknoppen over een groter deel van de takken.

Tip

De manier waarop je klimplanten aanbindt en het gebruikte materiaal hebben invloed op de gezondheid van de planten. Touw, bindbuis en binddraad zijn allemaal geschikt. Als je binddraad gebruikt, let er dan wel op dat het een zachte coating heeft, om te voorkomen dat de takken beschadigen. Bind nooit te strak aan, anders knelt het materiaal dikker wordende takken af. Wind het bindmateriaal in een achtvorm om een tak en zijn steun, of maak tussen tak en steun een knoop.

Verwijder en verplaats bindmateriaal terwijl je snoeit.

Ook zo snoeien

Veel leden van de *Rosaceae*-familie kun je op een dergelijke manier snoeien, buigen en aanbinden om de bloei te stimuleren.

■ **APPEL** Door in waaier- of palmetvorm te leiden, verbetert de bloei en de vruchtzetting.

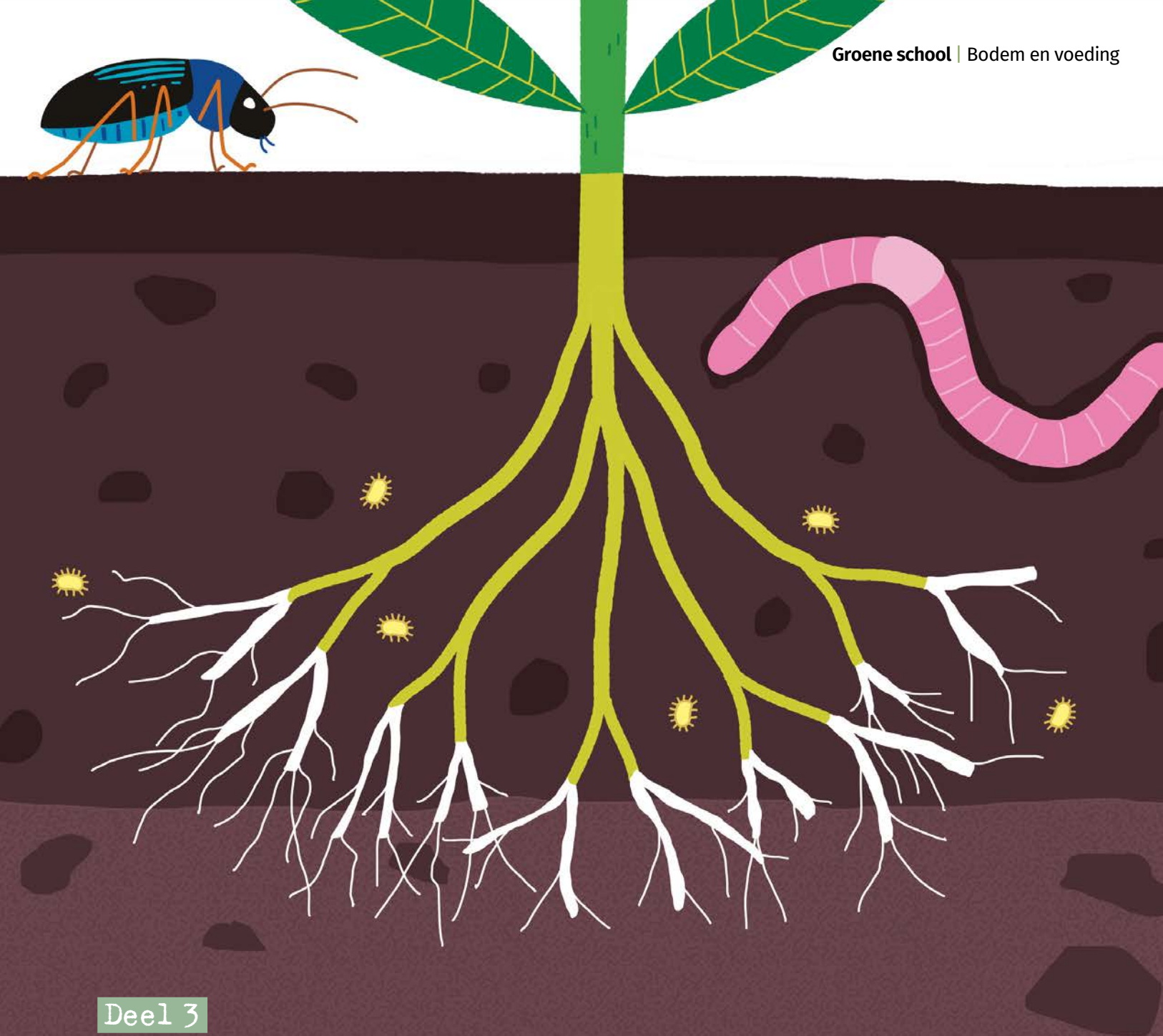
■ **KERS EN PRUIM** Let op: snoei ze pas in de zomer om het risico op ziekten te verkleinen.

■ **RODE, ZWARTE EN WITTE BESSEN** Dit zijn leden van de *Grossulariaceae*-familie, maar ook zij zullen beter bloeien als je ze op deze manier leidt.

Leirozen

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoeien												

VOLGENDE MAAND Hoofdtuinier Tom Brown van West Dean, toont hoe je een *Clematis viticella* snoeit.

Deel 3

Tot op de bodem

Zonder een gezond bodemleven blijven waardevolle elementen voor planten onbereikbaar, en zijn onze groenten minder voedzaam. Lees hier hoe we allemaal een steentje kunnen bijdragen.

De wetenschappelijke kennis over hoe planten en grond samenwerken is de laatste twintig jaar met grote sprongen toegenomen. We begrijpen eindelijk hoe planten met behulp van het leven

in de bodem aan voedingsstoffen komen, en wat het bodemleven zelf daarmee opschiet. De natuur geeft nu pas de geheimen prijs van haar elegante oplossing, die in de loop van miljoenen

jaren is beproefd en geperfectioneerd. Dankzij het inzicht in de relatie tussen planten en grond kijken we op een totaal andere manier naar onze tuin en onze manier van tuinieren.

Moeder Natuur kweekt al honderden miljoenen jaren stilletjes en moeiteloos gezonde planten. Als ze haar gang kan gaan, zijn de resultaten spectaculair: fonkelende regenwouden en kleurige weilanden die wemelen van het leven. Een betere kweker is er niet.

Ze heeft systemen ontwikkeld om aan alle plantenbehoeften te voldoen en planten hebben zich in de loop van de tijd aangepast om al die systemen te benutten. Het interessantste systeem is waarschijnlijk wel de symbiotische relatie tussen planten en grond, die het planten mogelijk maakt om voedingsstoffen op te nemen.

Heb je je ooit afgevraagd waarom sommige planten in de tuin mest nodig hebben, terwijl exemplaren in het wild het prima doen zonder mest? Of waarom sommige tuinplanten blij geven van een tekort aan voedingsstoffen, en landbouwgrond zorgwekkende hoeveelheden mest nodig heeft om groenten te produceren? Het is allemaal te verklaren aan de hand van de interactie tussen planten en de bodem, en de kwaliteit van die interactie: wordt die bevorderd of verstoord? *(Lees verder op pagina 50.)*

Voedingsstoffen en hun nut

De meesten van ons hebben wel eens gehoord van de macronutriënten stikstof, fosfor en kalium, en welke rol die spelen in de groei en ontwikkeling van planten. Maar vaak worden de cruciale functies van andere voedingsstoffen vergeten. De voedingsstoffen in dit overzicht worden micronutriënten genoemd, omdat planten die in kleinere hoeveelheden nodig hebben. Maar ze zijn net zo belangrijk.

Ijzer

Ijzer is essentieel voor de productie van hemoglobine, een eiwit dat zuurstof in ons lichaam transporteert. Planten gebruiken ijzer om chlorofyl te maken, het groene pigment dat zonlicht absorbeert.

Mangaan

In het menselijk lichaam heeft mangaan verschillende functies en is het nodig voor het functioneren van onze hersenen en zenuwen. In planten is mangaan onmisbaar voor de groei en het celmetabolisme.

Koper

In ons lichaam is koper onmisbaar voor de energieproductie en de opbouw van bloedvaten en bindweefsel. Planten hebben koper nodig voor allerlei chemische reacties en de productie van chlorofyl en zaden.

Zink

Zink is onmisbaar voor ons immuunsysteem en onze spijsverteringsfuncties. De stof draagt ook bij aan de genezing van wonden. In planten wordt zink gebruikt om eiwitten aan te maken die bijdragen aan de groei en de productie van chlorofyl.

Nikkel

Nikkel is een basiselement voor talloze chemische reacties in ons lichaam. Planten gebruiken het om ureum om te zetten in ammonium, dat als stikstofbron wordt gebruikt.

Chloride

Chloride regelt de hoeveelheid voedingsstoffen en water die de cellen in- en uitgaat. Ook in planten heeft het deze functie en het draagt zo bij aan hun groei en droogtetolerantie.

Molybdeen

Molybdeen helpt ons lichaam om gifstoffen uit te scheiden en is nodig voor de chemische processen waarin eiwitten en DNA worden afgebroken. In planten helpt het bij de opname van stikstof, een macronutriënt die onmisbaar is voor de groei.

Borium

Borium heeft in het lichaam meerdere belangrijke functies, bijvoorbeeld het onderhoud van gezonde botten, de genezing van wonden en de opname van magnesium. In planten maakt het deel uit van de celwandstructuur en is het nodig voor de groei.

Planten produceren koolhydraten, zoals suiker, via fotosynthese, maar net als mensen kunnen ze niet van koolhydraten alleen leven. Daarom onttrekken ze water aan de grond, dat opgeloste voedingsstoffen bevat. Maar wortels zijn net rietjes: planten kunnen de voedingsstoffen die onoplosbaar zijn in water niet opnemen. Het probleem is dat als alle voedingsstoffen wateroplosbaar waren, ze al miljoenen jaren geleden zouden zijn opgelost en weggespoeld, de oceanen in. Zoals altijd heeft de natuur hier een slimme oplossing voor: een leger aan kleine microben in de grond.

De voedingsstoffen zitten met chemische verbindingen stevig opgesloten in afzettingen, moedergesteente en organisch materiaal. De meeste grondsoorten bevatten een overvloed aan gebonden voedingsstoffen, en microben (voornamelijk bacteriën en schimmels) kunnen die verbindingen verbreken. Ze werken dus samen met planten om voedingsstoffen beschikbaar te maken.

Maar wat levert dit op voor die bacteriën en schimmels? Terwijl zij de plant van voedingsstoffen voorzien, geeft de plant hun

de koolhydraten die ze zelf niet kunnen produceren. Dit gebeurt op twee manieren. Ten eerste door organisch materiaal op het grondoppervlak te laten vallen. Dit materiaal wordt afgebroken door organismen die koolstof en voedingsstoffen aan de grond afgeven. Ten tweede scheiden planten actief kleine pakketjes van een speciaal mengsel met onder andere suikers uit. Deze pakketjes worden door de wortels aan de bodem afgegeven om microben aan te trekken.

Een plant kan verschillende soorten pakketjes uitscheiden om de juiste bodemmicroben te lokken, want elke microbe kan weer andere voedingsstoffen bevrijden. Dankzij deze methode kunnen planten om specifieke voedingsstoffen vragen en die op het juiste moment in de juiste verhouding opnemen. Planten kunnen tot wel 40% van de via fotosynthese geproduceerde koolhydraten aan het bodemleven afstaan.

Stof tot nadenken

Wanneer we in de tuin mest gebruiken, verstoren we de wederkerige relatie tussen planten en bodemorganismen. Door de mest

hebben de planten al voedingsstoffen tot hun beschikking, dus hoeven ze het bodemleven niet te voeden. Ze kunnen alle koolhydraten voor zichzelf houden. En omdat het bodemleven zonder die koolhydraten niet overleeft, moeten de planten het ook zonder de andere diensten doen die door een gezonde bodem en de daarin aanwezige organismen worden geleverd. Denk hierbij aan een grotere ziekteresistentie, een goede bodemstructuur en het weren van ongedierte. Verder bevat plantenmest meestal alleen stikstof, fosfor en kalium, waardoor de planten onvoldoende belangrijke micronutriënten krijgen. En wanneer

deze micronutriënten niet in onze groenten zitten, gaat ook onze eigen gezondheid achteruit.

We kunnen de natuurlijke processen bevorderen door van de natuur te leren, organisch materiaal toe te voegen of te laten liggen, en de grond zo min mogelijk te verstoren. We moeten erop vertrouwen dat de bodem onze planten voedt, zoals hij dat al honderden miljoenen jaren doet.

“Met mest verstoren we de wederkerige relatie tussen planten en bodemorganismen.”

Vraag het Anne

Heb jij prangende tuinvragen voor Anne? Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. *Vraag het Anne*. Het is heel fijn als je ook een foto mee kunt sturen.

V Ha Anne, waarom duurt die winter toch altijd zo lang he? Ik ben niet op mijn best tijdens deze maanden en ben op zoek naar een tuinklus om me op te vrolijken. Heb jij tips? Ik kan wel wat bloeiers in de tuin gebruiken maar wil het die plantjes niet aandoen nu de grond in te gaan. Brr!

LIEVE GROET! SIMONE

A Ha Simone, ik begrijp je helemaal. Veel tuiniers winterdippen flink. Dat is ook niet gek voor buitenmensen die graag iets omhanden hebben. Het licht en de leuke klusjes nemen enorm af en daar zit je dan met je goede gedrag. Als ik jou was, zou ik mezelf op een mooie roos trakteren. In de winter kunnen rozen namelijk perfect de grond in, in tegenstelling tot veel andere vaste planten. Ook hebben we volgende maand een knusse Valentijnsactie voor onze abonnees. Daar vind je een kortingscode waarmee je een biologische roos kan kopen. Ik ga daar zelf ook mee aan de slag om de winter wat op te leuken.

STERKTE! ANNE

Heel toepasselijk in de maand van Valentijn: *Agapanthus* wordt ook wel liefdesbloem genoemd.

“*Agapanthussen* die hun loof behouden, dus wintergroen zijn van nature, hebben het een stuk lastiger in de winter.”

V Beste Anne, ik ben gek op *Agapanthus*. Ik krijg ze alleen altijd zo slecht de winter door. Heb jij tips? Tot nu toe hebben ze het steeds niet overleefd. En toch kan ik het niet laten er dan toch weer een aan te schaffen, wanneer ik er een zie bloeien.

GROET! INGE

A Ha Inge, ik begrijp je wel hoor. Het zijn ook wel echt geweldig mooie bloemen. Ik heb wel een tip voor je: de *agapanthussen* die hun loof behouden in de winter, dus wintergroen zijn van nature, hebben het een stuk lastiger in de winter dan degene die het loof verliezen. Zij hebben immers niets te onderhouden tijdens de koude maanden en wachten rustig onder de grond het voorjaar af. Een aantal winterharde soorten herken je bovendien aan de Nederlandse stadsnamen die ze dragen. *Agapanthus* 'Amsterdam' bijvoorbeeld, is redelijk winterhard. Ik zou als ik jou was dus voor bladverliezende exemplaren gaan, met het liefst een Nederlandse stadnaam. Succes!

GROETJES, ANNE

Rozen met kale wortel kunnen nog de hele maand februari geplant worden.

FOTO'S: PAUL DEBOIS, TIM SANDALL

V Hallo Anne, ik kreeg van mijn dochter zoiets grappigs te eten deze zomer! Een 'chayote'. Ik vond ze best lekker en we hebben er een paar bewaard om verder mee te kweken. Ik heb ze nu in de kelder liggen, maar twijfel een beetje over hoe ze te vermeerderen. Alles spreekt elkaar tegen in boeken en op sites. Ik heb niet echt zaadjes gezien die we eruit konden peuteren, geloof ik.

GROETJES, SURINDER

A Ha Surinder, wat leuk! Ik vind chayote ook lekker en ze opkweken is best makkelijk. Wat goed dat jullie een paar exemplaren bewaard hebben. Ik zou ze nu nog even koel en droog houden, en dan iets later dit voorjaar – april is een prima maand om te starten – plant je de hele vrucht in een pot. Laat hem voor ongeveer de helft boven de grond uitsteken. Na een tijdje op een warme, zonnige plek, zal er een plantje uit de aarde groeien. Wanneer het plantje groter groeit, verschrompelt de vrucht langzaam steeds meer. Na IJsheiligen kan de (klim-) plant naar buiten. Veel plezier ermee!

GROETJES, ANNE

De chayote (*Sicyos edulis*) is een lid van de komkommerfamilie en smaakt heerlijk in salades.

Een haag van coniferen zorgt voor privacy en is een toevluchtsoord voor vogels.

V Beste Anne, 33 jaar geleden hebben wij een 35 meter lange rij levensbomen gezet als afsluiting. Het doel was om uit het zicht van de voorbijgangers te raken en liefst zo snel mogelijk. Niet goed beseffende dat je deze snelgroeiers best in toom houdt. Wat wij dus te weinig hebben gedaan. Wij worden er niet jonger op en denken meer en meer om ze te vervangen door iets anders met minder of geen onderhoud. Het enige wat ons tegenhoudt is het dagelijkse bezoek van de merels, mussen, mezen en anderen die onze tuin ruimschoots in- en uitvliegen. Vandaar de vraag naar jou toe, waarmee kunnen wij de bomen vervangen en toch de vogels in onze tuin houden? Ik kijk er al naar uit wat er uit de bus komt.

ALVAST BEDANKT EN VRIENDELIJKE TUINGROETEN, GERDA VAN WEYENBERGH (BELGIË)

A Beste Gerda, wat fijn dat er zoveel vogels te vinden zijn in jullie tuin. De hagen waar vogels graag in zitten, vergen eigenlijk altijd wel onderhoud. Ook wanneer je ze vervangt door ander groen, zal er gesnoeid moeten worden, en zitten jullie ook nog lang te wachten tot het dicht is gegroeid, zoals nu. Een schutting is geen oplossing, want daarmee zullen er behoorlijk wat vogels gaan verhuizen. Wel is het zo dat de levensboom (conifeer) erg goed tegen stevig snoeien kan. Misschien is het een idee de klus af en toe uit handen te geven en dan stevig te laten snoeien, zodat het niet te vaak hoeft? Ook zijn er steeds lichtere accu-heggenscharen verkrijgbaar die het makkelijker maken dit zelf te doen. Wanneer jullie iets in dezelfde stijl zoeken en toch van de levensbomen af willen, is een taxushaag een langzamer groeiend alternatief. Wanneer de vogels zouden mogen kiezen, gingen ze voor een gemengde inheemse haag, maar ook die vergt snoeien. Succes met de keuze!

MET VRIENDELIJKE GROETEN, ANNE

Door witlof te bleken, haal je het grootste deel van de bittere smaak eruit.

V Beste Anne, mijn witlof is zo bitter geworden. Normaal krijg ik mijn gezin prima aan de groenten, maar ik heb nu zelf ook moeite te doen alsof dit lekker is. Blegh! Er bestaat niet genoeg kaas om deze ovenschotel nog aan de man te krijgen! Ik begrijp niet zo goed hoe dit kan. Ze zijn wel heel mooi om te zien. Iets groener wel dan uit de winkel.

GROET, MARTJE

A Ha Martje, oei, dat klinkt niet zo smakelijk. Ik vermoed dat je ze niet gebleekt hebt. Wanneer witlof licht krijgt tijdens de groei, ontwikkelt het heel veel bitterstoffen. Voor een volgende keer zou ik ze goed bedekken. Dit kan met een bleekpot, hoewel die erg prijzig kunnen zijn, maar ook met een oude emmer. Als het er maar goed donker onder is. Het blad zal dan wit met gele uiteinden zijn, niet groen. Zet 'm op!

ANNE

“Wanneer witlof licht krijg tijdens de groei, ontwikkelt het heel veel bitterstoffen.”

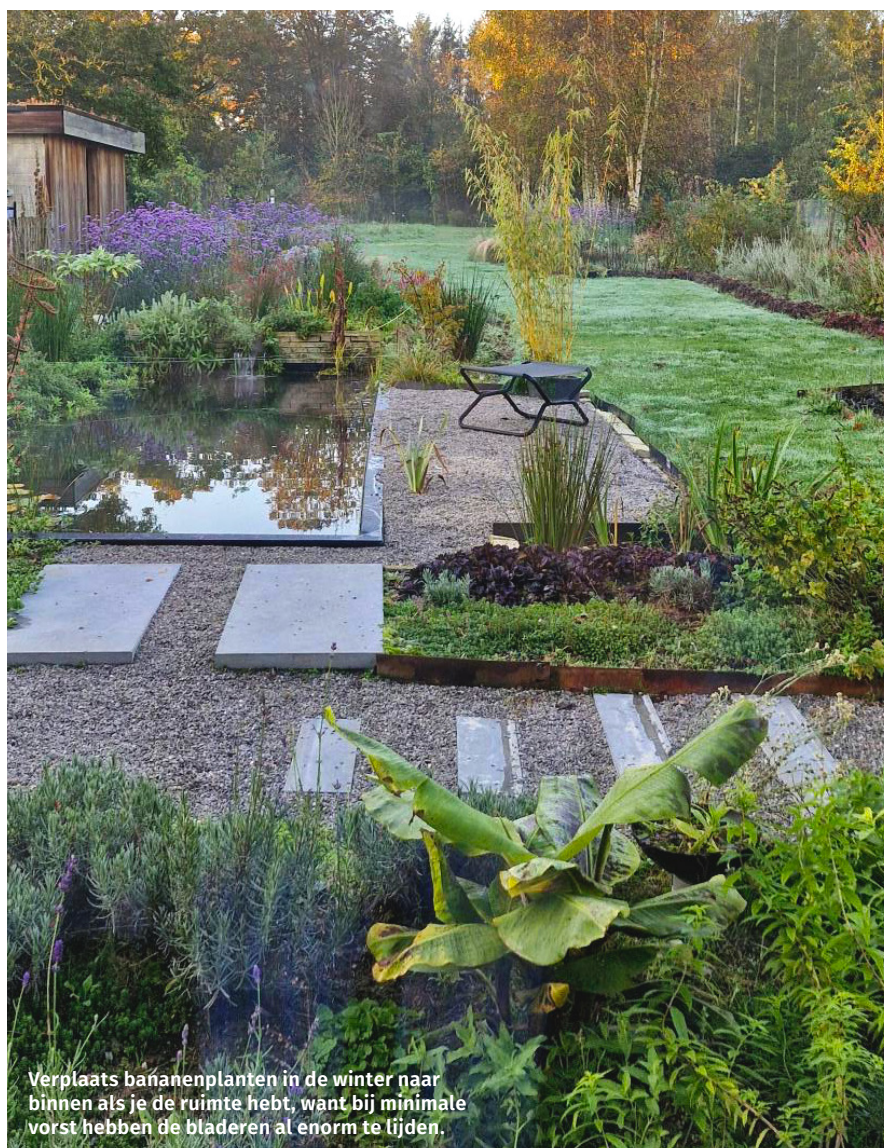
FOTO'S: JASON INGRAM

V Hallo Anne, ik heb een zuiderborders dicht tegen het huis, met wat meer mediterrane planten. Een soort agave denk ik, meerdere agapanthussen en nu ook een scheut van mijn bananenplant die binnen stond en die heeft het erg naar zijn zin. Ze staan op een punt waar ik van binnenuit steeds naar kijk. Mijn vraag is nu: hoe laat ik deze planten het best overleven in de winter, maar zonder een al te grote afbreuk op het uitzicht te moeten doen. Voordat er een bananenstruik stond, deed ik gewoon bij vriesweer een vriesdoek over het geheel. Of moet ik die banaan elk jaar uitsteken en in een pot doen? Ik heb geen serre, wel een tuinhuis.

GROETEN, MAARTEN MAES (MECHELEN, BELGIË)

A Hallo Maarten, wat mooi zeg. Ik zou eigenlijk alles blijven behandelen zoals je dat tot nu deed, behalve de banaan. Die uitsteken en vorstvrij in je tuinhuis opbergen is wel slim. Mocht je een raampje hebben, dan zou ik hem daar in de buurt zetten. Nu is de banaan toch al niet gek op kou met zijn grote, tropische bladeren, dus wanneer je hem laat staan, wordt het uitzicht er niet beter op. Een bijkomend voordeel van hem overwinteren, is dat hij een grotere hoogte bereikt wanneer hij niet helemaal bovengronds afsterft. Zo hoeft de plant niet ieder jaar opnieuw te beginnen. Je hoeft niet tot nauwelijks water te geven deze winter, totdat de banaan weer de grond in gaat volgend voorjaar. Succes!

ANNE

Verplaats bananenplanten in de winter naar binnen als je de ruimte hebt, want bij minimale vorst hebben de bladeren al enorm te lijden.

V Ha Anne, mijn vader is onlangs overleden en ik heb wat planten uit zijn tuin gehaald om in mijn eigen tuin te zetten. Ik wil een soort herinneringstuinje maken voor hem. Ik ben alleen bang dat ik niet zoveel inspiratie heb om er iets moois mee te maken. Ik klap er een beetje van dicht dat het zijn planten waren. Ik heb een Toscaanse jasmijn en een aantal mediterrane kruidenstruiken meegenomen. Hij had ook altijd lavendel en was daar gek op, die geur doet me ook aan hem denken, maar die struiken waren best wel verhout, dus die heb ik laten staan. Heb jij tips om hier een samenhangend geheel van te maken? Ik heb wel een zonnig hoekje in gedachte hiervoor. Gekke vraag misschien.

HARTELIJKE GROET, HERMAN

Door een zitje te maken in de buurt van Toscaanse jasmijn, kun je volop genieten van heerlijke geuren.

A Ha Herman, gecondoleerd met je verlies. Wat een ontzettend goed idee om wat planten mee te nemen om hem te herinneren en eren. Ik moet zeggen dat ik meteen moet denken aan een zitje onder een boogje of pergola. Leid de jasmijn lekker omhoog, zodat je eronder kan zitten, genietend van de geur, en de tijd kan nemen stil te staan bij je vader. In de buurt daarvan zou ik de kruiden planten, en als ik jou was, zou ik niet twijfelen er nog wat aan toe te voegen. Misschien is het een idee om toch voor lavendel te gaan en die bij te kopen? (Ik kan kwekerij Bastin dan van harte aanbevelen). Zo kan je bijvoorbeeld een klein lavendellaantje naar het zitje toe laten groeien. Zo ontstaat er een romantisch, mediterraan hoekje met planten die allemaal heerlijk geuren, en kan je wanneer je die ruikt, aan je vader denken. Ik hoop dat je hier iets aan hebt.

HARTELIJKE GROET, ANNE

V Hallo Anne, zoals Monty (en vele anderen) tuinier ook ik graag in potten. Eerst voorjaarsbloeiers zoals tulpen, later zomerbloeiers zoals gladiolen en dahlia's. Die potten (meestal Ecopots vanwege het ecologische aspect) zet ik dan zowel op het terras als binnen in de bestaande borders. Dit doe ik ook enigszins uit noodzaak, want ik tuinier op redelijk zware, natte, zure kleigrond, en bollen en knollen rotten nogal vlug. Maar nu is mijn vraag: wat doe ik met de gebruikte potgrond? Ik gebruik dezelfde potten voor verschillende seizoenen en dus moeten narcissen, tulpen etc. plaatsmaken voor de zomerbloeiers. Kan ik (een deel van de) potgrond hergebruiken? Mag die eventueel in het compostvat? Nu hergebruik ik die, na het door een compostzeef gehaald te hebben, gedeeltelijk in mijn kleine moestuin en strooi ik de rest uit in borders, maar dit is niet oneindig. Mijn (moes) tuin is niet van die grootte, dat ik dit ieder jaar opnieuw kan blijven doen.

MET VRIENDELIJKE GROETEN, TONY

A Hallo Tony, allereerst: wat staan jouw dahlia's er prachtig bij! En dan mijn antwoord op jouw vraag: hergebruiken van potgrond kan zeker. Wanneer je gebruikte potgrond zeeft, heb je zelfs geweldige zaai-grond te pakken. De meeste voeding is er dan uit, en gezeefd krijgt het een fijne structuur voor jonge zaailingen en stekjes om in te wortelen. Ik ken mensen die het dan nog graag steriel maken, door er kokend water

doorheen te mengen voor ze het gebruiken voor dit doeleinde, maar ik moet zeggen dat ik dat persoonlijk nog nooit gedaan heb. Ik behaalde alsnog goede resultaten. Er mee mulchen kan erg goed, vooral op de zware kleigrond die je omschrijft. Langzaam maakt dit de bodem minder zwaar. In het compostvat kan het ook en zorgt het voor een luchtiger structuur van de compost.

SUCCESS! ANNE

Prunus cerasus 'Morello' is een zure kers, waarmee je bijvoorbeeld een lekkere morellenlikeur kunt maken.

V Hee Anne! ik heb een kersenboom staan maar de kersen die we oogsten in de zomer zijn zo zuur! Doe ik iets verkeerd met de verzorging? Hij staat in de halfschaduw, misschien gaat het daar fout? De boom stond er al toen we hier kwamen wonen en ik vond hem zo mooi dat ik hem heb laten staan. Hij ziet er ook gezond uit.

LIEFS, ZOË

A Ha Zoë, je doet niets verkeerd met de verzorging! Ik vermoed dat je een morel hebt staan. Dat is een zure kers die iets beter tegen schaduw kan dan een gewone kers, en van oudsher wordt gebruikt om in te maken of te verwerken in bijvoorbeeld sappen. Ga dus vooral door met de verzorging die je deze boom geeft, en zoek een fijn recept om je oogst te verwerken.

LIEFS! ANNE

V Beste Anne, ik heb in mijn tuin nu zo'n drie jaar een *Acer griseum* staan, maar genieten van een mooie herfstverkleuring is er niet bij. De bladeren worden rood, maar vallen direct af. Het moois ligt op de grond. Wat kan hiervan de oorzaak zijn? En hoe kan ik dit voorkomen? Heb jij een idee?

VRIENDELIJKE GROET, JOKE WALET

A Hallo Joke, de papieresdoorn is een geweldig mooi boompje. Vooral de stam is heel interessant om te zien. Het kan natuurlijk aan het weer liggen: daalt de temperatuur snel in het najaar met nachtvorst, al is het voor een korte tijd, dan kan een boompje snel blad verliezen. Maar als dit ook gebeurt bij andere temperaturen, dan zijn er een aantal zaken die je onder de loep kan nemen. Een licht zure grond is het beste voor dit boompje dus wellicht is het handig even een grondtestje te doen. Mocht de bodem erg kalkrijk zijn, dan voelt het boompje zich minder goed thuis. Ook natte voeten worden niet zo op prijs gesteld, dus is het ook goed om te controleren hoe de drainage is. Kijk wanneer het flink geregend heeft of er plassen blijven staan, of graaf in de buurt, zonder de wortels al te erg te verstoren, een gat. Gooi er een emmer water in, en kijk hoe snel het wegloopt. Kan je in de tussentijd prima een kop koffie drinken, dan is het zaak de drainage te verbeteren door wat fijn grind te mengen door de grond om het boompje heen, of hem voorzichtig op te graven en het eronder te mengen.

SUCCES! ANNE

De *Acer griseum* dankt zijn Nederlandse naam papieresdoorn aan zijn prachtige getekende stam.

“De papieresdoorn is een geweldig mooi boompje, vooral de stam is heel interessant.”

Snowshill Manor – excentriek parel van de Cotswolds

Snowshill Manor is een pittoresk landgoed dat wordt beheerd door de National Trust. Deze tuin ligt in het prachtige Cotswolds-landschap, maar is absoluut met geen enkele andere Cotswolds-tuin te vergelijken.

Het oudste deel van Snowshill Manor is gebouwd rond 1550. In de 17e en 18e eeuw werd het huis verder vergroot, onder andere door William Sambach. Na verschillende eigenaars wisselde het huis 150 jaar lang van pachter totdat Charles Paget Wade het in 1919 kocht. Wade besteedde tijd aan het zorgvuldig restaureren en opnieuw ontwerpen van het gebouw. Hij speelde met licht, textuur en kleur om een samengestelde wereld vol sfeer en verrassing te creëren.

You love it or you don't, maar wat absoluut zeker is, is dat je hier een heel bijzondere verzamelaarspassie tot uiting ziet komen. Een specifiek kenmerk van Snowshill Manor is namelijk de uitgebreide en excentriek collectie van verzamelaar Wade, variërend van antieke speelgoed-treinen tot zeldzame muziek-instrumenten, tentoongesteld in elke kamer van het huis. Wade was gefascineerd door alles wat handgemaakt en met vakmanschap gemaakt was en zijn motto was 'Laat niets vergaan'.

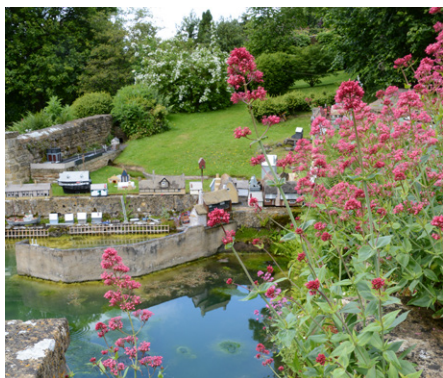
Tussen 1920 en 1923 legde Wade in samenwerking met architect Mackay Hugh Baillie de tuin aan, geheel in Arts and Crafts-stijl. Het is een verlengstuk van het huis, een reeks buitenkamers. De tuin is gevuld met nieuwsgierigmakende doorkijkjes, prachtige vergezichten over het omliggende platteland en onverwachte geneugten. Samen met vriend en collega-architect Mackay Hugh Baillie Scott wilde Wade een tuin ontwerpen die het theater en de vorm van het landhuis weerspiegelde. Elke tuinkamer toont een verleidelijk vergezicht, een slim ontwerp dat ervoor zorgt dat je nieuwsgierig wordt naar meer. Wade voegde veel artistieke kenmerken toe, waaronder de vijver met lelieblad, de oude duiventil en de waterspuwerachtige muurfontein. De tuinen weerspiegelen Wade's fascinatie voor kleuren en geuren.

Een bezoek aan Snowhill Manor maakt deel uit van de tuinreis Cotswolds & Gardeners' World Live Event van Kupers Tuinreizen. Wij vroegen twee deelnemers naar hun ervaringen.

Esther de Zeeuw uit Streefkerk:

"Dit is een van mijn favoriete tuinen en huizen uit de reis. Juist de combinatie vond ik leuk. Het huis is bijna een museum, met kleine kamers vol met de gekste dingen: modelschepen, oude rijwielen, muziek-instrumenten ... Het is er donker en oud, de vloeren kraken en door de ramen kun je verlangend naar de tuin kijken. De tuin is niet supergroot, maar heeft veel doorkijkjes en ommuurde tuinkamers, waardoor het er gezellig en knus is. Toen wij er waren bloeide er bijvoorbeeld ridderspoor en digitalis, en zag ik prachtige klimrozen. Het meest in het oog springen de 'gekkigheidjes' in de tuin, zoals een muurfontein met een waterspuwende man, de miniatuurversie van een vissersdorpje en voor het huis een zonnewijzer. Lopend over de grasvelden om het huis heen, kijk je uit over de groene, glooiende weides met bomen. Wat een rust!"

"De tuin gaf me een schatkamergevoel."

FOTO'S: ESTHER DE ZEEUW / WILLEKE VERSCHUUR

Willeke Verschuur uit Grijskerke:

"Vanuit het huis, loop je op een flinke trap naar beneden, de tuin in. Je ziet meteen allemaal bakken met wilde bloemen, veel begroeiing en allerlei kleuren blauw. Het blauw keert steeds terug, bijvoorbeeld via een klok, de ramen en de banken. De tuin is opgedeeld in compartimenten met allerlei trappen, gangen en muren. Hier gaat menig tuinhart wel van kloppen! De kamers zijn individueel heel mooi, maar toch verbonden met elkaar. De beplanting heeft vaak iets non-chalants, maar wel doordacht. Er bloeide bijvoorbeeld vrouwenmantel, late alliums en heerlijk geurende rozen en je kunt er mooi uitkijken over de wilde meadows. Alles bij elkaar was het heel romantisch, met knusse hoekjes, hoogteverschillen en een ommuurde gedeelte. Ik kreeg er een schatkamergevoel van. Ik heb best veel tuinen gezien, maar deze is uniek en krijgt een hoog cijfer van mij!"

Wil jij Monty live meemaken?

Boek dan nu de tuinreis Cotswolds & Gardeners' World Live Event van Kupers Tuinreizen. Kijk hieronder voor het volledige reisschema en andere praktische informatie

Inbegrepen:

- 4 overnachtingen in Kings Court Hotel ***
- 4 maal ontbijt
- 4 maal 3-gangendiner
- overtocht per Eurotunnel (trein) heenreis
- overtocht per ferry terugreis
- voucher voor hapje en drankje op ferry
- begeleiding door deskundige chauffeur
- reis per luxe Comfort Class touringcar met minibar, (nood)toilet en airconditioning

Niet inbegrepen:

- tuinentrees inclusief extra's en entreeticket à € 139,- (per persoon)
- administratiekosten à € 20 (per booking)
- bijdrage calamiteitenfonds à € 2,50 (per booking)
- bijdrage SGR à € 5,- (per persoon)
- eenpersoonkamertoeslag à € 175,- (per persoon)

Programma:

- Dag 1:** Heenreis
- Dag 2:** Morton Hall, Moreton-in-Marsh, Upton Wold
- Dag 3:** Gardeners' World Live Event
- Dag 4:** Stratford-upon-Avon, Kiftsgate Court, Snowhill Manor
- Dag 5:** Great Comp Garden

^{*)}programma onder voorbehoud

KUPERS TUINREIZEN

Kijk voor meer informatie op
www.kuperstuinreizen.nl/gardenersworld of scan de QR-code.

Prijs p.p. in
2-persoonkamer
o.b.v. halfpension
va. € 685,-

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

68

72

77

78

82

86

91

Deze maand

- 60 Boeketten aan boord**
Snijbloemen kweken op een drijvende bloemisterij.
- 68 Rozengeur en maneschijn**
Wij onderzoeken wat rozen zo speciaal maakt.
- 72 Rozen met kale wortel planten**
Je kunt nog steeds wortelgoed planten.
- 77 Inheemse held**
Blaassilene (*Silene vulgaris*).
- 78 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Zelfs kleuren die doorgaans vloeken, kunnen harmonieus en rustgevend zijn.
- 82 Exoot of inheems?**
Govert gidst je door deze levendige discussie.
- 86 Gids voor blijde kamerplanten**
Je kamerplanten voeding geven is makkelijker dan je denkt.
- 91 Moeiteloos oogsten**
Met de lente voor de deur is het tijd om alles in gereedheid te brengen.

Stuart Fenwick is de eigenaar van Bria Studio, een drijvende bloemenwinkel met daktuin, waarin hij in het VK gekweekte planten en bloemen verkoopt. @briastudio

Boeketten aan boord

Stap op de drijvende bloemisterij van Stuart Fenwick en leer hoe je snijbloemen kweekt met weinig ruimte.

In elke ruimte kun je snijbloemen kweken. Ik hoop je te inspireren met een paar van mijn favoriete bloemen en geef je een rondleiding door mijn drijvende tuin. Ik werk al twintig jaar als bloemist en heb overal ter wereld ervaring opgedaan. Toch streef ik ernaar om lokaal gekweekte schoonheden te

gebruiken. Een woonboot is een lastige plek om bloemen te kweken, vanwege de wisselende weersomstandigheden, de waterbehoefte en het feit dat ik voortdurend verhuis. Ik geniet er enorm van als de eerste knoppen opengaan en ik mijn zelfgekweekte snijbloemen aan prachtige bloemstukken toevoeg.

Stuarts woonboot stroomt over van kleurige bloemen in grote en kleine potten.

Planten hebben 's zomers regelmatig water nodig en moeten worden gekopt om ze gezond en in volle bloei te houden.

Stuart gebruikt zelfgekweekte bloemen om zijn bloemstukken te verfraaien.

Ik ben opgegroeid in de Cheviot Hills, in het Engelse Northumberland, en mijn opa was een fanatiek tuinier, zodat ik altijd werd omgeven door natuur. Mijn ouders hebben vijftig jaar een furniturezaak gehad. Deze combinatie van natuur en oog voor detail leidde tot mijn eerste bijbaantje bij een plaatselijke bloemist. Sindsdien heb ik in het Verenigd Koninkrijk en daarbuiten verschillende winkels gerund en met een paar van de beste bloemisten samengewerkt en ook workshops gegeven.

Gedurende de coronapandemie, toen er weinig evenementen waren en freelance-werk schaars was, besloot ik om aan boord te stappen van een lang gekoesterde droom: een varende woonbootwinkel in de grachten van Londen, waar ik zelfgekweekte bloemen aan passerende wandelaars zou verkopen. Omdat ik geen vaste ligplaats heb (ik verhuis mijn boot om de twee weken), was het lastig om een klantenkring op te bouwen, hoewel

het toeval waarmee je mijn kleine, drijvende bloemisterij tegenkomt, volgens mij juist de charme verhoogt. Soms is het moeilijk om in zo'n kleine ruimte te leven en te werken, maar met wat organiseren en vooruitplannen ben ik erin geslaagd om mijn droom te verwezenlijken. Ik woon in een bloemenwinkel en heb mijn eigen, kleine snijbloementuin.

In de loop van de jaren is er veel veranderd in de bloemenwereld. We komen langzamerhand terug van het gebruik van steekschuim en wegwerpplastic, en geven de voorkeur aan lokaal gekweekte bloemen en bladeren. Deze sector is afhankelijk van de natuur en het is heel duidelijk geworden dat snijbloemen die vanuit de hele wereld worden ingevlogen en worden gekweekt met pesticiden het milieu zwaar belasten.

Lokale seizoensproducten geven altijd de beste resultaten. Persoonlijk vind ik dat geïmporteerde bloemen vaak onnatuurlijk overkomen. Ze zien er meer uit als perfect

6 favorieten voor een kleine ruimte

Purperklokje (*Heuchera*)

De mooie bladeren hebben verschillende tinten en zijn ideaal voor een knoopsgat of corsage, en klein genoeg voor een pot. Je kunt purperklokjes in het voorjaar opkweken uit zaad op vochtige potgrond. Houd ze vochtig en plant ze uit naar individuele potten.

Juffertje-in-het-groen (*Nigella*)

Van deze plant heb je het hele jaar plezier. Hij heeft de hele zomer lang bloemen en mooie zaaddozen in het najaar. Het is de droom van elke bloemist. Ik bewaar de zaaddozen voor winterkransen en verzamel het zaad om volgend jaar te zaaien.

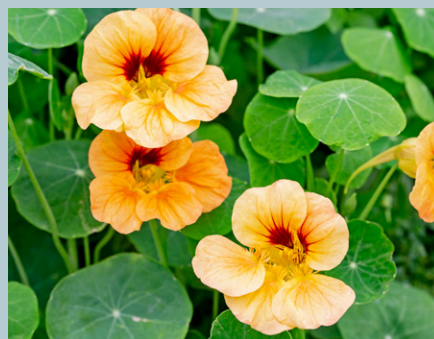
Vingerhoedskruid (*Digitalis*)

Doet me denken aan mijn jeugd. Bijen zijn dol op de klokvormige bloemen. Een eenvoudige vaas met vingerhoedskruid op tafel is een ware blikvanger. Draag handschoenen wanneer je ermee werkt, want de plant is giftig. Hij is ook dorstig, dus blijf water geven.

Pelargoniums

Het aroma van citroengeurige variëteiten vormt een deel mijn leven. Waar ik ook ben, er zitten altijd wat blaadjes in mijn zak. Ik gebruik ze graag in boeketten om hun bedwelmende geur. 's Zomers kun je gemakkelijk stengelstekken nemen voor nieuwe snijbloemen volgend jaar.

Oost-Indische kers (*Nasturnium*)

De ranken van deze smakelijke, snelgroeende schoonheid blijven lang mooi. Prachtig om over een eettafel of door een bloemstuk te draperen. Zaai vanaf maart binnen in potten met 9 cm doorsnee of vanaf april in de vollegrond.

Pronkerwt (*Lathyrus*)

Dit is de favoriete plant van mijn opa. De geur brengt me altijd terug naar zijn tuin. Het is nu de tijd om de zaden in diepe potten (of wc-rolletjes) te zaaien. Vergeet niet te blijven plukken, want hoe meer bloemen je plukt, hoe meer ze produceren.

“Potten in groepen bieden elkaar schaduw en bescherming.”

geconstrueerde replica's van elkaar, en zo groeien bloemen in de natuur niet.

Bloemen kweken in een kleine ruimte en het maken van bloemstukken hebben één belangrijke zaak gemeen: de behoefte aan water. Planten in potten hebben een goede drainage nodig en je moet opletten dat je genoeg water geeft. Ik heb veel potten en sommige zijn heel klein, dus 's zomers is dat een eindeloze klus. Wat dat betreft ben ik twee jaar geleden door schade en schande wijs geworden. Tijdens mijn vakantie in Zuid-Amerika heb ik bijna mijn hele tuin verloren doordat mijn planten bezweken aan de zinderende zomerhitte. Maar ik heb gemerkt dat ze in groepjes meer schaduw krijgen en beter beschermd zijn, doordat ze gezamenlijk

Hoe toepasselijk dat rozen op een boot met de naam 'The Briarose' lijken te houden van het barre leven op het water.

“Bijvriendelijke zadenmengsels zorgen voor extra kleur en leven.”

een microklimaat op het dek creëren. Voor bloemen op vaas is water net zo belangrijk, maar het hoeft maar een centimeter of 10 diep te zijn. Vervang het water om de twee dagen, anders gaan de snijbloemen minder lang mee.

Mijn vader is schaapherder, wat betekent dat ik de beschikking heb over een oneindige hoeveelheid wol die ik kan gebruiken om de potten 's winters te beschermen en mooiere planten te kweken. Ik heb aan boord geen ruimte voor een compostbak, maar daarvoor mag ik de tuin van een vriend gebruiken.

Stuart gebruikt wol van de boerderij van zijn vader om zijn planten te beschermen.

Naast wol doe ik daar etensresten en plantenafval in om een rijke, vochthoudende compost te maken. Verder bekleed ik de binnenkant van plantenvoeten met een beetje wol, ter bescherming tegen de soms koude omstandigheden en blootstelling aan de elementen op het water. Mijn pottenverzameling heb ik

in de loop van de tijd opgebouwd met potten uit diverse tweedehandswinkels en met hergebruikte oude bloemen-emmers van de markt, waardoor ik nog duurzamer werk.

Sommige mensen zijn bang dat het kweken van snijbloemen lastig is. Het is frappant hoeveel mensen me vertellen dat ze niet

Kweek een snijbloementuin uit zaad op

Hier zaai ik paarze basilicum, een van mijn favoriete snijbloemen, die je ook in de vollegrond kunt zaaien wanneer die is opgewarmd en er geen risico op vorst meer is. Veel andere snijbloemen kun je ook zo opkweken.

Vul een zaai bak of pot tot de rand met turfrijke potgrond. Druk licht aan om het oppervlak te egaliseren, zodat de zaden de potgrond goed raken.

Strooi in elke module voorzichtig een paar zaadjes. Heb je grotere zaden? Zaai die dan in individuele modules. Bedek ze met een dunne laag potgrond.

1

2

3

4

Begiet de bak of pot voorzichtig of laat de potgrond zich van onderaf volzuigen door hem in het water te zetten. Dit laatste voorkomt dat kleine zaden wegspoelen.

Plaats een label zodat je weet wat je hebt gezaaid. Ik maak de mijne van oude, kapotte plastic potten. Zet het zaaisel op een warme, beschutte plek om te ontkiemen.

Stuart combineert kleuren die bij zijn stemming passen – in de tuin en op vaas.

goed zijn in planten of niet weten waar ze moeten beginnen. Ik geef altijd aan dat het probleem gewoonlijk een teveel aan liefde is. Vaak is het beter ze een beetje te verwaarlozen. Meestal ligt de oorzaak in overmatig water geven of denken dat bloeiende planten per se in de volle zon moeten staan. Besteed wat meer aandacht aan de individuele behoeften van planten en je behaalt de beste resultaten.

Bij-drage aan biodiversiteit

Door in een snijbloementuin rekening te houden met insecten, help je hun achteruitgang te stoppen en draag je bij aan een diverser ecosysteem. Met bijvriendelijke zaadmengsels maak je een ruimte kleurrijker en levendiger. Meestal kunnen deze mengsels rechtstreeks op de potgrond of aarde worden gestrooid. Bedek het zaad met een dun laagje grond. Veel soorten in zo'n mengsel doen het ook goed op vaas.

Ik krijg vaak de vraag hoe ik mijn bloemen- en kleurcombinaties kies. Het antwoord is simpel: ik kweek en gebruik wat ik mooi vind, en kies wat past bij het seizoen en mijn stemming. Bij het kweken van snijbloemen kun je het eigenlijk niet fout doen, je kunt alleen maar leren. En ik leer elke dag weer iets nieuws.

Aan de slag met

Gardeners' World magazine

Start jouw jaar goed met Gardeners' World!

van
~~95,88~~ voor
60,-

12X

Profiteer van dit tijdelijke aanbod via
gardenersworldmagazine.nl/actie
of bel +31 (0)24 202 78 27

De actieperiode loopt t/m 2 februari. Prijzen onder voorbehoud.

Scan mij!

Iona: Op het Internationaal Rozenconours in Den Haag keek ik mijn ogen uit: zoveel rozen bij elkaar! En waar kun je beter vragen wat rozen speciaal maakt, dan op een evenement vol rozenkenners?

Rozengeur en maneschijn:

Wat maakt rozen zo bijzonder?

Het is zo'n standaard uitdrukking, dat ik hem bijna niet meer serieus kan nemen: rozengeur en maneschijn. Een toestand van puur geluk waarin alles klopt. Vaak wordt het in een zin gezegd na "het was niet alleen maar...", waarna je een gedetailleerde klaagzang of veelbetekenende stilte kunt verwachten. Maar waarom zeggen we niet 'bloemengeur en maneschijn'? Wat maakt rozen zo speciaal? Tijdens het Internationaal Rozenconours in Den Haag ging ik in gesprek met rozenkwekers uit verschillende landen om erachter te komen.

Roos 'Phoenix' van Kordes won in 2024
De Gouden Roos van Den Haag.

De koningin van de bloemen

“De roos is de koningin van de bloemen.” Deze uitspraak hoorde ik voor het eerst op een verjaardag met familie, maar sindsdien ben ik hem steeds vaker tegengekomen. Rozen nemen namelijk al eeuwen een prominente plek in onze verbeelding en tuinen in. Dit komt deels door de ‘Rozenkeizerin’, Joséphine de Beauharnais (1763-1814), die getrouwd was met Napoleon Bonaparte. Ondanks de oorlogen waarin Frankrijk in de vroege negentiende eeuw was ver- wikkeld, verzamelde keizerin Joséphine op het landgoed *La Malmaison* meer dan 250 soorten rozen die van heinde en verre kwamen. Daarmee creëerde ze destijds de grootste rozencollectie van Europa en het eerste rosarium, een tuin speciaal gewijd aan rozen.

Ook ver voor de verzameling van keizerin Joséphine speelden rozen al een belangrijke rol in de verbeelding: van de Oudgriekse ‘rozenvingerige’ godin Eos, die elke ochtend rozen zou strooien over een saffraankleurig kleed in de lucht (de zonsopgang) tot klassieke sprookjes als *Doornroosje* en *Belle en het Beest*. De roos wordt al eeuwen geassocieerd met liefde, romantiek, toewijding en andere goede eigenschappen. Rozen staan dan ook niet symbool

voor één deugd of één eigenschap, maar voor verschillende, afhankelijk van de tijd en plaats. Dit heeft te maken met de opvallende eigenschappen van een roos, zoals hun geur, schoonheid en stekels. Veel rozen dragen ook de naam van een muze van de veredelaar of van een belangrijke figuur uit hun tijd – een prachtige manier om iemand te vereeuwigen en hun naam voort te laten leven.

“De roos is de koningin van de bloemen.”

Roos 'Beatrix Potter' is vernoemd naar de bekende auteur en tuinier.

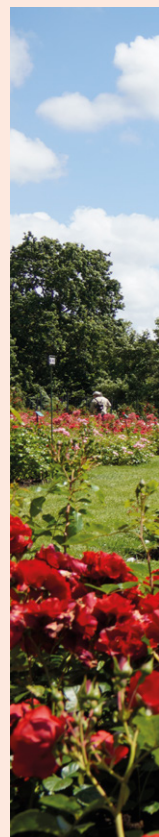
FOTO: JASON INGRAM

Met een roos kun je meer zeggen dan je denkt.

De geheimtaal van rozen

Rozen spelen een prominente rol in communicatie, namelijk in floriografie, het overbrengen van berichten door boeketten of bloemstukken. In Victoriaans Engeland, waarin de sociale sfeer streng gereguleerd werd en je niet zomaar je romantische gevoelens mocht uiten, waren bloemen een manier om boodschappen over te brengen. Door de tijd heen zijn veel betekenissen van rozen iets veranderd of gevarieerder geworden, al is de rode roos een redelijk constant symbool van liefde en passie gebleven. Gelukkig hebben we zulke geheimtaal hier tegenwoordig niet nodig om onze liefde te uiten en kun je gerust rozen kopen in iemands favoriete kleur, zonder rekening te houden met wat dit kan betekenen. De taal van rozen komt nog wel geregeld terug in trouwboeketten en in kunstvormen, dus de volgende keer dat je een roos tegenkomt in een serie of boek, staat er misschien meer dan je dacht...

Kwekers aan het woord: de charme van rozen

In juli wordt jaarlijks het Internationaal Rozenconcours gehouden, een dag waarop rozenkwekers en -liefhebbers uit verschillende landen bij elkaar komen om rozen te beoordelen en samen te waarderen. In het rosarium van het Westbroekpark in Den Haag stelde Hans van Hage, kweker van biologische rozen en medeoprichter van De Bierkreek, me voor aan verschillende rozenkenners. Wat maakt rozen speciaal volgens deze experts?

Volgens Kitty Karis van de Nederlandse Rozenvereniging maakt de geur het verschil. "Geur is wat rozen speciaal maakt", vertelt ze. "Hoe ze eruitzien, dat komt eigenlijk op de tweede plaats. De combinatie van mooi zijn en geur is moeilijk te vatten in één roos." Er zijn weinig bloemen die zo'n sterke en kenmerkende geur hebben als rozen en geen twee soorten ruiken hetzelfde. Deze bloemen worden dan ook vaak gekweekt om hun geur óf om hun schoonheid goed uit te laten komen, maar als je een combinatie kunt maken die ook nog gezond blijft, dan heb je iets heel bijzonders gevonden.

Volgens Chris Warner, rozenkweker uit Engeland en onder andere winnaar in de categorie 'Best New Plant' bij BBC Gardeners' World Live, ligt de charme van rozen eveneens in hun parfum, maar ook in hun uitstraling. "Het draait om

die bovenaardse kwaliteit, de romantiek van deze bloemen", legt hij uit. "Rozen mogen dramatisch zijn, spannend en leuk. Vandaag de dag zie je in het Verenigd Koninkrijk en in Europa veel *blended harmony* (zachte, complementaire kleuren, *red.*), maar de rozen mogen best meer drama hebben!" Paul Boeters, een van de organisatoren van het Rozenconcours en voormalig hovenier, voegt daar nog een opvallende eigenschap van rozen aan toe, namelijk dat ze ontzettend oud kunnen worden. Zo kan een rozenstruik wel honderden jaren leven!

In de ban van de roos

Als je weet dat het tien jaar of meer duurt om een roos te veredelen – oftewel, een nieuwe soort roos te kweken – en dan nog eens de tijd voordat de nieuwe soort officieel op de markt komt erbij optelt, begrijp je dat toewijding in dit vak een *must* is. Hierdoor heeft elke roos ook wel een persoonlijke noot. "Er zit altijd een verhaal achter een roos", vertelt Poolse rozenkweker Kamila Rakowska-Szłazkiewicz. Zij runt een tuincentrum toen een amateur-rozenverzamelaar haar naar specifieke rozensoorten vroeg die Hans kweekte. Van het een kwam het ander en tegenwoordig kweekt Kamila zelf ook rozen, geeft ze cursussen over hoe je rozen beoordeelt en organiseert ze het Internationaal Rozenconcours in Warschau, Polen.

Je komt rozen met verschillende groeiwijzen tegen, van dichte trossen tot een enkele bloem per steel.

Een deel van het rosarium in het Westbroekpark, Den Haag.

Februari is een tijd om rozen te planten.

Februari is een tijd om met rozen aan de slag te gaan, zoals je leest in het artikel van Alan Titchmarsh vanaf p. 72. Planten en snoeien: voor veel soorten is februari een goed moment, zolang het niet vriest. We wensen je een prachtige Valentijnsdag vol rozenliefde toe!

Abonnees opgelet!

Bij het volgende nummer zit een speciale Valentijnskaart voor jou en je favoriete tuinier. Met deze kaarten kun je meedoen met een leuke Valentijnsactie ...

Kamila was niet de enige kweker op het concours die onverwacht in de ban van de roos was geraakt. Een voormalig advocaat uit Italië kweekt nu al tien jaar haar eigen rozen. Een Nederlandse hovenier die zich nooit aan rozen waagde, reist tegenwoordig elk rozenconours in Europa af als veredelaar. Een Engelse schoolde zich om en verruilde haar kantoorwerk voor de rol van *managing director* bij een grote rozenkwekerij. In de verhalen die ik hoor, begin ik een rode draad te zien: de roos heeft een ongekende aantrekkingskracht en degenen die onder haar betovering vallen, laat ze niet meer gaan.

Plant een roos voor de liefde

Hoe je het ook wendt of keert: een roos blijft een van de meest romantische bloemen die we kennen. Om de hemelse geur, dramatische uitstraling, romantische associaties, symboliek en hoe deze bloemen zich verwickelen met onze geschiedenis, cultuur en verbeelding. Nu kun je een mooie bos rozen geven voor Valentijn, die je op den duur kunt drogen en op die manier kunt bewaren. Óf je gaat een stap verder en plant de liefde in de tuin om nog jaren van te genieten. Wat is een mooier teken van je waardering voor iemand dan een prachtige roos die elk jaar weer tot bloei komt? Of je de roos nu voor je partner, ouder, kind, kleinkind, vriend of vriendin of jezelf plant: met deze bloemen kun je jaar op jaar je liefde tonen.

Klimroos 'Paragon'.

A middle-aged man with grey hair, wearing a blue and red plaid button-down shirt and blue jeans, stands in a lush garden. He is holding a pair of pruning shears in his right hand and is in the process of pruning a large, bushy rose plant with vibrant pink flowers. The garden is filled with various plants, including purple flowers and green foliage, creating a dense and colorful background. The man is smiling slightly at the camera.

“De vlezige wortels
bevatten genoeg vocht en
voeding om de plant goed
aan te laten slaan.”

Na een bescheiden begin als
wortelgoed kunnen rozen de
sterren van een border worden.

FOTO: SARAH CUTTLE

Rozen met kale wortels planten

Je kunt rozen het beste met kale wortels planten, want als wortelgoed zijn ze goedkoop, gemakkelijk en extreem vergevingsgezind, aldus **Alan Titchmarsh**.

Het was herfst en ik was veertien jaar toen ik mijn eerste rozenstruik met kale wortels in de koude klei in het Engelse Yorkshire plantte. Hoe was het mogelijk dat een paar takken met een handvol vezelige wortels konden uitgroeien tot iets moois, vooral nadat ik had gedaan wat de plaatselijke kweker me had gezegd en die takken na het planten tot slechts 8 cm had teruggesnoeid? Maar ze groeiden inderdaad en vanaf die dag pleit ik fanatiek voor het planten van wortelgoedrozen, want die

zijn betaalbaar en slaan doorgaans heel goed aan. Ik kan me niet herinneren dat er ooit een is doodgegaan, wat maar bewijst dat een oude vriend van me gelijk had toen hij beweerde dat rozen altijd groeien, ongeacht hun eigenaar. Van alle struiken in onze tuin zijn rozen ongetwijfeld het meest vergevingsgezind.

Taai als leer

Gedurende hun winterrust kunnen rozen worden opgegraven met weinig of geen

“Hou de rozen na het planten goed in de gaten.”

aarde rond de wortels en worden verhuisd naar een nieuwe plek zonder dat hun groei in het geding komt. De dikke, vlezige wortels – taai als leer – bevatten klaarblijkelijk genoeg vocht en voeding om de plant te helpen aan te slaan. Desondanks heeft het geen zin om die lange wortels intact te laten, want je zou ze om zichzelf heen moeten winden om ze in het plantgat te kunnen proppen. Knip met een snoeischaar alle wortels tot op 20 cm af. Hiermee creëer je een compacter stelsel dat nog steeds voldoende voeding bevat om aan de eerste behoeften van de plant te voldoen. Tegen de zomer zullen er genoeg jonge wortels zijn uitgelopen om de roos te voeden en te verankeren.

Terwijl het van november tot maart wortelgoedtijd is, kunnen in pot gekweekte rozen het hele jaar door worden geplant. Die zijn echter veel en veel duurder, en dat is heel begrijpelijk. Voordat ze geschikt zijn voor de verkoop heeft de kweker ze een seizoen lang moeten verpotten, verzorgen en voeden. Planten met kale wortels zijn gekweekt in rijen in de vollegrond (veel gemakkelijker te verzorgen) voordat ze worden opgegraven en teruggesnoeid tot ongeveer 30 cm. Daarna worden ze met een kleine plastic zak rond hun wortels in een papieren zak gestopt en verstuurd naar hun nieuwe eigenaar. Dit is minder werk en daarom is de consumentenprijs lager.

Voorwaarden voor succes

Er zijn een paar vuistregels die succes garanderen. Om te beginnen moet je de verpakking meteen na aankomst openmaken, het plastic rond de wortels verwijderen en de planten in een emmer water zetten. Ondanks het plastic kunnen ze zijn uitgedroogd. Ze mogen een dag of twee in de emmer blijven staan totdat je aan het planten toekomt. Heb je langer nodig, dan moet je een gat graven in een onbegroeid stuk grond en de wortels ‘inkuilen’. Dit houdt in dat je de wortels met aarde bedekt en die rond de plant goed aandrukt. Als je het planten wegens slechte omstandigheden langer moet uitstellen, bijvoorbeeld als de grond drassig of bevroren is, zullen ze hier een paar weken tevreden staan.

Houd de rozen na het planten goed in de gaten. Geef royaal water als de grond er droog uitziet. Een laag mulch van goed

Anne: In Nederland en België vind je bij biologische rozenkwekerij De Bierkreek rozen die sterk zijn en ziektebestendig. Plant je met ons mee deze Valentijn? Dat vinden we leuk! Lees meer op blz. 71.

Lava- en sojameel bieden een goede balans aan voedingsstoffen.

Wortelgoed planten

1

Pak de planten uit en zet ze met hun wortels een nacht in water. Plant je ze niet binnen een dag of twee, kuil ze dan in op een onbegroeide plek in de tuin, waar ze een paar weken lang tevreden blijven.

2

Kies een zonnige plek om ze te planten. Plant leirozen ongeveer 30 cm van een muur of schutting af, zodat ze niet in de regenschaduw staan en gebrek aan water krijgen.

3

Graaf een gat dat groot genoeg is. Knip de wortels tot 20 cm terug. Strooi zo mogelijk mycorrhizaschimmels in het plantgat – het is niet essentieel, maar kan het aanslaan bevorderen.

4

Verrijk de aarde waarmee je het gat vult met compost of goed verteerde stalmest. Rozen houden van kleigrond, maar wat verrijking in deze fase kan geen kwaad. Voeg ook wat lava- of sojameel toe.

5

Zet de plant op de juiste diepte, dat wil zeggen met de entplek (de knobbel waar de variëteit op de onderstam is gezet) ter hoogte van het grondoppervlak. Gooi het gat dicht en druk de aarde met je voet aan.

6

Snoei de roos na het planten terug en verwijder beschadigde takken. Snoei struikrozen terug tot boven, naar buiten gerichte ogen op ongeveer 10 cm boven de grond. Snoei heesterrozen, leirozen en ramblers terug tot 30 cm.

7

Mulch met organisch materiaal. Een laag van 5 cm goed verteerde stalmest, compost of boom-schorssnippers helpt om het vocht in de grond vast te houden. Laat echter wat ruimte rond de plant.

Mijn favoriete rozen

1 'Jacques Cartier'

Lichtroze rozen met een donker hart aan een stevige struik. Heerlijke geur en doorbloeiend.

Hoogte x Breedte 125 x 90 cm

2 'Alister Stella Gray'

Zachtgele rambler die ik in een oude fruitboom laat klimmen. Bloeit bijna voortdurend: prachtig.

H x B 4,5 x 3 m

3 'Roseaie de l'Hay'

Rimpelroos. Heel geschikt voor een heg. Heeft leerachtige, ziekteresistente bladeren en losjes gevulde, dubbele bloemen. **H x B** 2,25 x 2,25 m

4 'Dagmar Hastrup'

Deze rimpelroos heeft enkelvoudige, lichtroze bloemen, gevolgd door dikke, felrode rozenbottels. **H x B** 1,5 x 1,2 m

5 'Iceberg'

Een populaire struikroos met dubbele witte bloemen en glanzende, groene bladeren. Geschikt voor een heg.

H x B 110 x 90 cm

6 'The Generous Gardener'

Doorbloeiende lei-roos. Staat prachtig tegen de voorgevel van ons huis!

H x B 4,5 x 3 m

7 'Charles de Mills'

Rijke, volledig gevulde dubbele bloemen, zo vlak dat lijkt alsof ze zijn doorsneden. Heerlijke geur.

H x B 1,5 x 1,25 m

8 'Mary Delaney'

Praktisch doornloos. Een doorbloeiende lei-roos die ik tegen een hoek van ons huis kweek. **H x B** 375 x 90 cm

9 'Gertrude Jekyll'

Volledig dubbele, doorbloeiende heesterroos. Een van de beste David Austin-rozen. **H x B** 110 x 90 cm

10 'Alan Titchmarsh' (!)

Geurige, doorbloeiende heesterroos met knikkende bloemen. Ijdelheid dwingt me deze in het lijstje op te nemen. **H x B** 125 x 90 cm

Rozen en clematissen passen perfect bij elkaar en vullen elkaars bloeiseizoenen aan.

verteerde compost of stalmest rond de planten houdt het vocht in de grond vast en onderdrukt onkruid: altijd de moeite waard.

Strenge vorst kan de aarde 'omhoog duwen', waardoor er luchtbellens rond de wortels ontstaan. Zodra de grond is ontdooid, druk je die weer aan met je laarzen.

Harde wind laat grote struiken heen en weer zwaaien, waardoor er aan de voet van de plant ruimte ontstaat. Die kan zich vullen met water en als dat bevroest, raakt er plantenweefsel beschadigd en kan de plant doodgaan. Maar als je rozen meteen na het planten snoeit, is dat risico in het eerste seizoen kleiner.

Meestal wordt aangeraden om bomen en struiken zo vroeg mogelijk in het rustseizoen te verplanten, maar rozen kunnen zonder problemen tot maart worden opgegraven en verhuisd. Dit geldt ook voor de exemplaren die al in je tuin staan. Als je een paar jaar geleden ergens een roos hebt geplant, maar nu denkt dat hij niet op de goede plek staat, kun je hem tussen november en maart opgraven, de wortels en takken terugsnijden en hem verhuizen. Het zou me verbazen als hij het niet overleeft. Plant hem op een open, zonnige plek in goede aarde en hij zal zeker floreren.

Struikrozen, heesterrozen, lei-rozen en ramblers worden als wortelgoed verkocht en als je ze niet laat uitdrogen in het eerste seizoen, zullen ze al snel groeien als kool.

VOLGENDE MAAND Alan zaait groenten – en geeft tips om vooruit te plannen.

**STICHTING
NL BLOEIT!**

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.
www.nlbloeit.nl

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Blaassilene

(*Silene vulgaris*)

Ik, blaassilene, maak deel uit van de anjerfamilie (*Caryophyllaceae*) en ik ben een overblijvende plant en kan een hoogte van 30 tot 50 cm bereiken.

Ik ben enigszins te verwarren met de verwante soorten nachtsilene (*Silene nutans*) en vooral met avondkoekoeksbloem (*Silene latifolia*).

Ik val op door de dikke ovaalvormige kelk rondom het vruchtbeginsel (vandaar ook de naam blaassilene) en mijn bijna bolronde doosvrucht. Uit mijn kelk groeien kleine witte bloem- of kroonblaadjes en mijn bloemen verspreiden vooral 's avonds een prettige geur, die lijkt op kruidnagel. Mijn wasachtige grijsgroene bladeren zijn eetbaar en kunnen vers en bij voorkeur na licht koken in water, worden gebruikt in salades of aardappels- en pastaschotels.

Van nature groei ik op zonnige tot licht beschaduwde, vrij droge tot matig vochtige, kalkhoudende, vaak min of meer omgewerkte bodems, bestaande uit zand, klei, leem en krijt. Ik ben in Nederland vrij algemeen, het meest te vinden in Zuid-Limburg en elders minder algemeen en vaak niet overblijvend. Vermoedelijk ben ik in Nederland alleen in Zuid-Limburg oorspronkelijk inheems.

Ik ben van nature vrij onbestendig: ik ben nogal eens niet te vinden op de plek waar ik eerder wel groeide. Opvallend is dat ik ook groei op een bodem die nogal verontreinigd is met zware metalen, zoals oude zinkgroeves en -mijnen. Hier groei ik samen met bijvoorbeeld het zinkviooltje, Engels gras en grasklokje. Mijn wortels kunnen wel tot een meter diep reiken.

Ik heb een of meerdere bloemstengels die licht knikken zodra de bloei begint. Mijn bloeitijd is in de regel van juni of juli tot in september. Mijn bloemen bevatten nectar en worden met name bestoven door nachtvlinders (o.a. gelijnde en gevorkte sileneuil, silene-dwergspanner en witband-sileneuil) en ook hommels. Mijn nectar bevindt zich aan de basis van de kelk, zodat insecten zich ver in de buis moeten wringen om bij de nectar te komen. Dit zou bestuiving verzekeren, maar hommels kunnen deze weg omzeilen door aan de basis van mijn kelk een gat te bijten.

Na de bestuiving van mijn bloemen vormen zich zaaddozen en als deze zijn opengesprongen dan worden mijn zaden door het wuiven van de stengels in de wind rondgestrooid. Mijn zaden zijn langlevend (langer dan vijf jaar) en de beste zaaitijd is eind zomer of in de lente.

In tuinen ben ik bijvoorbeeld goed te combineren met wildemanskruid, grasklokje, gulden sleutelbloem, grote tijm, wondklaver, nachtsilene, steen-anjer, Engels gras, duifkruid en kartuizer anjer.

VOLGENDE MAAND Knoopkruid (*Cetaurea jacea*).

Kleuren die zouden moeten vloeken zijn harmonieus als ze zacht en bleek zijn, zoals bij deze pasteltinten.

Geheimen van een kleurrijke tuin

Zelfs kleuren die gewoonlijk vloeken, kunnen harmonieus en rustgevend zijn. **Nick Bailey** laat zien hoe je dat voor elkaar krijgt.

Deel 2

Harmonieuze kleurcombinaties

Het combineren van kleuren in de tuin is in feite een kwestie van persoonlijke smaak, maar er zijn talloze tips en principes die je kunnen helpen een zorgvuldig samengesteld, harmonieus beplantingsplan te maken. Als je de definitie van 'harmonieus' opzoekt, kom je al gauw bij iets als dit: 'welgeordend en aangenaam aandoend'. Wat ook klinkt als een zinnige benadering van het combineren van kleuren. 'Welgeordend' is een goed uitgangspunt, maar dat hoeft niet te betekenen dat je beplantingsplan saai of neutraal is. Het betekent dat de kleuren die je bij elkaar zet zich op een zachte manier tot elkaar verhouden. Hier zijn dus mijn tips om kleurenschema's onder de knie te krijgen en vloekende combinaties te vermijden (of juist niet), als je wat pit in je tuin wilt!

Recept voor succes

Bij het maken van harmonieuze kleurcombinaties spelen diverse factoren mee: je persoonlijke smaak, het seizoen, hoe planten door het jaar heen van kleur veranderen, duur van de bloei en de sfeer die je wilt creëren. Maar het maken van een

harmonieus beplantingsplan is simpeler dan het op het eerste gezicht misschien lijkt. De eenvoudigste aanpak is wellicht een monochroom kleurenschema maken, ofwel een reeks planten met lichtere en donkerder tinten van dezelfde kleur combineren. Dit geldt niet alleen voor de kleur van de bloemen. Stel dat je een harmonieus blauw kleurenschema wilt maken in een vrij schaduwrijke border, dan werkt het heel goed als je *Hosta sieboldiana* (zachtblauw blad), *Polemonium caeruleum* (hemelsblauwe bloemen) en *Dianella tasmanica* (felblauwe bessen) bij elkaar zet. Het gaat om de subtiele samenhang van de kleuren. Je kunt het schema verder uitbouwen over verschillende seizoenen, met lichtblauwe vergeet-me-nietjes in het voorjaar en paarsblauwe herfsttijloos in het najaar.

Een andere manier om harmonie te bereiken, is door aan de hand van het kleurenwiel een palet van pastelkleuren te creëren. Pastelkleuren zijn in wezen de meest gedempte tinten van elke kleur op het wiel en staan daarin op de binnenste ring. Deze ring met pastelkleuren staat voor de lichtste of zachtste van alle kleuren, zoals lichtrood (in feite zachtroze) en lichtgeel (in feite roomkleurig).

Deze combinatie klopt doordat de kleuren van deze bloemen even intens zijn.

“Je kunt ook harmonie creëren door warme en verzadigde kleuren te combineren.”

En het mooie van deze benadering is dat je zo veel kleuren bij elkaar kunt zetten als je wilt, zonder dat het ooit vloekt. Dat komt doordat (om het een beetje technisch te zeggen) de kleuren allemaal dezelfde ‘waarde’, hetzelfde gewicht hebben. Ze zijn allemaal even gedempt of licht en daardoor is er geen kleur die de andere domineert. Heel simpel gezegd betekent dit dat welke pastelkleuren je ook combineert, het altijd harmonieus, rustig en ontspannend zal voelen. Een klassieke combinatie van pastelkleuren werd vaak gebruikt door de beroemde tuinontwerpster Gertrude Jekyll. Zij liet vaak *Clematis* ‘Perle d’ Azur’ door *Rosa* ‘New Dawn’ groeien en dat stond prachtig. De zachtroze roos en de lichtblauwe clematis gaan fantastisch samen omdat ze dezelfde kleurintensiteit hebben en de een de ander dus niet overheerst. Pastel perfectie!

Warme kleuren

Harmonieus kleurgebruik onder de knie krijgen, wil niet zeggen dat je je beperkt tot pastelkleuren of lichte en donkere versies

van dezelfde kleur. Je kunt ook harmonie creëren door de warmste en meest verzadigde kleuren te combineren. Waar het hier om gaat, is dat de kleuren even verzadigd zijn. Als je een tulp met een warme, donkeroranje kleur naast een zachtroze tulp zet, overheerst de oranje tulp, maar zet hem bij een verzadigd roze tulp en ze zijn even sterk. En dit kun je natuurlijk met alle kleuren doen. Stel je eens voor: een warm, weelderig, fluweelachtig beplantingsplan met zwoel rood, intens violet en dieppaars. Nogmaals, niet alleen de bloemkleur, ook het blad en de vruchten kunnen een diep verzadigde kleur hebben. Ook belangrijk is dat je wat lichtere kleuren nodig hebt om een beplantingsplan met verzadigde kleuren te laten werken. Bijvoorbeeld bladeren, bloemen of vruchten in groene tinten of flietsend limoengeel om de kleuren er echt uit te laten springen.

Een gebruikelijke techniek van tuinontwerpers om harmonieuze combinaties te maken, is een beplantingsplan of deel ervan te baseren op één plant. Daarmee

Wist je dat?

De donkere ‘strepes’ op sommige planten zijn niet toevallig. Het is een evolutionair trucje dat werkt als een ‘landingsbaan’ die insecten de weg wijst naar nectar en stuifmeel.

bedoel ik dat je een veelkleurige plant omringt met andere waarin de tinten van die plant terugkomen. Stel bijvoorbeeld dat je een rudbeckia hebt, met een bijna zwart hart en bloemblaadjes die geel aan de buitenkant zijn en wijnrood aan de binnenkant. Je kunt deze kleuren naast de

3 favoriete planten

voor harmonieuze
pastelkleurige borders

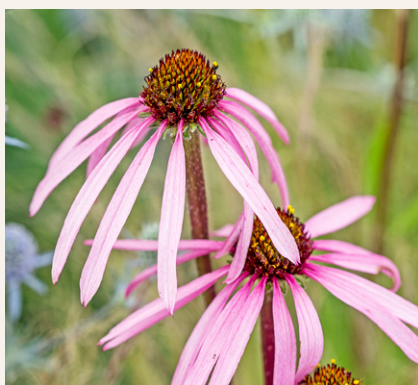
Scabiosa ochroleuca

Een sierlijke, lang bloeiende, luchtige vaste plant die goed samengaat met andere planten. **Hoogte x Breedte** 80 cm x 60 cm

Agapanthus 'Blue Moon'

Een lichte en laat bloeiende Afrikaanse lelie. Bloeit het best in brandende hitte en volle zon. **H x B** 120 cm x 50 cm

Echinacea pallida

Afhangende, sierlijke bloemblaadjes geven deze plant zijn opvallende uiterlijk. Insecten zijn er dol op. Staat graag in volle zon.

H x B 120 cm x 50 cm

Door planten naast elkaar te houden, kun je kleurcombinaties goed beoordelen. Hier verzacht het groene blad de vloekende kleuren van de geranium en de Oost-Indische kers.

rudbeckia herhalen in de vorm van gele meisjesogen, het wijnrode siergras *Uncinia rubra* en de bijna zwarte stengels van een zwarte bamboe. Bingo! Een samenhangende groep planten die er samen precies goed uitzien. In wezen creëer je een familie van samenhangende kleuren.

Seizoenen overbruggen

Je focust maar al te makkelijk op zomerkleur in de tuin, maar harmonie creëren kan de seizoenen overbruggen als je goed plant. Als je een heester hebt waarvan het blad in de herfst prachtig roodbruin wordt, zet er dan eens een plant bij met vergelijkbare kleuren, zoals een bronskleurige chrysant. Het is ook de moeite waard beplantingsplannen te maken die door het jaar heen een verschillend effect hebben. Laten we zeggen dat je een lang bloeiende plant hebt zoals de zachtpaarse muurbloem *Erysimum 'Bowles's Mauve'*. Die kun je combineren met twee verschillende planten om twee verschillende effecten te bereiken in de loop van het jaar. In de lente harmoniëren de grote bloemen van een lila *Ipheion* prachtig met de muurbloem, maar als je er ook een pastelgele vaste plant bij in de buurt zet, krijg je later een ander, maar nog steeds harmonieus kleurenschema.

“Voorkom vloekende kleuren door planten naast elkaar te houden als je ze uitkiest.”

Een andere ontwerptruc om te zorgen voor eenheid en harmonie is kleuren herhalen in de hele tuin. Stel je eens vijf pollens van de oranjebruine tulp 'Brown Sugar' voor, verspreid door je borders, met verderop in de tuin drie papieresdoorns (*Acer griseum*), die de kleur in de verte herhalen. Simpel, maar het werkt.

Of kleuren vloeken, is in feite maar hoe je het bekijkt, maar persoonlijk vind ik sommige kleurcombinaties iets te heftig. Felroze met fel mosterdgeel trekt mijn aandacht meestal om de verkeerde redenen en diep oranje met zacht lila doet me huiveren. Ook veelkleurige beplantingsplannen waarin alle kleuren van de regenboog door elkaar gegooid worden, vind ik niet heel harmonieus.

De beste manier om vloekende kleuren te voorkomen, is planten naast elkaar te houden als je ze uitkiest. Sommige combinaties zullen je in verrukking brengen, andere zullen je afschrikken. Experimenteer en je zult al gauw je eigen harmonieuze kleurenschema's kunnen maken, afgestemd op jou en je tuin.

VOLGENDE MAAND Wat moet je wanneer in je tuin zetten voor mooie kleuren in alle seizoenen?

Over Govert

Als natuurgids leid ik graag mensen door

onze prachtige natuur en daarnaast ben ik gek op tuinieren! In de serie 'Govert gidst', leid ik jullie graag door de wereld van de natuur(lijke) tuin. Het is echt niet nodig om je tuin volledig op de schop te doen en je favoriete planten bij het compost te zetten: met kleine aanpassingen kun je vaak al een wereld van verschil maken.

Door het delen van inspiratie, praktische tips én verdiepende informatie kunnen we samen in de tuinen van Nederland en België meer ruimte geven aan de natuur. Laat je inspireren en beleef de natuur in je tuin!

Govert gidst

Een levendige discussie: exoot of inheems?

De opmars van en vraag naar inheemse planten voor in de tuin neemt een vlucht. Inheemse planten zijn goed afgestemd op de lokale natuur en alles wat erin leeft. Maar betekent dit dat tuinplanten dan niet meer mogen? Bieden zij geen meerwaarde aan allerlei dieren? Ik ga erover in gesprek met Marijke van drachtplantenkwekerij Ninabel, Jeroen van Kwekerij Aaldering De Stek en Baudewijn van FLORON (Floristisch Onderzoek Nederland).

In gesprek met:

Marijke Akerboom

Kwekerij Ninabel

Marijke Akerboom van Kwekerij Ninabel is gespecialiseerd in het kweken van drachtplanten: "Elk insect dat in Nederland rondvliegt – bijvoorbeeld bijen, vlinders, zweefvliegen, kevers en wantsen – hebben allemaal een vorm van samenwerking met een plant." Drachtplanten leveren (vaak aan specifieke soorten) insecten stuifmeel, die door de larven gegeten wordt. Planten die gebruikt worden voor het afzetten van eitjes, onder andere door vlinders, noem je waardplanten.

Beplanting afstemmen

"Als het uitgangspunt voor jouw tuin is dat je goed voor de natuur wilt zijn, dan is inheems de beste keuze, afgestemd op de locatie van jouw tuin", vertelt Marijke. Ze bedoelt hiermee dat je goed naar je omgeving kijkt en daar je beplanting op afstemt. "Als ik een beplantingsplan maak, bekijk ik welke planten en insecten, bijvoorbeeld wilde bijensoorten, in de omgeving van nature voorkomen. Ik zorg dat deze in elk geval in de tuin staan; zo voorzie je de gespecialiseerde insecten van de juiste planten." Vanuit deze basis kun je je plantenkeuze verder uitbreiden, vertelt ze verder. "Cultivars en exoten kunnen ook goed bezocht worden door insecten die minder kritisch zijn in welke planten ze kunnen gebruiken. Vaak is het wel een bepaalde plantenfamilie waar deze insecten dan hun voedsel vandaan halen. *Campanula* is een voorbeeld van een familie waarbij klokjesbijen zowel van inheemse, als niet-inheemse klokjes gebruik kunnen maken. Dit geldt voor het stuifmeel!"

Ook niet-inheemse planten

Hoewel Marijke haar kwekerij richt op drachtplanten, heeft ze ook enkele niet-inheemse planten staan, ook in haar eigen tuin. "Veel zweefvliegen en andere insecten halen nectar van verschillende nectarplanten, ook van sommige exoten zoals *Rudbeckia fulgida*, gewoon omdat dit planten zijn die veel nectar geven en goed toegankelijk zijn." Ook ziet Marijke bijvoorbeeld dat de grote wolbij niet alleen op de inheemse betonie (*Stachys officinalis*) afkomt, maar ook op de cultivar 'Hummelo'."

Pendelzweefvliegen op knoopkruid.

"Bekijk welke planten en insecten, bijvoorbeeld wilde bijensoorten, in de omgeving van nature voorkomen."

- MARIJKE AKERBOOM

Inheemse border bij Kwekerij Ninabel.

Deze inheemse planten raadt Marijke aan voor de tuin:

- Grote brandnetel. Een waardplant voor veel dagvlinders.
- Malvasoorten, zoals verschillende kaasjeskruiden.
- Klaversoorten, zoals rode klaver, wondklaver en moerasrolklaver.
- Wilde lathyrussoorten.
- Wilde judaspenning. Ook mooi in de winter.
- Struiken, zoals meidoorn en wilde liguster, voor nachtvlinders.
- Grassen. Dit zijn erg belangrijke, bloeiende planten voor bijvoorbeeld graslandvlinders.

In gesprek met:

Jeroen Aldering

Kwekerij Aldering De Stek

Jeroen Aldering van Kwekerij Aldering De Stek ziet veel vraag naar inheemse planten, hoewel hij binnen de kwekerij vooral focus heeft op gecultiveerde planten, die ook nectar en schuilplaats bieden voor dieren. De vraag is volgens hem allereerst wanneer je van een inheemse plant spreekt? En is inheems dan beter dan een reguliere tuinplant? Jeroen vindt van niet. "De kunst is te achterhalen wat bij jou past en wat bij een ander. Als mooie sierplanten toegevoegde waarde hebben voor de natuur, dan is dat mooi meegenomen."

Tuinplant vol met bestuivers

Op de kwekerij ziet hij dat er op sommige planten, zoals sieruien, altijd insecten zitten. En dat op andere planten dit helemaal niet het geval is. "Ligt het er dan aan dat het een tuinplant is en niet een inheemse soort? Of dat er bijvoorbeeld helemaal geen stuifmeel te behalen valt en de plant daardoor niet aantrekkelijk is voor bestuivers?" Wat Jeroen opvalt, is vooral dat een grote variatie aan plantensoorten ook veel insecten laat zien: "Veel mensen zijn op zoek naar kleur in het najaar. Een rijke combinatie van inheemse planten en sierplanten kan van grote waarde zijn voor zowel de natuur als de tuinier. Door een uiteindelijk langere bloeiperiode, is er vaak ook langer voeding voor insecten."

Soortenrijkdom

In de tuin is vooral soortenrijkdom belangrijk en dat begint volgens Jeroen met een goed tuinplan. In een tuinplan achterhaal je eerst locatie, standplaats en de bodem. Vervolgens kun je nadenken over de structuur, met bomen, struiken, vaste en overige planten. Belangrijk is het om na te denken over de toegevoegde waarde van deze planten. "Planten kunnen een waarde hebben vanwege het voedsel en de schuilplaats die zij aan dieren bieden, of hebben een grote sierwaarde. Daarnaast kan een plant waarde hebben omdat deze wintergroen is of omdat de tuineigenaar deze mooi vindt. Dan zou een (steriele) hortensia mogelijk ook een plek kunnen verdienen omdat deze 'gewoon' mooi is. Uiteindelijk gaat het om een tuin waar je je als bewoner prettig bij voelt."

Veronicastrum.

"De kunst van het tuinieren is te achterhalen wat bij eenieder past"

- JEROEN AALDERING

Zilverkaars (Actaea simplex) trekt veel bijen.

Deze planten raadt Jeroen aan voor in de tuin:

- Zilverkaars (*Actaea* of *Cimicifuga*). Schaduwplant en interessant voor vlinders en bijen.
- Dropplant (*Agastache*). Heerlijke geur en interessant voor bijen en vlinders.
- Sierui (*Allium*) in diverse soorten. Echte bijenmagneten.
- Engelwortel, *Angelica* 'Vicar's Mead'. Een hit bij bijen.
- Koninginnekruid (*Eupatorium*). Goed voor zowel bijen als vlinders.
- Venkel, *Foeniculum* 'Giant Bronze'.
- Goudvaleriaan (*Patrinia monandra*).
- Ereprijs (*Veronica*). Bijvoorbeeld *Veronicastrum*, voor bijen en vlinders.

In gesprek met:

Baudewijn Odé

FLORON

Baudewijn Odé, plantenonderzoeker sinds 1996 bij FLORON, vertelt dat het in de sierteelt tegenwoordig veel over onbespoten planten gaat en maar weinig over exoten. "Planten zijn een exoot zodra een door de mens geslechte barrière in het geding is en een soort hier naartoe wordt gebracht." De bekende tuinplanten zijn dus eigenlijk altijd exoten. En deze exoten kunnen zich soms vervelend gedragen – je hebt het dan over een invasieve exoot. "De verspreiding van deze planten in de natuur kan bewust én onbewust gebeuren. De meeste invasieve exoten verspreiden zich vanuit tuinen en door het dumpen van tuinafval."

Invasief gedrag, probleem voor de natuur

"Exoten kunnen zich invasief gedragen, en zullen dat ook steeds vaker doen met de verandering van het klimaat", vertelt Baudewijn. Het grootste gevaar van invasieve exoten is niet alleen dat lokale, kwetsbare inheemse planten (en ook dieren) worden verdrongen, maar bijvoorbeeld ook dat waterveiligheid in het geding komt, doordat watergangen volledig verstopt raken door waterplanten die hier niet thuis horen. "Nederland is een waterland en exoten kunnen zich hier razendsnel verspreiden door het hele land. Ook op land doen een aantal soorten het ook heel goed in het verspreiden, meestal door vegetatieve vermeerdering (worteluitlopers), zoals duizendknopen. Wortels fragmenteren gemakkelijk, waar dan weer nieuwe planten uit groeien. In algemene zin kun je beter voorzichtig zijn met planten die wortelstokken aanmaken en met exoten die bessen en zaden maken, waar vogels dol op zijn. Denk bijvoorbeeld aan *Cotoneaster* en rimpelroos."

Exoten in de tuin

"Voor dieren kunnen exotische planten een meerwaarde bieden door een langere bloei-boog (en dus vaak langere nectarproductie dan inheemse planten), maar tegelijkertijd worden deze planten nauwelijks gegeten. Dat is vaak een voordeel voor tuiniers, omdat je minder 'vijanden' hebt, maar het kan een probleem vormen voor de natuur, als ze ontsnappen", vertelt Baudewijn. Aanplanten van deze planten kan mogelijk dus effect hebben op de natuur in de buurt.

Reuzenberenklauw is een gevaarlijke, exotische plant uit de Kaukasus.

"De meeste invasieve exoten verspreiden zich vanuit tuinen en door het dumpen van tuinafval"

– BAUDEWIJN ODÉ

Elke inheemse plant?

Kun je dan elke inheemse plant in de tuin zetten om meerwaarde voor de natuur te creëren of om een bedreigde plant een handje te helpen? Baudewijn: "Strikt genomen maakt het niet uit welke inheemse plant je in de tuin zet, maar hij kan wel makkelijk ontsnappen, en dan loop je het risico dat je inheemse planten krijgt op plekken waar ze van origine niet thuishoren. Het is moeilijk te voorspellen hoe planten zich gaan gedragen. Eigenlijk zou je willen dat inheemse planten op eigen kracht hun plekje vinden."

Lokale zadenmix

Wil je inheemse planten zaaien om insecten een handje te helpen, kies dan een inheemse zadenmix die bij jouw omgeving past. Niet alleen heb je dan de juiste planten, de insecten die bij jou in de buurt komen zijn hier ook vaak afhankelijk van. Kwekerij Cruydt-Hoeck biedt dit bijvoorbeeld aan.

Maakbaarheid

De tuin is geen natuurgebied, maar een plek die gemaakt wordt door mensen. Met name in steden is dit het geval. Baudewijn: "In de steden gaat het qua biodiversiteit nog wel redelijk, door de grote variatie aan planten. In het buitengebied is het een ander verhaal. Het zou mooi zijn als de inheemse planten nog meer versterkt kunnen worden in tuinen. Zowel in de stad als daarbuiten."

Tips van Baudewijn

- Check de website www.tuinernietin.nl om te zien of jouw tuinplant (potentieel) invasief kan zijn. Hierop staan de meeste, gangbare tuinplanten.
- Plant nooit invasieve exoten aan en pas op met het aanplanten van besdragen-de planten en planten met uitlopers.
- Gooi je planten(afval) altijd weg in de groene klike.
- Plant nooit planten buiten je tuin aan.
- Zaai planten niet buiten je tuin uit.

Wil je onderzoek naar verspreiding van planten helpen? Maak dan een melding via de app **Obsidentify** of via www.waarneming.nl of www.waarnemingen.be.

Rimpelroos (*Rosa rugosa*). Vooral invasief in duingebieden.

Gids voor blijde kamerplanten

Deel 3 Je planten voeden

Je kamerplanten genoeg voeding geven, kan een hele puzzel zijn, maar als je eenmaal weet wat je planten nodig hebben, is het een fluitje van een cent.

Kamerplanten zijn net baby's: ze zijn voor al hun behoeften volkomen afhankelijk van ons. Ze hebben niet alleen behoefte aan licht en water, maar ook aan voedingsstoffen in de vorm van mest.

De eerste vuistregel is: als kamerplanten uitlopers maken, is het verstandig ze regelmatig voeding te geven. Bij sommige planten uit tropische regio's is dat het hele jaar door. Andere soorten, bijvoorbeeld cactussen en vetplanten, gaan 's winters in rust en hebben dan geen voeding nodig. Wanneer en hoe je ook voeding geeft, lees altijd eerst de instructies op de verpakking en houd je aan de aanbevolen dosering: als je te veel voeding geeft, kunnen de wortels van de plant verbranden.

“Te veel voeding kan erger zijn dan te weinig. Lees de instructies op de verpakking dus zorgvuldig.”

Welke voeding?

Veel kamerplanten hebben genoeg aan universele kamerplantenvoeding, maar sommige hebben speciale voeding nodig, met name orchideeën, cactussen en vetplanten, citrusplanten en luchtplanten. Welke voeding een kamerplant nodig heeft en hoeveel, hangt af van hoe de plant groeit, en dat wordt bepaald door het landschap waar hij in het wild groeit. Cactussen die tot het geslacht *Opuntia* behoren, komen uit een warm, droog klimaat in Noord- en Zuid-Amerika en zijn aangepast aan voedingsarme omstandigheden. Grote aronskelkachtigen met veel blad, daarentegen, zoals *Monstera deliciosa*, komen uit gebieden met veel vegetatie, waar de bodem dus meestal voedingsrijk is. Ze maken lange voedingswortels vanuit hun stengels om extra voeding en water uit de bodem te halen, terwijl ze tegen bomen op klimmen.

Wat zit er precies in plantenvoeding? Er zijn drie belangrijke voedingsstoffen, zogeheten macronutriënten, die alle planten in verschillende hoeveelheden nodig hebben: stikstof (N) voor weelderig blad, fosfor (P) voor gezonde wortels en kalium (K) voor gezonde bloemen en vruchten. Op de verpakking wordt de verhouding van voedingsstoffen weergegeven met een reeks getallen die staan voor deze macronutriënten N, P en K. De precieze getallen zijn niet het belangrijkste, het gaat om de verhouding. Universele voeding kan bijvoorbeeld een NPK-verhouding hebben van 3-2-5, terwijl voeding voor citrusplanten een verhouding van 5-3-7 zal hebben, omdat die meer kalium

nodig hebben voor de bloemen en vruchten. Er zijn ook allerlei andere elementen die planten in kleinere hoeveelheden nodig hebben, zoals calcium, chloor, nikkel, mangaan, magnesium, ijzer, molybdeen, zwavel, borium, zink en koper. Meestal heeft plantenvoeding genoeg van deze voedingsstoffen om te voldoen aan de behoeften van je planten.

Biologische oorsprong

Er zijn twee soorten plantenvoeding: synthetisch en biologisch. Ze bevatten allebei dezelfde NPK-voedingsstoffen, maar synthetische voeding is kunstmatig gemaakt en biologische voedingsstoffen zijn afkomstig van planten of dieren, bijvoorbeeld zeewier, wormenhoopjes of smeerwortel. Biologische voedingsstoffen moeten door micro-organismen in de bodem worden afgebroken voordat de plantenwortels ze kunnen opnemen. Daardoor werken ze vaak langzamer en zijn ze minder effectief in potgrond die net met pesticiden is behandeld, omdat die het bodemleven doodt.

Plantenvoeding is er in allerlei vormen, maar er zijn twee typen: geconcentreerde vloeistof, gels en poeders die tijdens het groeiseizoen verdund worden aangebracht, en voeding met gecontroleerde afgifte die aan potgrond worden toegevoegd als korrels, tabletten of staafjes. Bedenk dat potgrond voor kamerplanten meestal voor zes tot acht weken voedingsstoffen bevat en je dus pas daarna voeding hoeft te geven. *(Hoe planten voeding uit de bodem halen, en wat de verschillende voedingsstoffen doen, lees je in het artikel op p. 47.)*

“Organische voedingsstoffen moeten door micro-organismen in de bodem worden afgebroken voordat de planten ze kunnen opnemen.”

Bijzondere eetgewoonten

■ **Vleesetende planten** groeien in drassige omstandigheden waar voedingsstoffen schaars zijn. Vandaar dat ze hun voeding aanvullen door insecten te vangen. De meeste vleesetende planten hoef je helemaal geen chemische mest te geven.

■ **Luchtplanten**, ofwel tillandsia's, zijn zogeheten epifyten: planten die op bomen groeien. Daarom hebben ze een klein wortelstelsel dat vooral bedoeld is om de plant aan de boom te verankeren. Als kamerplant hebben ze vaak geen wortels. Wortels helpen andere planten stikstof om te zetten in een bruikbare vorm, dus hoe kunnen tillandsia's zonder wortels? Gespecialiseerde plantenharen ('trichomen') op de bladeren vangen en absorberen vocht van mist en regen en uit dit vocht halen de planten de voedingsstoffen die ze nodig hebben.

Tillandsia's zijn gewend aan weinig voedingsstoffen, maar in hun groeiperiode kunnen ze wel een maandelijks mestrondje gebruiken. Gebruik een speciale spray voor luchtplanten om de manier waarop ze in het wild voedingsstoffen krijgen, na te bootsen.

■ **Bromelia's** zijn ook populaire epifyten die aan weinig voeding genoeg hebben. Sommige planten uit de bromelia-familie, zoals billbergia's, nemen net als tillandsia's voeding op via trichomen, en die kun je op dezelfde manier bladvoeding geven. Bromelia's zoals guzmania's en aechmea's, die water opvangen in een soort 'vaasje' in het hart van de plant, vinden het fijn als je ze heel af en toe bladvoeding (verdund tot een kwart sterkte) geeft in dit reservoir.

Meet de hoeveelheid voeding nauwkeurig af, zodat je de plantenwortels niet beschadigt door overbemesting.

De taal van je kamerplant

Philodendron 'Brasil'

1 Een witte korst op de potgrond kan wijzen op overbemesting.

2 Te veel voeding kan leiden tot droge bladranden, een belemmerde groei en andere problemen. Blad dat gelig, bleek en dun wordt, kan wijzen op een tekort aan stikstof.

3 Als de groei stopt en alle andere omstandigheden, zoals licht en bewatering, in orde zijn, kan dat een teken zijn dat de plant voedingsstoffen tekort komt. Let ook op of bloeiende soorten weinig bloemen hebben of bloemen die kleiner zijn dan normaal.

4 De onderste blaadjes kunnen vroegtijdig vallen als een plant maandenlang geen voeding heeft gehad.

VOLGENDE MAAND Houd je kamerplanten gezond en mooi met onze schoonmaak- en snoeitips.

Moeiteloos oogsten

Nog maar een paar weken en dan is het echt lente. Tijd dus om alles in gereedheid te brengen voor het komende jaar, vindt **Jack Wallington**.

Ik hou van februari. Ik weet het: buiten vriest het en het is vroeg donker. Maar als ik sneeuwklompjes zie bloeien, is dat een teken dat het groeiseizoen bijna begint en alles vanaf nu lichter wordt; al kan de kou nog flink toeslaan!

Dit is het moment om binnen wat gewassen te zaaien en eens goed na te denken over het komende kweekseizoen. Ik verheug me op zaailingen op onze vensterbanken, gevolgd door bloemen en een overvloed aan groente en fruit buiten. Als ik er nu alleen al aan denk, voel ik me hoopvol en blij.

Als natuurbewuste tuinier verstoor ik de bodem zo weinig mogelijk en volg ik de 'no dig'-principes. Er leven veel meer tuindieren in de bodem dan we vroeger aannamen: tegenwoordig denken we dat 59 procent van het leven op aarde in de bodem leeft.

Minder graven betekent minder moeite. Het gaat er vooral om bodemorganismen te voeden door jaarlijks een mulch van organisch materiaal aan te brengen. Elke maand leg ik uit hoe ik de bodem verbeter en moeite bespaar. Doe je mee?

Oogsten

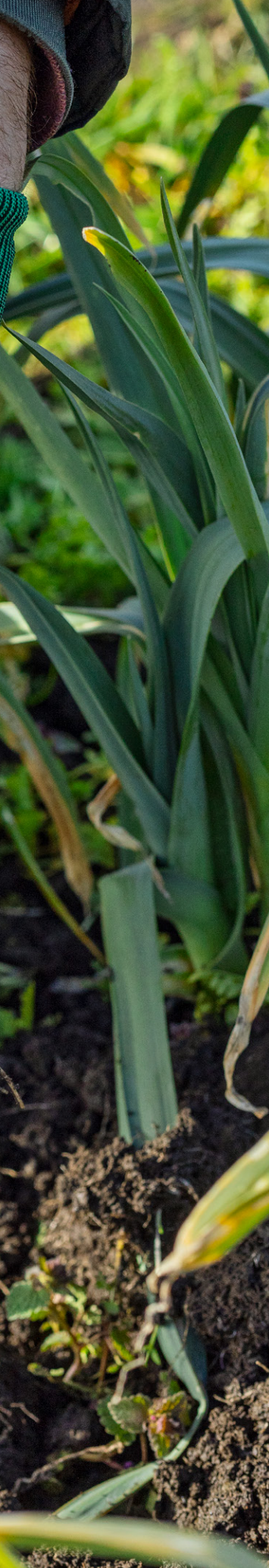
Er valt in februari niet veel te oogsten; overwinterende erwten en tuinbonen zijn pas klaar als het warmer weer wordt. Daarom ben ik dol op snijbiet. In deze sombere dagen staat snijbiet te stralen in de moestuin, met altijd wel een blaadje om te bakken of stomen als verse toevoeging aan de maaltijd. Elk jaar zaai ik 'Rhubarb Chard' of een andere felgekleurde variëteit met roze stengels. De kleur vrolijkt me op en staat mooi op het bord. Dit jaar heb ik echter ook 'Fordhook Giant' geteeld, omdat me verteld was dat die beter smaakte. Ik vind de smaak niet per se beter, maar de bladeren en stengels zijn zonder meer groter en iets sappiger.

Ook prei bereikt in deze tijd van het jaar zijn hoogtepunt. Meestal wacht ik met oogsten tot nu, als er verder niet veel is. Prei is volledig winterhard. Zelfs het guurste weer overleeft hij onbeschadigd, en om de helderwitte groente te onthullen, hoef je alleen maar de buitenste bladeren af te pellen. Vorig jaar kweekte ik 'Tornado' en dit jaar 'Northern Lights', die een lichtpaarse gloed heeft. Beide zijn de moeite waard, maar de eerste heeft de grootste stronken en is consistent sterk.

3 winterharde groenten voor buiten

Vroege paarse spruitbroccoli
Spruitjes
Boerenkool

Verwijder vast onkruid voordat je frambozen plant.

“Frambozen zijn supermakkelijke vaste planten die jaar na jaar vrucht dragen.”

Oogst preien die je in paren hebt gezaaid tegelijk, anders kan de stonk die achterblijft rotten.

Planten

Er is in februari nog tijd om frambozen met kale wortels te planten. De stengels worden zonder aarde bezorgd. Je begraaft gewoon alle wortels een paar centimeter diep en laat alle groene uitlopers boven de grond uitsteken. Plant de frambozen 50-60 cm uit elkaar in rijen met 1,5 m tussenruimte en breng een dikke laag compost aan om het af te maken.

Frambozen zijn supermakkelijke vaste planten die jaar na jaar vrucht dragen en dus een prima investering voor de lange termijn. Je kunt zomerframbozen bestellen, die meestal vanaf juni één keer vrucht dragen, en herfstframbozen, waarvan je vanaf het midden van de zomer tot de eerste vorst kunt plukken.

Ik kweek meer herfstframbozen, omdat je er langer van kunt oogsten en ze nog makkelijker zijn om te verzorgen. Je hoeft ze alleen maar in de winter tot de grond terug te snoeien en ze in de zomer te laten groeien. Ik geef ze niet eens steunen. De herfstframbozen die ik kweek, zijn 'Polka' en 'All Gold'. De laatste heeft gele frambozen.

Zaaien

Ik gebruik februari om de drukte van maart en april voor te zijn door binnen alvast pepers en aubergines te zaaien. Beide ontkiemen en groeien langzaam en profiteren dus van een vroege start.

Ik zaai ze allebei op dezelfde manier: in het midden van potjes van 9 cm met turfrijke potgrond doe ik steeds twee zaden, met nog wat potgrond eroverheen. Maak de grond vochtig en bedek met glas, een deksel of cellofaan om het vocht vast te houden. Zet de potten dan op een zonnige vensterbank, het liefst met een warmtemat eronder. Daardoor ontkiemen de planten sneller, al kan het nog steeds een week of twee duren.

Haal het deksel weg als je de eerste blaadjes ziet en schakel de warmtemat uit als ze allemaal hun tweede bladpaar hebben, vier blaadjes in totaal. Anders kunnen ze door te veel warmte en te weinig licht lang en slungelig worden. Blijf water geven en geef ze voeding op halve sterkte als hun derde bladpaar verschijnt. Weersta de verleiding om sterkere voeding te geven. Geef liever minder sterke voeding, want de worteltjes zijn kwetsbaar en kunnen worden beschadigd door te veel meststoffen. Maar voor een klein beetje voedingsstoffen zullen ze je dankbaar zijn.

Als de wortels onder uit de eerste pot groeien en de planten vier of vijf bladparen hebben, verhuis ik ze naar 2-literpotten met potgrond om verder te groeien. Dit neemt wel veel plaats in op onze vensterbanken, maar ik verhuis deze vorstgevoelige planten pas eind mei naar de tunnelkas of naar buiten, omdat ze niet tegen nachtvorst kunnen.

Houd chilipepers net vochtig om plagen en ziekten te voorkomen.

3 pittige pepers om te proberen

'Bishop's Crown'
'Bolivian Rainbow'
'Hungarian Hot Wax'

“Zaailingen zullen je dankbaar zijn voor een klein beetje voedingsstoffen.”

Zaai vanaf nu aubergines in de kas, zodat je ze eind zomer kunt oogsten.

Bespaar werk in de toekomst door onkruid te wieden voor het gaat groeien.

Klusjes

■ Als je nog geen zadenzakjes hebt besteld, kan het nog steeds. Ook maak ik ruimte in mijn tunnelkas voor potten en bij een licht raam voor vorstgevoelige gewassen.

■ Zorg dat je genoeg potten en bakken klaar hebt staan voor de lente. Waar mogelijk gebruik ik houten zaaibakken of een pottenpers in een grote bak om mijn plasticverbruik te beperken. Ik hergebruik plastic zaaibakken altijd zodat ze niet op de vuilnisbelt belanden en ik heb al vijf jaar geen nieuwe hoeven kopen. Je kunt ze schoonmaken met warm zeepsop.

■ Als je niet genoeg potgrond hebt, koop die dan nu. Ik gebruik dezelfde turfrijke universele potgrond voor zowel zaaien als verpotten, maar er is ook goede turfrijke zaaigrond verkrijgbaar als je dat liever hebt. Ik heb altijd wat vloeibaar zeewier, dat ik af en toe, tot de helft verdund, aan zaailingen geef als ze hun eerste of tweede paar echte blaadjes hebben.

■ Wied lege stukken waar je planten wilt zetten grondig met een handvork, of schoffel en hark ze. Een mulch van 1-2 cm compost helpt vervolgens zaailingen van onkruid te onderdrukken.

Schoffelen werkt snel, maar hark onkruid weg voor het geval het nog leeft.

Euro-Serre

Zó duurzaam kan een serre zijn

Tuinieren bestaat deels uit het doorgeven van kennis van generatie op generatie. Wat als je ook je kas kunt doorgeven? Robin Thijs nam de serre van zijn grootouders uit Oud-Winterslag in Genk over en zette deze weer op in zijn eigen tuin in Stevoort, Hasselt. Nu kan hij met zijn gezin tuinieren in een kas vol herinneringen.

Over Euro-Serre

Euro-Serre is al meer dan 40 jaar de expert in het bouwen van hobbyserres en tuinkamers. In het ruime assortiment aluminium serres en tuinkamers is er voor iedereen de juiste kas te vinden. Ook kun je er terecht voor advies op maat en professionele plaatsing. Met een serre verklein je je ecologische voetafdruk, want je investeert in biologische voeding, die geen vervuילend transport en energievretende koelcellen vereist. Maar dat is niet het enige. De serres van Euro-Serre worden uitsluitend lokaal geproduceerd met behulp van energie uit zonnepanelen. De grondstoffen zijn circulair, waardoor de afvalstromen voor 95% recyclebaar zijn. Ook de poedercoating is milieuvriendelijk. Hierdoor is een kas van Euro-Serre een duurzame keuze.

Euro-Serre heeft verdelers in België en Nederland.

www.euroserre.com

Het was drieëndertig jaar geleden dat de grootouders van Robin Thijs hun serre lieten plaatsen. Zelf was Robin toen vijf of zes jaar, maar hij herinnert het zich goed. "Ik heb in de gloriejaren van de serre vaak gezegd, 'Als jullie deze serre ooit wegdoen, dan zou ik hem graag hebben, en anders koop ik zelf zo ene, juist dezelfde!'" vertelt hij. Robins grootouders tuinierden graag en toen ze de serre niet langer konden onderhouden, wilden ze graag dat Robin de serre overnam. Net als tuinieren werd het verplaatsen van de kas een waar familieproject. "Toen de beslissing was genomen, kwamen familie en kameraden helpen om de serre te demonteren en samen weer op te bouwen," herinnert Robin zich. "Het is een stevige, grote serre met mooie afmetingen. Er zijn bij het verplaatsen vier ruiten gesneuveld, maar gelukkig kon ik de identieke ruitjes kopen bij Euro-Serre. Nu is de serre exact

hetzelfde zoals hij bij mijn grootouders stond, behalve dat hij nu weer glimt als nieuw. Als ik hem goed onderhoud, gaat hij hopelijk nog veertig of vijftig jaar mee."

Duurzaamheid als uitgangspunt

Duurzaamheid komt bij Euro-Serre terug in hun ontwerpen en de gekozen materialen. De serres zijn bedoeld om jaren – en in het geval van Robin zelfs generaties – mee te gaan. De eenmalige investering zorgt er op die manier voor dat je duurzaam je eigen groente, fruit en bloemen kunt kweken en zo elk seizoen blijft genieten van je tuin. Als drukbezette tuinaannemer probeert Robin zijn kas slim in te zetten om er zoveel mogelijk uit te halen met zo min mogelijk werk. "Ik zet elk vrij stukje grond vol met nog meer gewassen, zoals sla. Dan hoeft ik amper onkruid te wieden," tipt hij. Daarbij zet hij geen bestrijdingsmiddelen in zijn serre in, maar gebruikt hij

planten om de beestjes weg te leiden van zijn gewassen. "Alles wat ik hier kweek, kun je rechtstreeks plukken en in de mond steken. Dat is ook fijn voor mijn kinderen van twee en vier, die graag mee tuinieren." Onderhand heeft Robin ook de eerste groenten geoogst en aan zijn trotse grootvader gegeven.

"Alles wat ik hier kweek, kun je rechtstreeks plukken en in de mond steken."

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

103

105

Deze maand

100 Algemene tuintaken

Plant potrozen uit en snoei varens.

103 Bloemen

Snoei hibiscus en beplant een vroege lentepot.

105 Adams tuintaak van de maand

Zorg voor de tuinvogels.

106 De basis

Deel winterakonieten.

107 In de kas

Zaai wilde bloemen en kiem aardappelen voor.

110 Groente en fruit

Plant frambozen met kale wortels en zet stolpen over peterselie.

106

107

110

STAP VOOR STAP Potrozen uitplanten

1

2

3

4

In deze tijd van het jaar kun je rozen met kale wortels kopen, maar de meeste rozen vind je in het tuincentrum in potten.

Controleer voordat je plant of de grond niet nat of bevroren is. Geef de roos in zijn pot ongeveer een uur voordat je hem uitplant flink water. Zorg dat na het planten de plaats net onder het oppervlak zit als je de aarde hebt aangedrukt.

1 Graaf een gat dat net iets dieper is dan de hoogte van de pot en tweemaal zo breed. Meng wat verteerde stalmest door de bodem van het gat en ook wat door de aarde die je gebruikt om het gat te vullen.

2 Houd de voet van de roos vast met je ene hand en trek de pot eraf met de andere. Trek de wortels bij de voet wat los en ontwar ze als dat nodig is. Check de plant en knip beschadigde stengels weg voordat je de roos in de grond zet.

3 Plaats de roos in het midden en zorg dat er geen wortels geplet hoeven te worden om in het gat te passen. Vul het gat op met de mix van aarde en mest en duw de grond goed aan rond de kluit.

4 Geef de plant ruim en lang water en strooi dan een mulchlaag van verteerde stalmest of compost over de grond. Zorg dat de mulch niet de houtige stengels raakt, anders kunnen die onder de schors gaan rotten.

Haal wormenhoopjes weg

Hark wormenhoopjes van het gazon. Deze gedraaide hoopjes kunnen er lelijk uitzien en stukken gras bederven, wat vooral zichtbaar is op siergazons.

Speelgazons worden er meestal niet erg door aangetast, maar de wormenhoopjes zelf zijn, net als compost van een wormenbak, fantastisch als toevoeging aan potgrond, dus het is de moeite waard ze te verzamelen. Laat ze drogen op papier en verkruiemel ze over potgrond.

Gebruik wormenhoopjes in potgrond: ze bevatten nuttige voedingsstoffen.

Checklist

- ☐ Leg een oude tennisbal op het oppervlak van de vijver, zodat deze niet dichtvriest.
- ☐ Bestel allerlei variëteiten trayplantjes.
- ☐ Plant nieuwe klimplanten, met de wortels 20 cm van muren of schuttingen af.
- ☐ Plant haagplanten, rozen en loofbomen met kale wortels als de grond droog genoeg is.

Verwijder dood, beschadigd en lelijk blad van *Epimedium* om ruimte te maken voor bloemen.

Snoei elfenbloemen

Knip het oude blad van *Epimedium* terug voordat de planten dit voorjaar weer gaan bloeien. Sommige elfenbloemen zijn bladverliezend. Die zullen nu al verwelkt zijn, maar de groen-blijvende variëteiten zijn nog

in blad. Ze zullen er nu echter vrij slordig uitzien. Laat je die staan, dan kun je straks de bloemen niet zien.

Snoei alle stengels helemaal terug. Maak je geen zorgen dat de plant er kaal uitziet, want

er verschijnt al snel een nieuw bladerdek en de bloemen rijzen aan langere stelen boven de bladeren uit voordat ze later in het seizoen hun volle lengte bereiken. Gooi al het snoeiafval op de composthoop.

Zonder sproeikop kun je nauwkeuriger water geven.

Verzorg winterpotten

Maak potten weer netjes: kop de bloemen, haal dood blad weg en knip beschadigde stengels terug. Controleer of planten niet door vorst omhoog zijn gekomen in hun pot en duw ze zo nodig terug in de potgrond.

Check ook of ze water nodig hebben. Regen is niet genoeg om een pot voldoende vochtig te houden, vooral onder een bladerdek. Voel eenmaal per week of de potgrond droog is en geef in dat geval water, dicht tegen de grond aan.

Verwijder geïnfecteerd hout voordat meniezswam zich verspreidt.

Pas op voor meniezswam

Controleer dood en stervend hout op de oranje-rode bultjes van het gewone meniezswammetje. Ongezonde planten zijn extra kwetsbaar, net als gebroken takken, snoeisels, stokken en palen, dus haal die weg en vernietig geïnfecteerd materiaal om verspreiding te voorkomen.

Snoei planten bij helder, zonnig weer terug tot een hoofdknop waar het weefsel snel geneest. Gezond hout heeft als het goed is geen last van deze schimmel.

TIP

Veel onkruid kan nu ontkiemen, zelfs als het koud is. Zaaialingen van bijvoorbeeld kleefkruid, klein kruiskruid en kleine veldkers zullen bloeien en zich uitzaaien als je ze laat groeien. Wied ze nu met de hand of schoffel ze weg als de grond droog genoeg is.

Snoei varens

Snoei de rommelige oude varenstengels terug voordat de nieuwe bladeren zich ontfouwen.

Begin met de stengels die tegen de grond zijn gezakt en volg ze een voor een tot aan de voet, voor je ze met een schone snoeischaar afknijpt. Zo voorkom je dat je nog mooie of nieuwe bladeren snoeit.

Hierdoor wordt de grond rond de varens zichtbaar en kun je die wieden, slakken weghalen en een laag organisch materiaal rond de plant aanbrengen.

Knip oude varenbladeren aan de wortelhals af.

Reinig boomschors

Ga met een doekje over boomschors om de kleur op te halen. Dat staat ook mooi bij winterbloeiende bolgewassen. Bomen zoals berk, esdoorn en kers worden gekweekt om de kleur van hun schors.

Wrijf met een zachte, vochtige doek voorzichtig algen en vuil van de schors. Houd het doekje schoon door het regelmatig uit te spoelen in een emmer water. Zorg dat je de schors niet beschadigt of lostrekt.

Maak schors voorzichtig schoon om kleur en textuur ervan op te halen.

Zorg dat je mest rechtstreeks op de grond rond de plant kunt strooien.

Bemest rododendrons

Geef rododendrons voeding, nu de bloemknoppen opzwellen en binnenkort opengaan.

Bewerk eerst de grond voor door mulch weg te harken, zodat je de mest rechtstreeks

op de grond rond de plant kunt strooien. Gebruik plantenvoeding met vertraagde afgifte voor zuurminnende planten of, beter nog, speciale mest voor rododendrons en camelia's, want die

bevat de juiste verhouding van voedingsstoffen. Lees de instructies om de plant de correcte dosis te geven. Geef ruim water als het niet regent en hark de mulch weer terug.

Oude keukenrollen met potgrond zijn prima gratis, zaaiakjes voor lathyrus.

Zaai lathyrus

Halverwege februari, rond Valentijnsdag, kun je lathyrus zaaien, maar eind februari is een iets betere periode. Door die twee extra weken daglicht, ontkiemen de plantjes beter en worden ze niet zo bleek. Zaai je lathyrus in rootrainers (diepe kweekbakjes). Dit kunnen oude kartonnen keukenrolletjes zijn. Door de diepte daarvan kan zich een gezond wortelstelsel ontwikkelen. Maak vóór het zaaien met een nagelschaar een wondje in de harde buitenkant van het zaad. Zo kan er water in het zaad komen, waardoor het makkelijker ontkiemt. Zaai het zaad 1 cm diep, bedek het met potgrond en zet de pot op een lichte vensterbank.

Checklist

- ☐ Maak kasramen schoon voor maximaal licht.
- ☐ Maak een zaaischema voor het nieuwe kweekseizoen.
- ☐ Maak zaaigrond door gezeefde potgrond te mengen met verteerde bladaarde.
- ☐ Snoei appel- en perenbomen als ze nog in rust zijn.
- ☐ Verf en beits tuinmeubilair als je een garage of buitenruimte hebt.

STAP VOOR STAP

Snoei hibiscus

Bereid hibiscus voor op de bloei in de late zomer door hem nu licht te snoeien. Hibiscus groeit langzaam, dus je hoeft niet hele takken weg te halen. Dun alleen de nieuwste uitlopers van het afgelopen jaar uit, zodat de heester meer licht krijgt.

1

Bekijk de heester goed voordat je begint. Kijk naar de globale vorm, maar vooral naar jonge stengels die beschadigd zijn, elkaar kruisen of dicht op elkaar groeien.

2

Snoei dicht opeengroeiende of zwakke stengels terug tot een hoofdstengel of sterke knop, tot er genoeg tussenruimte is om de zomerbloemen te dragen.

3

Controleer of het takkengestel in balans is en of je zwakke en pierige takken hebt teruggesnoeid. Ruim tot slot al het snoeiafval op.

Vaste planten met kale wortels zijn goedkoper, maar pot ze eerst op en plant ze pas over een paar weken.

Vaste planten met kale wortels oppotten

Pak vaste planten met kale wortels uit zodra je ze ontvangt, zodat ze niet uitdrogen of gaan zweten en rotten in hun verpakking.

Het is buiten nog een beetje koud, dus het is het veiligst

als je ze nog even op een beschutte plek in een pot met voedingsrijke potgrond laat wortelen en groeien voordat je ze uitplant.

Check ze zorgvuldig en knip met een schaar eventuele gele

of beschimmelde blaadjes weg. Je kunt ook de langste wortels met eenderde terugsnoeien: dat stimuleert dikkere wortels en maakt het makkelijker de planten op te potten.

Checklist

- ☐ Knip winterheide bij na de bloei.
- ☐ Hard perkplanten af tot je ze bij mild weer kunt uitplanten.
- ☐ Repareer steunen voor klimplanten en hoge overblijvende vaste planten.
- ☐ Knip stengels van geurende winterbloeiende heesters voor een geurig boeket.
- ☐ Verwijder oude bloemen van wintervioelen.

Je verstoort sneeuwklokjesbollen makkelijk als je ze niet markeert.

Label sneeuwklokjes

Markeer waar sneeuwklokjes staan nu je ze nog kunt zien. Je vergeet ze maar al te makkelijk als ze zijn verwelkt en de bollen in rust zijn. Zo voorkom je dat je ze beschadigt als je er later in het jaar iets plant.

Markeer de plek met een stokje net achter de pol of strooi wat scherp zand rond de planten, zodat je onthoudt waar ze staan. Scherp zand wordt uiteindelijk verspreid, dus strooi er genoeg van om op te vallen.

STAP VOOR STAP Een vroege lentepot beplanten

Beplant nu een grote pot met bloeiende planten en je hebt meteen lente in je tuin. Kies een pot die groot genoeg is voor een flink aantal planten, dat geeft meer impact. Deze ranonkel en *Polyanthus*, een laaggroeiende sleutelbloem, kun je na de bloei uitplanten in de tuin. *Polyanthus* doet het overal, maar de ranonkel heeft humusrijke grond en wat beschutting nodig.

- 1 Doe turfvrrije, universele potgrond in een grote pot. Vul de pot tot de ruimte onder de rand even diep is als de hoogte van de oorspronkelijke potjes.
- 2 Houd de plant goed vast bij de stengel terwijl je het potje eraf trekt. Zorg dat de wortels vochtig zijn en haal ze onderaan een beetje los voor je ze op de potgrond zet.
- 3 Vul de pot met veel planten voor een krachtig effect. Vul de gaten rond elke wortelkluut met potgrond en druk die aan tot net onder de rand van de pot.
- 4 Geef de pot royaal water met een gieter en houd de tuit dicht bij de potgrond. Giet langzaam, zodat het water niet meteen wegloopt en de potgrond helemaal doordrenkt wordt.

Kies een droge periode, zodat de grond niet dichtslaat.

Snoei vaste planten terug

Maak de border netjes door oude stengels te snoeien van vaste planten die je in de winter hebt laten staan vanwege structuur of als voedsel en beschutting voor tuindieren.

Veel polvormende vaste planten lopen binnenkort uit, dus zo maak je ook ruimte voor nieuwe stengels.

Snoei de oude stengels met een snoeischaar terug tot de voet en knip het snoeisel in kleine stukjes zodat het makkelijker verteert op de composthoop.

**30
MINUTEN
OVER**

Als de grond droog is, kun je bladverliezende heesters verplaatsen. Maak eerst het nieuwe plantgat klaar en graaf ze dan met een zo groot mogelijke wortelkluut uit. Plant ze even diep als op hun vorige standplaats en geef ruim water. Breng tot slot 5 cm mulch aan.

Vogels voeren is niet alleen goed voor de vogels, maar maakt je tuin ook leuker.

Zorg voor de tuinvogels

Zorg dat er voor de vogels die je tuin bezoeken voedsel beschikbaar blijft, nu ze de bessen en zaadhoofden hebben opgegeten en er steeds minder te eten valt. Binnenkort begint het broedseizoen en dan hebben ze veel energie nodig om hun jongen groot te brengen.

Als je allerlei voedsel aanbiedt, op verschillende manieren, komen uiteenlopende soorten aan hun trekken. Niet alle vogels zijn handig genoeg om een hangende voersilo te gebruiken, dus het helpt om palen te maken waarop ze kunnen zitten. Sommige vogels eten op de grond of hebben een plat oppervlak, zoals een voedertafel, nodig om makkelijk bij het voedsel te kunnen. Draadgaas rond een voersilo voorkomt dat eekhoorns en duiven er met de buit vandoor gaan.

Een combinatie van zaden, meelwormen en vetbollen is geschikt voor de meeste tuinvogels. Er zijn online talloze recepten te vinden voor zelfgemaakt vogelvoer, maar gebruik alleen recepten met zaden en vet en geen zoute of bewerkte voedingsmiddelen.

STAP VOOR STAP Vogels voeren

1 Hang voersilo's op een open plek, maar liefst wel bij een wintergroene heester waar vogels in kunnen vluchten. Vermijd struiken waarin roofdieren op de loer kunnen liggen.

2 Zorg dat je silo's schoon en droog zijn voor je ze vult met eiwitrijke zaden en noten. Met name zonnebloempitten en nigerzaden zijn voedzaam.

3 Bied fruit aan zoals deze kweeper, of appels en peren die misschien wat overrijp zijn. Maar geef vogels nooit beschimmeld of ultrabewerkt voedsel.

4 Houd voerbakken en vogelbadjes schoon en gevuld. Je kunt ijs ontdooien met heet water, maar het is beter om het ijs te verwijderen en vers water toe te voegen.

Winterakonieten delen

Winterakonieten (*Eranthis hyemalis*) vormen van januari tot eind februari een tapijt van heldergele bloemen. Deze bloemen zijn ook een belangrijke voedselbron voor insecten in de winter. Maar winterakonieten kunnen te dicht op elkaar groeien en nu is de perfecte tijd (na de bloei, maar het blad is nog fris en groen) om opeengepakte pollens te delen en te verjongen. Laat pollens staan die niet dicht op elkaar zitten of nog maar een jaar of twee oud zijn.

Winterakonieten groeien het best in de zon of halfschaduw. Net als sneeuwklokjes en kleine wilde narcissen, gedijen ze bij humusrijke, goed doorlatende grond. Meng dus veel organisch materiaal, zoals bladaarde of compost, door de grond voordat je de gedeelde winterakonieten uitplant. Als de delen droog zijn, maak de kluiten dan goed nat voor je ze plant. Plant de knollen zo'n 5 cm diep, bedek ze met aarde, druk die aan en geef royaal water. Strooi er tot slot wat scherp zand omheen: zo weet je nog steeds waar ze staan als ze in de lente verwelken en verstoor je ze niet.

Winterakonieten houden van zon of gevlekte schaduw onder loofbomen en heesters.

STAP VOOR STAP Winterakonieten delen

1 Kies een dicht op elkaar gegroeid groepje winterakonieten. In een dicht beplante border kun je er het beste, om naburige planten zo min mogelijk te verstoren, op je knieën vlakbij gaan zitten en een schepje of handvork gebruiken.

2 Duw de schep, een stukje van de pol vandaan, diagonaal diep in de grond om die los te maken. Til de kluit voorzichtig met de knollen uit de grond en zorg dat de wortels nog aan de plant zitten en bovendien intact zijn.

3 Scheid de planten met het schepje of gebruik je vingers hiervoor. Begin voorzichtig onderaan de wortels, zodat je het blad niet afscheurt als je de knollen uit elkaar peutert en in kleinere pollens verdeelt.

4 Plant de delen terug in een bed dat je hebt voorbereid met organisch materiaal. Dit houdt het vochtgehalte op peil, maar watert genoeg af in nat winterweer. Druk de aarde aan en zorg dat de delen even diep staan als eerst.

STAP VOOR STAP Wilde bloemen zaaien

1

2

3

4

Zaai nu wat wildebloemenzaden en laat ze in modules uitgroeien tot goede, sterke planten die je dit voorjaar in de tuin kunt uitplanten. Zaai pakjes met één soort of met bloemenmengsels op dezelfde manier: in kleine groepjes, zodat je robuuste zaailingen krijgt die opgewassen zijn tegen onkruid dat met de wind meekomt.

1 Vul een zaaibak met vakjes met turfvrrije, universele potgrond. Tik zachtjes tegen de bak om de potgrond te laten inzakken of druk de grond met je vingers aan tot deze vlak en egaal is.

2 Neem een paar zaadjes tussen duim en wijsvinger en laat ze in de vakjes vallen. Geef de zaadjes zo nodig tussenruimte met de punt van een potlood. Strooi met een zeef een laagje potgrond over de zaden en druk voorzichtig aan.

3 Zet de zaaivakjes in een stevige bak en vul die met lauw water, zodat de potgrond van onderaf nat wordt en de zaden niet verstoord worden. De potgrond kleurt donkerder wanneer er genoeg vocht in zit.

4 Bedek de bak of zet hem in een kweekbak met veel licht. Een beetje verwarming versnelt het kiemproces, maar ook zonder extra warmte zullen de zaden ruim op tijd ontkiemen om over een paar weken als sterke zaailingen te worden uitgeplant.

Haal hyacinten binnen voor de bloei

Zet hyacinten in potten op een iets warmere plek als ze wat zijn uitgelopen en de bloemknoppen verschijnen. Zet ze op een werkbank in de kas als ze buiten hebben gestaan of op een lichte, maar niet te warme, vensterbank als ze uit een koude kas komen.

Het is belangrijk dat ze niet te snel opwarmen, want dan krijg je lange en gedraaide bloemstengels, wat niet goed is voor de bloemen.

Als de bloemen opengaan, zet je ze op de plek waar je ze wilt hebben.

Hyacintenpotten hebben op een warmere plek iets meer water nodig.

Checklist

- ☐ Zet kasramen open op warme, zonnige dagen, maar sluit ze weer in de middag.
- ☐ Zet zaailingen op de lichtste plek, zodat ze sterk worden.
- ☐ Verspeen zaailingen en verhuis ze naar potten of zaaivakjes.
- ☐ Check of er vroege luis op zachte uitlopers van planten zit en veeg die er voorzichtig af met een vochtige doek.

Zaai sla in kasborders

In de beschutting en warmte van de kas kun je deze maand meer krop- en pluksla zaaïen, rechtstreeks in de kasborders. Je kunt ook grote, 30 cm brede bakken gebruiken om pluksla in te zaaïen.

Als je in een kasborder zaaït, breng dan op de grond een laag potgrond aan die je binnen hebt laten opwarmen. Dan ontkiemt het zaad sneller. Zaaï dun in een rij als je de sla wilt laten uitgroeien, of dichter op elkaar als je steeds jonge blaadjes wilt die je afknijpt wanneer je ze nodig hebt. Geef de potgrond voor het zaaïen water en bedek de zaden met een dun laagje gezeefde potgrond, zodat je ze niet meer kunt zien.

Strooi uit het zakje voor dicht op elkaar groeiende groepjes of uit je hand voor meer tussenruimte.

Check of fuchsia's uitlopen

Houd vorstgevoelige vaste planten zoals fuchsia's in de gaten, die bij mild weer beginnen uit te lopen.

Snoei oude stengels terug om ruimte te maken voor de nieuwe groei. Zachte uitlopers zijn in deze tijd van het jaar, als de temperaturen nog steeds flink kunnen dalen, erg gevoelig voor beschadiging en schimmel.

Controleer ze regelmatig en knip uitlopers die boven de rest uitgroeien iets terug. Snoei altijd net boven een sterke knop, zodat de plant een volle, mooie vorm krijgt en klaar is voor de bloei.

Oude stengels weghalen, zorgt voor meer licht en lucht en gezondere uitlopers.

Gericht bij de wortels gieten is het best.

Controleer sla op waterbehoefte

Check of je wintersla de juiste hoeveelheid water geeft.

Voel met je vingers in de grond of til potten en bakken op om te voelen hoe zwaar ze zijn. Controleer vaak en geef per keer weinig water. Je geeft in deze tijd van het jaar al gauw te veel water, dus controleer de blaadjes dicht bij de grond en knip ze af als ze schimmel vertonen.

Geef erg droge grond meer water, vooral als planten verleppe.

Kiem aardappelen voor

Als je eerste vroege aardappelen zijn aangekomen, stel ze dan nu bloot aan licht zodat ze sterke, dikke knoppen vormen, voor je ze gaat planten.

Verwijder beschadigde knollen en check dan bij de rest welke kant ze op groeien. Zoek naar de oude, uitgedroogde stengel, vaak in een kuiltje, waarmee de knol oorspronkelijk aan de moederplant zat. Zet de knollen op die kant in een bak of eierdoos.

Zet ze op een lichte, koele, maar vorstvrije plaats. De eerste vroege aardappelen kun je meestal vanaf eind maart poten.

Blootstelling aan licht stimuleert taaie, sterke uitlopers.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op een snoeiset, bestaande uit **Okatsune snoeischaar** en **Silky vouwzaag t.w.v. € 95,-**

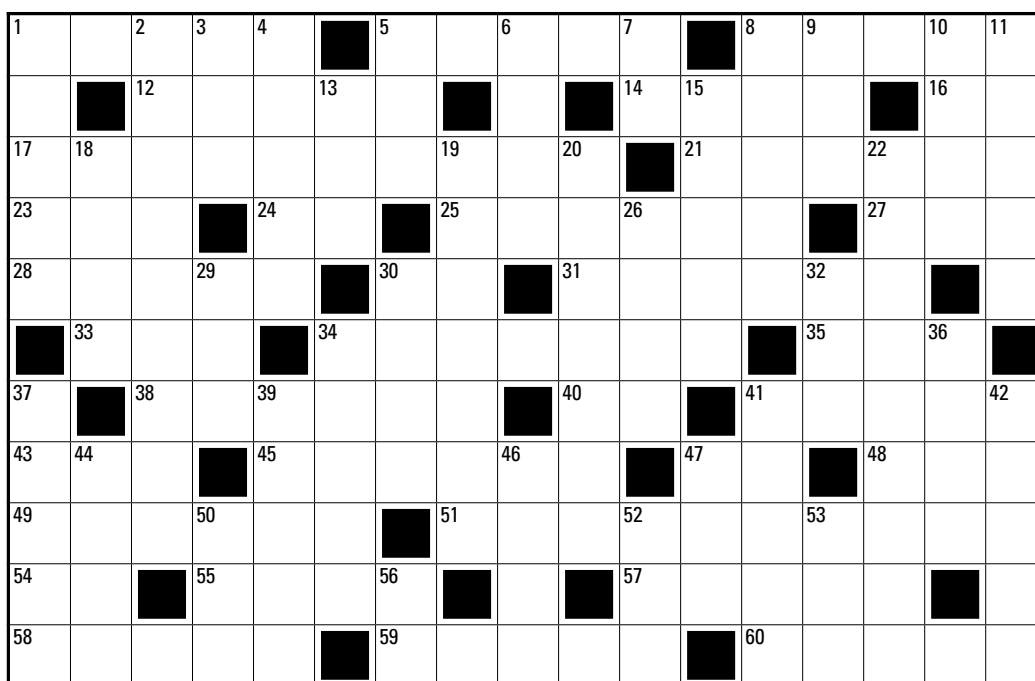
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 glazen klok 5 getal 8 scheur 12 tijdmaat 14 vriesvak 16 rivier in Noord-Italië 17 rendez-vous 21 staatskas 23 zangstem 24 daar 25 uiting van verkoudheid 27 geëindigd 28 plaats in Het Gooi 30 kloostergewaad 31 kudde herten 33 afslagplaats bij golf 34 muzikant 35 vertraging 38 geslaagd 40 keurmerk op gewichten 41 timmergereedschap 43 verzot 45 officieel toegelaten 47 op deze manier 48 pratende vogel 49 ongewerveld dier 51 standplaats van een zendeling 54 Griekse letter 55 afvoergeul 57 niet deze 58 zanger 59 dager 60 nauwe doorgang.

verticaal

1 model 2 omtrent 3 stuk stof 4 zich verenigen 5 politieke partij 6 eiland in de Grote Oceaan 7 volgorde 8 zonder zicht 9 lokvoer 10 waterlozing 11 geroosterde sandwich 13 dwaas 15 stemming 18 appartement 19 deel van een fiets 20 voorheen 22 plaats in de Betuwe 26 verloren 29 roem 30 kachelijzer 32 jaartelling 34 bestelkosten voor post 36 zangvogel 37 punctueel 39 studioaankleding 41 waakzaamheid 42 vuurwerk 44 bond 46 onbepaald voornaamwoord 47 regel 50 ik (Latijn) 52 plaaggeest 53 stevige vogel 56 zich bevindend in.

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

41	29	49	39	59	11	27	49	46
----	----	----	----	----	----	----	----	----

Okatsune snoeischaar en Silky vouwzaag

Voor snoeiklussen is goed gereedschap onontbeerlijk. Naast het gebruiksgemak van goed tuin-gereedschap, is het ook nog eens beter voor je planten, bomen en struiken als er nette snoeiwonden achterblijven, zodat deze sneller kunnen herstellen. De Wild uit Roosendaal is exclusief importeur van het Japanse snoeigereedschap van Silky en Okatsune en brengt hiermee serieuze kwaliteit de tuin in. De snoeischaar van Okatsune en de snoeizaag van Silky zitten bij elkaar in een mooie geschenkverpakking. Dit is inclusief een rubberen holster die je aan je riem kunt bevestigen. Zo heb je altijd degelijk, lichtgewicht snoeigereedschap bij de hand wanneer je in de tuin aan de slag gaat. Oprecht handig en het voorkomt dat je het gereedschap laat slingeren in de tuin. Van De Wild mogen wij deze Okatsune en Silky geschenkverpakking weggeven, ter waarde van € 95,-.

TIP

Na een koude periode is het een goede tijd om aardbeien voor te trekken, zodat je al vroeg van de heerlijke vruchten kunt genieten.

Bedek een rij planten met vliesdoek of stolpen om ze vroeg in bloei te laten komen.

Je kunt ook aardbeien in potten verhuizen naar een (koude) kas of onder een afdak om ze wat meer warmte te geven en zo de vorming van bloemen en vruchten te versnellen.

Voortrekken is stressvol voor de plant, dus laat hem volgend jaar normaal groeien.

Trek rabarber voor

Rabarberstengels zijn eerder oogstrijp en malser als je de wortelhals van de plant in het donker laat groeien. Een speciale terracotta pot is ideaal, maar als je die niet hebt, kan het ook met een zwarte bak of een paar grote zwarte plastic potten die je in el-

kaar schuift zodat er geen licht in schijnt. Als je iets licht gebruikt, pin het dan vast aan de grond of leg er iets zwaars bovenop.

Check de stengels om de paar dagen en oogst ze als ze de bovenkant van de bedekking hebben bereikt.

De lekkerste stengels oogst je makkelijk met een scherp zakmes, maar met een snoeischaar kan ook.

Oogst paarse spruitbroccoli

Oogst spruitbroccoli voordat de knoppen zich openen tot bittere, felgele bloemen. De uitlopers die je kunt oogsten, groeien als korte scheuten aan de verticale

hoofdstengels. Vaak zitten de meeste bovenin.

Trek de hele scheut eraf of snij hem lager van de stengel, zodat je ook een paar jonge, smakelijke blaadjes oogst.

Doe de scheuten direct in een zak, zodat ze niet uitdrogen. Je kunt ze het beste meteen eten, maar ze zijn een dag of twee houdbaar in de groentela in de koelkast.

STAP VOOR STAP Plant frambozen met kale wortels

Koop een paar frambozen nu ze het goedkoopst zijn, aan het eind van het seizoen, om planten met kale wortel te planten. Zet ze zo snel mogelijk in onkruidvrije grond, voordat het lente wordt, maar wacht nog even als de grond bevroren of drassig is.

1

Maak een plantgeul, een spade diep, en meng een paar emmers verteerde stalmest door de grond voor voedingsstoffen.

2

Plant de frambozen 40 cm uit elkaar. Knip zo nodig grillige wortels terug. Vul het gat op met aarde en druk de grond aan.

3

Geef de rij royaal water zodat de planten stevig in de aarde staan en geef bij droogte opnieuw water. Geef op zware grond minder water.

Stolpen kun je kopen of zelf maken: zet doorzichtige plastic kratten op bakstenen, zodat er lucht in kan.

Zet stolpen over peterselie

Houd peterselieblaadjes nog wat langer fris door ze met een stomp te beschermen. De doorzichtige stomp stimuleert, door de extra warmte die de planten krijgen, ook nieuwe groei vanuit het hart.

Verwijder lange stengels die doorbuigen naar de grond, zodat ze niet rotten, en pluk eventuele blaadjes weg die op de plant zijn gevallen en zo het licht en de ventilatie in de plant belemmeren.

Zet de stomp goed vast. Als je het bed moet leeghalen, laat dan een paar planten in een pot op een beschutte plek verder groeien tot de zaailingen van het volgende seizoen het overnemen.

Blijf prei oogsten

Oogst de laatste winterpreien voordat ze doorschieten of beginnen te rotten. Als ze nat en bevroren in de grond hebben gestaan, zul je wat extra lagen moeten afpellen voor je het smakelijke binnenste bereikt.

Maak de grond los met een vork voordat je ze uit de grond trekt, anders kunnen ze afbreken. Tik de aarde van de wortels en knip ze dan terug. Knip ook de toppen af en gooi al dit materiaal op de composthoop, zodat je nette, schone prei mee naar de keuken neemt.

Prei blijft langer goed als je de aarde eraf veegt.

Checklist

- ☐ Plant fruitheesters en bomen in droge perioden.
- ☐ Vervang waar nodig beschadigde boombanden en konijnengaas.
- ☐ Zaai op warme, zonnige plekken erwten en sla onder stolpen.
- ☐ Maak je wisselteeltplanning af en bestel zaad om in het voorjaar te zaaien.
- ☐ Oogst spruitjes, prei en winterkolen.
- ☐ Plant aardpeperknollen.

Zorg dat potten en bakken schoon en makkelijk te vinden zijn als je ze nodig hebt.

Orden potten en bakken

Volgende maand komt het zaaiseizoen op gang, dus bereid je voor door op te ruimen nu het rustig is.

Check je potten, bakken en labels, maak schoon wat je nodig hebt en recycle de rest. Kijk of je ergens over-

tollige potten en bakken kunt inleveren.

Haal rondslingerende plantenlabels uit de moestuin, controleer netten op gaten en repareer ze als dat kan. Maak ook stokken schoon, zodat je klaar bent voor de start.

Volgende maand

- ☐ Geef borders een mulch als nieuwe uitlopers verschijnen.
- ☐ Bereid rotsplanten voor op de lente.
- ☐ Zaai binnen tomaten, chilipepers en aubergines.
- ☐ Begin een nieuw kruidenhoekje of een nieuwe pot.
- ☐ Plaats insectenhôtels.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost €7,99 per nummer. Vanaf editie 3-2025 is de abonnementsprijs in Nederland € 79,- en in België € 82,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Lizanne Croonen, Iona van den Dries, Jos Heijmans en Govert de Jong

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Brenda Gruppen, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Arjan Vernhout (NL Bloeit!), Albert Vliegthart (De Vlinderstichting) en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorrestein en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernieuwsvuldig of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager - Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbcbroadcast.com

Kweekgids

februari

Binnen zaaien	
Buiten planten/zaaien	
Oogsten	

Begin met binnen zaaien van gewassen voor vroege oogsten en een productief kweekseizoen.

De beste keuzes voor februari	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
 Doperwten Deze kleine peulvruchten leveren eiwitten, magnesium en kalium, plus B-vitamines.												
Tips Deze maand binnenshuis zaaien en dan in de lente buiten. Kweek op een zonnige plek en verrijk de grond met veel compost. Zaaien ↓ 4 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 70 cm tussen rijen												
 Knoflook Knoflook is een natuurlijk antibioticum en kan ook de bloeddruk en bloedsomloop verbeteren. Plet de teentjes en wacht 10 minuten voor je ze gaat bakken.												
Tips Om een goede bol te vormen heeft knoflook ongeveer een maand koud weer nodig (beneden 10°C), dus plant deze maand. Plant ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
 Mosterd Deze microgroenten zitten boordevol goede stoffen die glucosinolaten worden genoemd en geven salades en sandwiches een pittige bite.												
Tips Zaai regelmatig in kleine bakjes op je vensterbank zodat je zelfs in de winter kunt genieten van verse, voedzame miniblaadjes. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ dicht op elkaar												
 Pepers De ontstekingsremmende capsaïcine is verantwoordelijk voor de kenmerkende hitte van pepers. Invriezen of drogen om ze langer te bewaren.												
Tips Zaai bij 18-21°C, liefst in een verwarmde kweekbak. Zet de zaailingen vervolgens op een zonnige vensterbank. Bescherm tegen vorst. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 45 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
 Pruimen Van pruimen wordt beweerd dat de plant aardige bestanddelen het geheugen ondersteunen, de botgezondheid verbeteren en ontstekingsremmend werken.												
Tips Pruimenbomen doen het het beste op een warme, zonnige plek – tegen een muur op het zuiden is ideaal. Planten ↓ op dezelfde diepte als in de pot Afstand ↔ 3-5 m uit elkaar ↗ 3-5 m tussen rijen												
 Spinazie Spinazie is rijk aan zeaxanthine en luteïne, waardoor deze bladeren kunnen helpen de ogen te beschermen tegen leeftijdsgelerateerde zichtproblemen.												
Tips Zaai deze maand een zomerras onder glas of buiten onder vliesdoek of stolpen. Zaai elke paar weken kleine hoeveelheden. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
 Spruiten Bevatten kaempferol, dat onze natuurlijke afweer ondersteunt. Lichtjes stomen, sauteren of roosteren.												
Tips Zaai zaden deze en volgende maand binnen en plant ze in april uit. Gebruik de ruimte tussen de planten voor snelle saladegewassen. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 60 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
 Tomaten Een van de beste bronnen van lycopene, dat goed is voor hart, huid en botten. Bewaar op het aanrecht, niet in de koelkast, voor behoud van voedingsstoffen.												
Tips Zaai binnen en plant dan uit in een kas of buiten op een warme, zonnige plek. Kweek kerstomaatjes voor grotere oogsten die sneller rijpen. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 40 cm uit elkaar ↗ 80 cm tussen rijen												
 Tuinbonen Bonen zitten vol eiwitten, foliumzuur en oplosbare vezels, evenals botondersteunend fosfor.												
Tips Zaai binnen en plant uit vanaf maart. Zaai de hele lente kleine hoeveelheden om de hele zomer te oogsten. Zaaien ↓ 8 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
 Wortelen Rijk aan vitamine A, in de vorm van betacaroteen. Oogst ze jong, schrob ze schoon en eet ze met schil.												
Tips Zaai vroeg in grote, diepe potten onder glas of buiten in de vollegrond, onder stolpen of vliesdoek. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 5 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												

Volgende maand

Het
maart-nummer
ligt vanaf
18 februari
in de winkel.

In geuren en kleuren

Monty kweekt planten die het hele jaar zorgen voor een heerlijke geurende tuin.

Volgens Arit zou elke tuin een waterelement moeten hebben.

Nick laat zien hoe je een lang seizoen vol kleur creëert.

Frances geeft tips voor een natuurvriendelijke tuin.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Aan de slag met

Gardeners' World magazine

Unieke kennis en tips van kwekers!

Anne Wieggers over de uitgave: "Kwekers leerden mij ontzettend veel. Dit gun ik jullie ook. Vandaar dat ik nu al heel erg lang Nederland en België doorreis om duurzame, ambachtelijke kwekers en hun kennis en tips voor jullie te bundelen in een speciale uitgave!"

BBC
Gardeners' World

Gardeners' World magazine

Het geheim van de kweker

Creëer je droomtuin met de unieke kennis en tips van ambachtelijke kwekers!

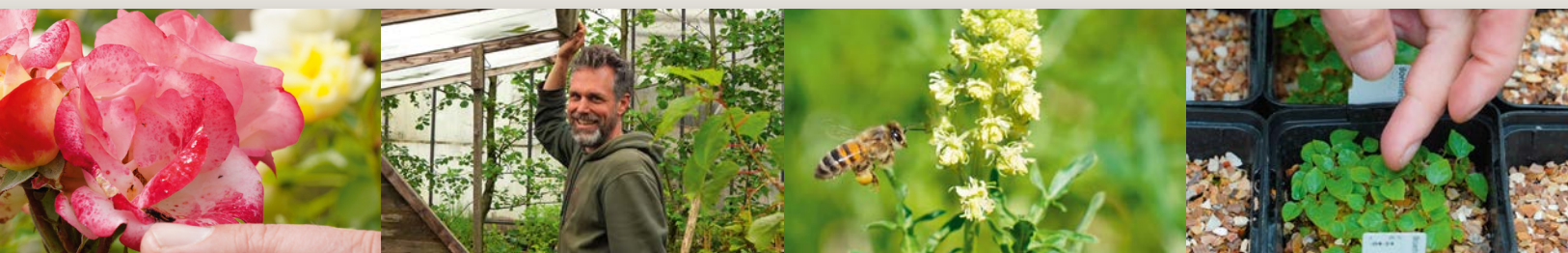
12,99
Speciale uitgave

Nieuw

Bestel deze speciale uitgave nu op

www.gardenersworldmagazine.nl/kwekers

Zolang de voorraad strekt.

KUPERS TUINREIZEN

Vraag de gratis
reisbrochure aan

EEN GREEP UIT HET TUINREIZEN PROGRAMMA VAN 2025:

4 dagen v.a.
499.-
halfpension

4 dagen

Tuinreis Sussex en Kent

Met o.a. Sissinghurst Castle en Great Dixter

Inbegrepen: Verblijf in 3-sterrenhotel Hamlet Hotel Maidstone, ontbijt, 3-gangendiners, overtocht per ferry & een maaltijdvoucher voor de ferry, begeleiding door deskundig chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 15 mei - 12 juni - 17 juli - 31 juli 2025

Lees het reisprogramma op onze website

5 dagen
585.-
halfpension

5 dagen

Tuinreis Zuid-Duitsland

Bezoek diverse privétuinen en eiland Mainau

Inbegrepen: Verblijf in 4-sterrenhotel H+ Stuttgart Herrenberg, ontbijtbuffet, dinerbuffet, begeleiding door deskundig chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 28 mei - 25 juni 2025

Lees het reisprogramma op onze website

6 dagen
725.-
halfpension

6 dagen

Tuinreis Loire

Bezoek o.a. Château Villandry

Inbegrepen: Verblijf in 3-sterrenhotel Brit Hotel Tours Sud, ontbijt, 3-gangendiners, extra reisleiding door Rendy Regtuit, begeleiding door deskundig chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 27 juli 2025

Extra reisleiding tijdens deze reis

Lees het reisprogramma op onze website

**Bestel de reisbrochure GRATIS op onze website:
www.kuperstuinreizen.nl of bel 045 8200 908**

Exclusief: calamiteitenfonds, administratiekosten (€ 22,50 per boeking + € 5,- SGR toeslag p.p.) en tuinentrekgelden. Prijzen p.p. in een tweepersoonskamer. Drukfouten voorbehouden.